תלמוד בבלי · ראשונים · פירוש הרא״ש · סדר נשים

פירוש הרא"ש על נזיר

רבנו אשר ב"ר יחיאל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פירוש הרא"ש על נזיר

רבנו אשר ב"ר יחיאל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פירוש-הראש-על-נזיר/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 6
דף ג. 7
דף ג: 8
דף ד. 10
דף ד: 10
דף ה. 11
דף ה: 12
דף ו. 14
דף ז. 15
דף ז: 17
דף ח. 19
דף ט. 20
דף ט: 21
דף י: 23
דף יא. 24
דף יא: 25
דף יב. 26
דף יב: 28
דף יג. 29
דף יג: 30
דף יד. 31
דף יד: 32
דף טו: 34
דף טז. 35
דף טז: 36
דף יז. 37
דף יח: 38
דף יט. 40
דף יט: 41
דף כ. 42
דף כ: 43
דף כא. 43
דף כא: 44
דף כב. 46
דף כג. 48
דף כג: 49
דף כד. 50
דף כה: 51
דף כו. 52
דף כו: 53
דף כז. 54
דף כח. 56
דף כח: 57
דף כט. 58
דף כט: 59
דף ל. 60
דף ל: 61
דף לא. 62
דף לא: 63
דף לב. 65
דף לב: 65
דף לג. 67
דף לד. 67
דף לד: 68
דף לה. 69
דף לו: 71
דף לז. 72
דף לח. 73
דף לח: 75
דף לט. 76
דף מ. 77

דף מ: 79
דף מא. 80
דף מא: 80
דף מב: 82
דף מג. 83
דף מג: 84
דף מד. 85
דף מד: 87
דף מה. 89
דף מה: 90
דף מז. 92
דף מז: 93
דף מח. 94
דף נ: 97
דף נא. 98
דף נא: 100
דף נב. 101
דף נב: 102
דף נג. 103
דף נג: 104
דף נד. 105
דף נד: 105
דף נה. 106
דף נה: 107
דף נו. 109
דף נז. 110
דף נז: 111
דף נח: 113
דף נט. 113
דף נט: 114
דף ס. 115
דף ס: 116
דף סא: 118
דף סב. 119
דף סב: 121
דף סג. 122
דף סג: 123
דף סד. 124
דף סד: 125
דף סה. 127
דף סה: 129
דף סו. 130
דף סו: 132

דף ב.

כל כנויי נזירות כנזירות. כל שאינו עיקר השם מיקרי כנוי כמו המכנה שם לחבירו:
האומר אהא ה"ז נזיר. לאו לפרושי כנויי קא אתי אלא יד לגדר הוי כמו האוחז הכלי בבית יד שלו הכלי עולה עמו. ה"נ לאו נדר ממש הוי אלא משמעות קצת לשון נדר ורבינהו קרא למהוי נדר ממש. האומר [אהא] נאה ה"ז נזיר. אף זה נמי יד הוי וגריעא טפי מהאומר אהא בלא נאה דהאומר אהא ונזיר עובר לפניו יש במשמעותו לשון נזירות יותר מאהא (במ') [נאה] אבל האומר אהא נאה לא מהני אם נזיר עובר לפניו דאתנאה במצות משמע ובעי' דוקא תפיס בשערו כדמפרש בגמ' ומתני' לא זו אף זו קתני. ותימה אמאי לא כללינהו בהדי הדדי וליתני האו' אהא או אהא נאה ה"ז נזיר. ושמא משום דבתרי גווני איירי רישא בנזיר עובר לפניו. וסיפא בתפוס בשערו:
נזיק נזיח פזיח ה"ז נזיר היינו כנויי נזירות. ובנדרים מפרש טעמא דכינויין [מהני]. הריני נזיר וכו' כולה מתני' מפרש טעמא בגמרא:
גמ' מכדי תנא בסדר נשים קאי מ"ש תני נזיר וראוי היה לסדרו בסדר קדשים משום הבאת קרבנות ואע"ג דבפ"ק דסוטה קא יהיב טעמא אמאי תנא נזיר בתר סוטה ומפרש איידי דתנא כתובות ותנא המדיר תנא נדרים ואיידי דתנא נדרים תנא נזיר דרמיא לנדרים וקתני סוטה לכדר' כל הרואה סוטה בקלקולה וכו' אותו הטעם אינו מספיק אלא על סדר המסכתות אחר שנתברר לנו מטעם דהכא שראוי לסדרו בסדר נשים ולעקרו ממקום שהיה ראוי יותר לשנותו כגון בסדר קדשים ובמסכת נדרים לא מפרשא תלמודא טעמא אמאי סדרו בסדר נשים משום דמילתא דנפשיה היא שאין לך מקום שראוי לסדרו יותר [מכאן] משום דכתיב בנדרים בין איש לאשתו ובין אב לבתו והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר ורוב המגרשים ע"י ערות דבר מגרשים וע"י קלקול של ערות דבר חייב אדם להזיר עצמו:
פתח בכנויין ומפ' ידות בנדרים נמי פריך ותו ידות אינשי שכח התנא להזכיר ידות ברישא:
לא [אלא] התם איסורא דנפשיה וכו' משום דאיסורא דנפשיה חמיר עלויה מפ' (אסור) [איסורא] ברישא ובנדרים ליתא להך טעמא אלא מעיקרא פריך מיש נוחלין ומיש מותרות לבעליהן ומיש טעונות שמן ולבונה ומיש טעונות הגשה ומיש בכור לנחלה ומשני הני משום דאושן מפ' ההיא דפתח ברישא והדר תו פריך מבמה בהמה:

דף ב:

הואיל ואתיין מדרשא חביבי' ליה אבל כנויין לא אתיין מדרשא אלא כדמפ' טעמייהו בנדרים לר"י כדאית ליה ולר"ל כדאית ליה. והתם פריך הניחא למ"ד כנויין לשון אומות הם וכו' ומשני לאו חסורי מחסרא לה תני ידות ברישא כל ידות (נזיר) [נדרים] כנגדים כל כנויי נדרים כנדרים אבל הכא לא מסתבר ליה לשנויי הכי ולשבושי תחלת המסכת וניחא ליה טפי לשנויי דתנא דמתני' מתחיל בעיקר הקרבן. והתם לא (שייך) [חש] לשנויי הכי:

מתחיל בעיקר הקרבן דכנויים לשון נזירות הן לר"י דאמר לשון אומות הן ולר"ל נמי כיון שתקנו חכמים להיות נודרים בהן הוי כנדר עצמו. אבל יד לא הוי עיקר הנדר שאין במשמעות לשון נדר אלא יד בעלמא:

ודלמא אהא בתענית קאמר. והיכי משוית ליה נזיר ודאי להביא קרבנותיו לעזרה כיון דאיכא למימר דלתענית נתכוון. ועוד אפי' נזיר ספק לא הוי דכיון דאיכא למימר הכי וכי הא אמרינן סתם נזירות להקל:

לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים דאי קסבר ידים הויין אפי' אין נזיר עובר לפניו נמי. דנהי דלא הויין ידים מוכיחות מ"מ יד לנזירות הוי דטפי משמעותיה לשון נזירות מלשון תענית דאהא משמע דקאי אגופיה לשנותו לשם חדש והיינו שיהא נקרא נזיר. אבל היושב בתענית אין שמו מתשנה:

אמרי' בזמן שהנזיר עובר לפניו ליכא לספוקי במלתא אחרינא. כלומר לעולם קסבר ידים שאין מוכיחו' הויין ידים ובזמן שהנזיר עובר לפניו אכתי הוי ידים שאין מוכיחות ומ"מ מוכח טפי לנזיר מלתענית כיון דנזיר עובר לפניו הלכך ליכא לספוקי במלתא אחריתי כיון דמוכח טפי לנזיר. אבל אם היה הדבר שקול לזה כמו לזה הא אמרי' ספק נזיר להקל. אבל אם אין נזיר עובר לפניו דלמא אהא בתענית קאמר זה דבר שקול ולא הוי נזיר. ודילמא לפוטרו מקרבנותיו קאמר וה"ק אהא בחיובו של זה. מהו דתימא בעי' פיו ולבו שוין א). ועוד אי לא בעי' פיו למה לי נזיר עובד לפניו בלבו לחודיה סגי. אלא ה"פ מהו דתימא בעי' שיפרש בפיו בהדיא קמ"ל כיון דנזיר עובר לפניו קרי ביה פיו ולבו שוין אבל אם אין נזיר עובר לפניו אפי' אמר בלבו היה כך כיון דלא מוכחא מלתא לא קרי' ביה פיו ולבו שוין. ודילמא אתנאה לפניו במצות קאמר ונזיר ודאי לא הוי ואפי' ספק כדפרשתי לעיל:

אמר שמואל שתפוס בשערו. אבל נזיר עובר לפניו לא מהני אלא דוקא כשאומר אהא דאיכא לספוקי או בנזיר או בתענית דמשמע יהא גופי מתענה או נזיר. וכיון דנזיר עובר

לפניו מוכח שהוא רוצה שיהיה גופו כמוהו אבל אהא נאה דאיכא לספוקי בלשון נאה אם להתנאות בשערו ולגדלו כדין נזיר קאמר או להתנאות במצוה אין הוכחה במה שנזיר עובר לפניו כיון דאין הספק אלא בלשון נאה אבל במה שנזיר עובר לפניו כיון דאין הספק אלא בלשון נאה אבל במה שתפוס בשערו איכא הוכחה דלהתנאות בשערו קאמר ולא בעי' שיאמר בלבו היה דהוכחה גמורה הוי מה שתפוס בשערו אבל אין תפוס בשערי אפי' יאמר בלבי היה לא מהני דלא מקרי פיו ולבו שוין כיון דליכא הוכחה כלל. הדא מילתא דעבירה ואמרי' לי' נאה. כלומר אסור הוא לנזיר כדאמרינן פ"ק דנדרים כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן כנדרי כשרים לא אמר כלום. ואית דגרסי הדא מילתא דעבידה דאמרי' ליה נאה. כלומר מי הוי דבר שרגילים לעשות וראוי לעשות דקרי ליה נאה:

דף ג.

אין ואפילו לר' אלעזר הקפר וכו' התם הוא דלמא אתי למעבר אגזירותיה שלא יוכל לסבול משך זמן דנזירות וגם תוהה על נזירותו וקרבנותיו קרובים להיות חולין בעזרה. אבל נזיר טהור אי לא דלא אמיד אנפשיה לסבול לא הוי נדר:

הריני כזה נהי נמי דתפיס בשערו לא אמר כלום כלומר אפי' אי מוקמת לה בתפוס בשערו כההיא דאהא נאה לא מהני מידי דמשמע שיהיה כמו שערו ואין זה כלום. ומוקי לה שמואל כדאוקי (ההוא) [באהא] בשנזיר עובר לפניו. אבל אי אמר הריני ולא אמר כזה לא מהני מידי דהריני גרע מאהא. ואין לתמוה מאי קמ"ל דהריני כזה בשנזיר עובר לפניו דהוי נזיר פשיטא הא קאמר בהדיא הריני כזה. משום דלא תימא הריני כזה בעושר או ביופי או ביחוס. ומאי דהאי סלסול בשער הוא כלומר לסלסל ולגדל שער כנזיר. ואימא תורה שנדר לעסוק בתורה ולהפך בה. ה"נ שתפס בשערו אבל נזיר עובר לפניו לא מהני כיון שהספק הוא בלשון:

סיד כדי לסוד כלכול שיעור הוצאת סיד להתחייב עליו המוציאו לרה"ר כדי לסוד כלכול. לשומו על שער צדעיו לטופלו ולהשירו:

שלחיך פרדס רמונים גידולך נאים כפרדס של רמונים אימא מידי דעבורי שנדר לגלח ולהעביר שערו ושלחו מעליו:

תנא פרע פרע יליף. כלומר תנא דמתני' יליף האי לשלח פרע מפרע לא ישלחו דכתיב גבי כהנים מה התם גידול שער אף הכא גידול שער כי היכי דילפי' בסנהדרין פ' כהן גדול פרע דכהנים מפרע דנזיר לו' שהכהני' מגלחים לל' יום דפריך התם אימא לא לירבו כלל. ומשני אי הוה כתיב לא ישלחו פרע כדקאמרת השתא דכתיב פרע לא ישלחו פרע

ליהוי שלוחי הוא דלא לשלחו כלומר לא יגדלו יותר משיעור פרע האמור בנזיר. ואי בעית אימא האי ושולח מים נמי רבוי הוא. כלומר האי דפרכת ליה מהאי קרא דלשון העברה הוא לאו פרכא היא דמצינא לפרושי ליה לשון גידול. אבל לאו שנוייא [אחרינא הוא] למימר דלא צריכנא לשינוייא קמא דכמה שלוח כתיבי בקראי דלא הוו לשון גידול: כד משקי מיא לפירא רבי וה"פ דקרא ושולח כלומר מגדל פירות ע"י מים שעל פני חוצות:

אמר ר"ל צפורים סמוכים לשער קבל עליו. וא"ת אמאי נקט צפרים לימא נשרי וטפרי' דסמיכו לשער טפי מצפורי' ועק"ל לנקוט כמה תיבות הכתובים במקרא אצל שער. ופי' ר"י דר"ל אית ליה נמי טעמא דר"י דאמר חיישינן שמא צפורי נזיר טמא קבל עליו ומוקי לה גם הוא בשנזיר עובר לפניו אלא דסבר ר"ל אי לאו נמי דאיכא למימר צפורים סמוכים לשער קבל לא הוו ידים מוכיחות לנזירות וכן מוכח בתר הכי דקא בעי' מאי בינייהו אמאי לא קאמר איכא בינייהו כשאין נזיר עובר לפניו אלמא אפילו לר"ל בעי' שיהא נזיר עובר לפניו וגם מדקאמר לר"ל אפילו אין נזיר עובר לפניו. משמע משום דאמר בהדיא צפורים סמוכים לשער עלי אבל אמר צפורים סתם בעי ר"ל שיהא נזיר עובר לפניו. ונ"ל דאין הוכחה מהכא דאית ליה לר"ל טעמא דר"י משום דאתיא דר"ל בעי נזיר עובר לפניו בהדיה טעמא דסמוכים אבל בטעם דסמוכים לחודיה לא סגי ליה חיישינן שמא צפורי נזיר טמא קבל עליו והכי קאמר הרי עלי דבר שיכול לבוא לידי צפרים והיינו נזירות דנזיר שנטמא מביא אשם ושתי צפרים:

דף ג:

מכדי חיישי' קאמר ודלמא נדבה קבל עליו שנדר להביא ב' תורים נדבה. לכאורה משמע צפורי ולא נזיר וק' כיון דחיישי' קאמר ליחייב נמי בנזיר' מיהו איכא למימר כיון דהדבר שקול לא מחייב בנזיר דספק נזיר להקל. ומיהו קשה דמשמע דלא קשה ליה אלא משום דחיישינן קאמר אבל אי הוי ודאי ניחא ליה ואמאי אדרבה כ"ש דקשה טפי ואמאי הוי ודאי דלמא נדבה קאמ' הלכך נראה לפרש דלמא צפורי נדבה קאמר ויביא מספק זה וזה כיון דחיישי' קאמר אבל אי הוה אמר ודאי לא הוה קשיא ליה שיביא שניהם ונ"ל דעל כרחי' חיישי' דקאמר לאו משום ס' דאי אפשר לעשותו נזיר מס' ולהביא קרבנותיו לעזרה ומצי' כיוצא בזה חיישי' להקל דחשבי' ליה כודאי אבל לא לענין זירות דספק נזירות להקל:

א"כ הרי עלי קן מבעי ליה. שכן דרך הנודרים לומר ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם:

ודלמא צפורי מצורע קבל עליו לפטור מצורע שחייב להביא לטהרתו. לפי' קמא להתחייב ולפרושי דוקא צפורי מצורע. וק"ל אמאי שביק נזיר דקיימי' בזה ונקט צ"מ ליפרך דלמא לפטור נזיר טמא מצפורי' קאמר. ולהך פירוש דלתחייב זה בזה קאמר איכא למימר דלא ניחא ליה למימר להתחייב שתים מתורת נזיר חדא להיותו נזיר דאמרי' צפורי נזיר טמא קבל עליו ועוד לפטור נזיר מקרבנותיו הלכך ניחא ליה למפרך מצפורי מצורע. ולפי' איכא למימר דניחא ליה טפי למיפר' מצפורי מצורע שמביא ב' צפורים מנזיר שמביא תורים ובני יונה:

ות' לישני לי הב' בלבו. וי"ל דלא מהני כיון דצפורים משמע הכי והכי ולא מוכח טפי לנזיר:

כגון שהיה נזיר טהור עובר לפניו. ואיהו לא מחייב להביא צפורים הלכך ע"כ ה"ק הרי עלי דבר שאם אטמא אתחייב להביא צפורים. ות' דלמא ה"ק הרי עלי לפטור זה מצפורים אם יטמא. וי"ל דבכי האי גוונא מהני אם אמר בלבו היה כך משום דיש לנו לפרש דבריו בענין זה שחייב עצמו ודאי מהשתא. ולא שקבל עליו דבר שאם יארע במקרה שיתחייב הלכך לא מפרש' דברי' אלא להיותו נזיר או לפטור מי שנתחייב כבר קרבנו'. לר"ל אע"ג דאין נזיר עובר לפניו. דכיון דלדידיה אהני טעמא דסמוכים (הוא) [אף] דלא פי' בהדיא להיותו נזיר אם נע"ל. אם פי' בהדיא לא בעי נע"ל. אבל לר"י סמוכים לא מהני מידי הלכך בעי' לעולם נזיר עובר לפניו:

האומר ימין היא שבועה. אם אמר ימין שלא אוכל דבר זה ואכלו לוקה. לאו משום דכתיב וירם ימינו וישבע. ומנין לשמאל שהיא שבועה דכתיב ובזרוע עוזו. ומדכתיב בימינו מכלל דבזרוע עוזו היינו שמאל ואמר נמי פ"ק דברכות מנין שהקב"ה מניח תפילין דכתיב ובזרוע עוזו ואין עוז אלא תפילין דכתיב ה' עוז לעמו יתן וגו' ותפילין דשמאל הוו:

הריני נזיר מן החרצנים ומן הזנים ומן התגלחת ומן הטומאה ה"ז נזיר. פי' אם הזיר בא' מכל אלו ה"ז נזיר וכל דקדוקי נזיר עליו כאילו אמר הריני נזיר בסתם. ומשום דבעי למתני בתר הכי דנזיר עולם ונזיר שמשון אין כל ענין נזיר עליהם תנא הכא כל דקדוקי נזירות עליו:

אינו חייב עד שיזיר מכולן. פי' עד שיאמר הרי' נזיר בסתם ואם בא להזכיר צריך שיזכיר כולם. ומיהו מודה ר"ש בהריני מסלסל ומכלכל דהתם לא התיר כלום אע"ג דלשון גדל שער הן הוי כאילו אמר הריני כאותו שרגיל לגדל שער והוי כאילו אמר הריני נזיר בסתם:

אמר קרא מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג וכיון דכתיב מכל אשר יעשה מגפן הין למה לי תו למכתב מחרצנים ועד זג לומר שאם בא לפרש צריך לפרש הכל וכיון דקפיד קרא אחרצנים וזג ה"ה נמי אתגלחת וטומאה:
ורבנן אמר קרא מיין ושכר יזיר. וכיון דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין מיין ושכר למה לי לומר לך דאפי' נזר מיין לחודיה הוי נזיר דיין ושכר חד הוא:

דף ד.

אלימא קדושתא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא דכתיב זכור את יום השבת לקדשו ודרשינן בערבי פסחים זכרהו על היין. וקשה נהי דקידוש הוי דאורייתא כדאי' בברכו' נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה מיהו קידוש על היין לאו דאורייתא דמקדשין על הפת במקום שאין יין והאי דדריש זכרהו על היין אסמכתא בעלמא הוא. ועוד אבדלתא מאי איכא למימר ע"כ לאו דאורייתא הוא. ועוד מאי קאמר אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וכו' ואמאי חזר בו מקדושא ואבדלתא כי היכי דחל נזירו' על שבועה ה"נ חל על מצות קידוש. ונ"ל דהא ל"ק דלהך פירושא לא גריס אלא וה"ג כי הא דאמר רבא כלומר כי היכי דאמר רבא דנזירו' חלה על שבועה ה"נ חלה על מצות קידוש. ור"ת גריס קדושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא בתמיה ואמאי צריך קרא למימר שנזיר נאסר ביין קידוש והבדל':
ואיבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור פר"ת ומשכר יתירא שמעינן ליה דנזיר ששתה יין בי"ה אין חייב משום י"ה דלא אתי איסור י"ה וחיילא אאיסור נזיר. ומהכא ליף ר"ש בכל דוכתא דאין איסור חל על איסור דהכי משמע פשטא דקרא מיין ושכר יזיר ה"ק משום נזיר חייב על יין ושכר ולאו משום איסור אחר דלא אתי איסור אחר וחייל עלויה. וקשה דבפ' כל הבשר דריש שמואל דאין איסור חל על איסור מקרא דומתו בו כי יחללוהו ודריש הכא מיין ושכר דגבי נזיר חל איסור על איסור דאם אמר שבועה שלא אשתה יין ואמר הריני נזיר אתיא נזירות וחיילא אשבועה ולוקה שנים דהכי משמע פשטא דקרא:

דף ד:

הרי עלי כבכור. אם אמר הרי עלי ככר זה כבכור ר' יעקב אוסר. ס"ד דלא בעי' שיתפיס בדבר הגדור. אלא אפי' התפיס בדבר האסור כגון בכור שקדושתו מרחם אסור:
מאי לאו ר' יהודה ס"ל כר' יעקב דשמשמון נמי לא נדר בנזיר אלא ע"פ המלאך היה נזיר:

לא דכו"ע בעי' דבר הנדור שאני גבי בכור דכתיב לה'. ומרבינן מיניה בכור דהוי כעין דבר הנדור דדמי לקדשים. וכן ר' יהודה נמי מרבי' לה' דכתיב גבי נזיר שמשון דדמי לשאר נזירים א"נ דר' יהודה סבר דשמשמון קבל עליו נזירות כשהגיע לכלל שנותיו כי כן צוה לו המלאך. א"נ מנוח הדירו כדאמרי' האיש מדיר את בנו בנזיר:

שכן מתפיסין בנדר (נזיר) דאע"פ שבאין חובה מ"מ צריך להקדישן:

מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא דמתוך שרב' עליו ימי נזירותו מתחרט וקרבנותיו קרובין להיות חולין בעזרה:

מלאך הוא דקאמר אבל מנוח לא הדירו:

אילימא [מדכתיב] בלחי החמור הכיתי אלף איש. נ"ל דמהאי קרא לא מייתי מידי דבאותה שעה באו עליו פלשתים והוצרך לעמוד על נפשו:

ודילמא גרויי גרי בהו. כלומר זרק בהן החץ והרגם והמם כזורק חץ:

*) ודילמא גוססים שוינהו ואפי' למ"ד פ' ג' מינין דנזיר אסור ליגע בגוסס. הכא לאו גוססים ממש אלא סמוכים לגוססים. ונ"ל לחלק בין גוסס בידי שמים לגוסס בידי אדם:

ואשלם את נדרי אשר נדרתי וגי' היינו קרבנות נזירותו. ויליף ימים ימים מבתי ערי חומה דכתיב התם ימים תהיה גאולתו:

דף ה.

מה להלן י"ב חדש דכתיב עד מלאת לו שנה תמימה. והא [רבי הוא] דאמר התם בערכין אין ימים פחותים משנים שאין המוכר יכול לגאול תוך ב' ימים. ודריש ימים כפשטיה לתחלת גאולה. ודריש לי' שנה לסוף גאולה משום דכתיב עד מלאת לו שנה תמימה גאולה. ד' ימים בשנה והיינו מג' חדשים לג' חדשים:

זו היא שיבה זו היא ביאה. מה ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף שיבה חולץ וקוצה [טוח] ונותן לו שבוע אע"ג דלא דמו תיבות להדדי כיון דמשמעותן חד קא דריש ליה בג"ש:

דילמא ד' ירחי חד זימנא ותרי ירחי חד זימנא. ב' ימים הראשונים היו מארבע חדשים לד' חדשים וב' האחרונים מב' חדשים לב' חדשים. הלכך שבקינן קרא דלא מפרש וילפי' מקרא דמפרש:

מ"ט גבי כהנים משום דאיכא כובד וכו' וכהנים גופייי' ולפי' פרע [פרע] מנזיר דמגלחים לל' יום בסנהדרין פ' כ"ג והא דלא יליף נזיר עולם מסתם נזיר משום דהתם דין הוא דמגלח משום דשלמו ימי נזירותו הלכך יליף מכהן דלא פסקה כהונתו ומגלח:

מאי איכא בינייהו לשאר (דחוקי) [אחוהי] הוה מצ"ל דאינהו מצו לגלחו במספריים ואיהו דוקא בתער. ואיהו דוקא מיקל והם יכולים לגלח הכל. אלא בסתם גילוח שרגילין בני מלכים לגלח קא בעיא מאי בינייהו ואין דרכם לגלח הכל וגם במספריים. והא דלא קאמר שהוא מביא ג' בהמות כשהוא רוצה לגלח כדין סתם נזיר שאינו מגלח אלא בשעת הבאת קרבנותיו איכא למימ' דהיינו האי דקא' מגלח עד פניא. ולאו דוקא פניא אלא דלא מגלח עד הבאת קרבנותיו:

מאי עבידתיהו מאיזה חשבון היתה המדידה:

לקץ מ' ששאלו להם המלך. מרדות של אבשלום וישראל שמרדו במלכות בית דוד מנה ממרדות ישראל שמרדו במלכות של עולם ושאלו להם מלך:

סתם נזירות ל' יום. אם אמר הריני נזיר בסתם ולא פי' כמה צריך לנהוג נזירות ל' יום ובגמ' מפרש מנ"ל:

הריני נזיר אחת גדולה וכו'. בין שאמר הריני נזיר גדולה ובין שאמר הריני נזיר קטנה ובין שאמר הריני נזיר מכאן ועד סוף העולם נוהג נזירות ל' יום. ולא אמרי' כשאמר אחת גדולה ינהוג נזיר יותר מל' וכשאמר נזיר קטנה ינהוג פחות מל'. וכן כשאמר מכאן ועד סוף העולם [יהיה נזיר עולם]:

יהיה בגימטריא תלתין הוו. יראה דגמרא גמירי לה ואסמכוה אהך גימט' דלאו מי"ג מדות היא שהתורה נדרשת בהן:

כנגד נזיר נדרו נזרו יזיר וכו' ול' חסר א' הם לבד מנזר אלהיו על ראשו דלא קחשיב דלשון כתר ונזר הוא כדמתרגמינן כלילא:

ורב מתא נילף מנזיר נזרו דמסתברא טפי דכלהו איכתבי למניינא מלמדרש גי' מלה:

הנהו נזיר נזרו לדרשא אתא. קת מינייהו ודרשינן להו הלכך לאו למניינא איכתיבו:

ב) מדהנהו למניינא כולהו למניינא דהנהו לאו לדרשא מגלי על אינך דכמו דהנך למניינא אינך נמי למניינא ותרתי שמעי' מינייהו:

דף ה:

אלא לבר פדא קשיא. דל' חסר א' סגי דמגלח ומביא קרבנותיו ואסור ביין ובטומאה עד שיביא קרבנותיו והויא ליה כפרה דנזיר טהור נמי בעי כפרה על שציער עצמו מן היין משום הכי קתני ל' לפי שגם ביום ל' אסור עד שיגלח ויביא קרבנותיו והשתא לבר פדא סתם נזירות כ"ט יום ומגלח ביום ל' במסקנא לא קאי הכי:

בשלמא לרב מתנא ניחא כיון דסתם נזיר ל' יום אינו מגלח עד שישלים כל ימי נזירותו. אלא לבר פדא קשיא דמיום כ"ט שלימו ימי נזירותו וביום ל' יגלח והוה מצי לשנויי

לאלתר נעשה כאומר שלימים אלא ניחא ליה לאקשויי מסיפא ולאיכוחי דע"כ אמרינן הכי:

אם גילח יום ל' יצא. ואם איתא דנזיר ל' יום אמאי יצא כיון דאכתי לא שלים נזירותיה. אלא סיפא ע"ב מסייע ליה לבר פדא. הילכך רישא אית לך לפרושי דנעשה כאומר שלימים. כלומר אע"ג דסתם נזירות כ"ט יום גזרו חכמים בין שאמר הריני נזיר סתם ובין שאמר הריני נזיר כ"ט יום שיהא נזיר ל' יום לפי שמנהג הזה הוא בבני אדם מאחר שסתם נזיר הוא סותר למניין ל' רק חסר יום א' הנודר נזירות מפרש ל' יום שהוא מנין שלם לכך גזרו בכולן ל' יום ויגלח ביום ל' וא'. אבל אם גילח ביום ל' יצא. והאי דקאמר באומר שלימים לאו דוקא בלדבר פדא לית ליה מקצת היום ככולו אלא הכי קאמר נעשה כאומר דבר שמשמע שלימים והיינו ל' יום:

קסבר האי תנא מקצת היום ככולו וכיון שנהג מקצת נזירות ביום ל' אם גילח בו ביום יצא. ומי' לכתחילה אמרו חכמים שלא יגלח בו ביום כיון שהוא ממנין נזיר והשתא ליכא מידי בעיקר נזיר בין רב מתנא לבר פדא דלתרוייהו מדאורייתא מגלח ביום ל' ומדרבנן אינו מגלח אלא עד יום ל"א אלא בהא פליגי דלבר פדא מיום כ"ט שלמו ימי נזירותו ואם נטמא יום ל' קודם הבאת קרבנותיו אינו סותר מדאורייתא אלא מדרבנן ואינו מביא קרבן. ולרב מתנא יום שלשים מן המנין אלא דמקצת היום ככולו ואם נטמא קודם הבאת קרבנותיו סותר מדאוריי' וי"מ דוקא קאמר בר פדא נעשה כאומר שלימים היינו דוקא היכא דקאמר הריני נזיר בסתם אבל אם אמר הריני נזיר כ"ט יום מגלח ביום ל' ואיכא בינייהו טובא. אם גילח יום ל' לא יצא. בשלמא לרב מתנא ניחא אלא לבר פדא קשיא ומשני הכא ודאי דאמר שלימים. פי' כיון דאמר ל' יום הוי כאילו אמר שלימים. אית ספרים דגרסי הכי ולא נהירא הא גירסא דהיאך קאמר לרב מתנא ניחא דהא הך מתני' סיפא דהך מתני' דאוקי לה רב מתנא דסבר מקצת היום ככולו. והאיך ניחא ליה דסיפא פליגא ארישא וסברה דלא אמרי' מקצת היום ככולו. הילכך נראה בגירסת הספרים דגרסי' בשלמא לבר פדא ניחא דכיון דאמר הריני נזיר ל' יום אם גילה ביום ל' לא יצא דלית ליה מקצת היום ככולו אלא לרב מתנא דסבר דסתם נזירות ל' יום ואפ"ה אם גילח ביום ל' יצא משום דמקצת היום ככולו מה לי אמר הריני נזיר סתם ומה לי אם אמר הריני נזיר ל' יום כיום דמקצת היום ככולו ומשני באומר שלימים שאמר בפירוש הריני נזיר שלשים יום שלימים דהשתא לא מצי למימר מקצת היום ככולו כיון שפירש שלימים. ואית ספרים דגרסי נעשה כאומר שלימים. פי' כיון דסתם נזיר ל' יום למה לו לפרש ל' יום אלא ודאי כיון שאמר ל' יום נעשה כאומר שלימים:

מי שגזר ב' נזירות כגון שאמר הרי עלי ב' נזירות:
והשניה ליום ששים וא' דהיינו ביום שלשים וא' דאחר שגילח ביום ל"א והתחיל בו ביום לנהוג נזירות אותו מקצת היום נעלה לו למנין שלשים:

דף ו.

אלא לבר פדא קשיא יגלח את הראשונה ביום שלשים והשניה ביום ס' וכי היכי דפריך לה מרישא ומשני לה הכי נמי פריך ומשני מסיפא והכי אורחא דתלמודא בכמה דוכתי דפריך מכמה משניות אע"ג דחד שינויא לכולהו:
מאי היא מקצת היום ככולו הא אמרה רב מתנא חדא זמנא דרישא דמתני' שני לה הכי דסברא מקצת היום ככולו ותימה לבר פדא (לב"ר) נמי תקשי לך מאי קמ"ל דאמרינן נעשה כאומר שלמים הא אמר חדא זמנא וי"ל דלבר פדא ניחא דשמעי' מינה דאותו יום שהוא מגלח לנזירות ראשונה עולה לו למנין נזירות שניה וקמ"ל דאע"ג דאין תחלת היום עולה לו בסוף הנזי' סוף היום עולה לו בתחי' הנזי'. אלא לרב מתנא כיון דשמעינן דמקצת היום עולה לו בסופו כ"ש שסוף היום עולה לו בתחלתו ולא שמעינן שום חידוש מהך סיפא מהו דתימא ה"מ לענין חדא נזירות כגון שיעלה תחלת היום בסוף הנזירות או סוף היום בתח' נזי' אבל יום ל' שגילח (לא יעלה) [שעולה] לו תחילת היום לסוף נזי' ראשונה אימא לא יעלה לו סוף היום לתחלת נזי' אחרונה דחד יומא לתרתי נזי' לא מפלגי' קמ"ל שיום ל' עולה לו מן המנין:
אלא לבר פדא למה לי הא אמר ל' חסר אחד דס"ד דה"ק שיום ל' עולה לו לכאן ולכאן כדפריש לה רב מתנא לעיל ולבר פדא מה צריך יום ל' למנין הראשון הא אמר ל' חסר אחד אמר לך בר פדא אנא נמי אהא (סמכינן) [סמכי] מכאן אני לומד דסתם נזירות כ"ט יום מדקאמר שיום ל' עולה למנין הב' אלמא נשלמה נזירות הא' [דאל"כ] תו לא מצי למהוי מחשבון נזי' הב' דלא אמרינן מקצת היום ככולו ונמצא שכל היום כולו צריך להשלים נזי' א':
בשלמא לרב מתנא ניחא כיון דסתם נזי' ל' יום אם נטמא ביום ל' קודם הבאת קרבנותיו סותר הכל דהא דאמר רב מתנא מקצת היום ככולו היינו לאחר הבאת קרבנותיו אבל קודם הבאת קרבנותיו אכתי הוי נזיר מדאורייתא וסותר הכל אלא לבר פדא דאמר סתם נזי' כ"ט יום מדאורייתא אמאי סותר דפשיטא דנזיר שהשלים נזירותו ואחר מלהביא קרבנותיו שאינו סותר אם נטמא:
אמר לך בר פדא אימא סיפא וכו' ואי ס"ד ל' יום בעינן נסתור כולהו:

אינו סותר אלא שבעה. כלומר אינו סותר כלל אלא ממנין ז' ימי טומאתו ואז יביא קרבנותיו ואע"ג דטמא משלח קרבנותיו שאני נזיר דכתי' [ונתן] על כפי הנזיר וכיון דסר ר"א סתם נזי' כ"ט יום מסתמא רבנן דלא פליגי עליה בעיקר משך ימי נזירות אלא דבהא קמפלגי דרבנן סברי סותר ביום ל' נזירות אטו היכא דאמר הריני ל' יום דסותר הכל מדאורייתא ומביא קרבן טומאה והיינו דפרישי' לעיל דליכא מידי בין רב מתנא לבר פדא אלא דלרב מתנא אם נטמא ביום ל' קודם הבאת קרבנותיו סותר מדאוריי' ומביא קרבן. ולבר פדא אינו סותר אלא מדרבנן:

ואי ס"ד קסבר ר"א מקצת היום ככולו נסתור ז' פי' לא לסתור כלל ופריך ואי לא סבר מקצת היום ככולו ניסתור כולהו כיון שנטמא ביום אחרון של נזירותו:

אמרה תורה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזרו. כלומר לעולם לית ליה מקצת היום ככולו אלא גזירת הכתוב הוא דאם נטמא ביום אחרון של נזירותו אפי' אם נזר נזירות מרובה אינו סותר אלא ל' יום כתורת סתם נזירות לכאורה איתותב רב מתנא דלא משני תלמודא אלא אליבא דבר פדא ואיכא למימר דרב מתנא מוקי לה באומר שלמים:

שומע אני מיעוט ימים ב' דסתם נזירות אינו אלא ב' ימים ת"ל גדל פרע ואין גידול פרע פחות מל' יום דהכי משמע כמנין יהיה גדל פרע:

אלו הן ימים שצריכין מלאת אלו ימי החודש שפעמי' הם כ"ט ופעמי' מלאים את החודש ועושים אותו מל' יום. ובר פדא כרבי וה"ק עד מלאת עד אותו היום שממלאים את החודש ולא יום מלאת בכלל. ור' יאשיה נמי אית ליה עד ולא עד בכלל ולהכי דריש ליה מקדוש יהיה ומשני תרוייהו סברי ל' יום:

ואימא (מה) שבת שהוא משלים ששת ימי המעשה להיותם נקראים שבוע:

מי איכא חסרונא לישנא דמלאת משמע שפעמים בא למלאת החסרון כגון חודש שפעמים הוא מכ"ט אל בימי השבוע ליכא חסרון:

דף ז.

ואימא שנה. שפעמים צריכין למלאות חסרון השנה בימים יש פעמים השנה היא שנ"ג ימים ופעמים שנ"ד ופעמים שנ"ה והוה מצי לשנויי תפשת מרובה לא תפשת שנה מי מנינן לימים אין משלימין השנה בימים כי החדש פעמים ממלאין אותו ופעמים מחסרין ומתוך זה יגיעו ימי השנה לשנ"ג או לשנ"ד או לשנ"ה אבל משלימים אותה בחדש שפעמים מעברין אותה ומוסיפין עליה חדש כדאמרי רבנן התם דקסברי דחדשים אתה מונה להשוות שנת הלבנה לשנת החמה וממתינים עד שיגיע מותר ימי החמה על ימי

הלבנה לחדש אחד ומוסיפין חדש א'. ואי אתה מונה בכל שנה ימים להוסיפן על שנת הלבנה להשוותן לשנת חמה. א"נ חדשים אתה מונה לשנה שפעמים יש בשנה שתים עשרה חדשי' ופעמי' י"ג ואם אמר קונם פירות האלו על שנה מונה מחדש שעומד בו עד חדש זה לשנה האחרת בין שהיא פשוטה בין שהיא מעוברת ואינו מונה ימים לשנה להוסיף על יב"ח עד שס"ה ימים:

ואמאי והא עד סוף העולם קאמר ומשמע שקיבל עליו נזירות עד סוף עולמו:

אריכא לי כו'. נזירות אחת שקבלתי עלי כבד עלי ודומה לי כאילו הוא עד סוף העולם וכיון דמצינא לתרוצה דבוריה הכי הוה דסתם נזיר להקל:

פחות מל' יום. אם יש עד אותו מקדום פחות ממהלך ל' יום אין נזיר פחות ל' יום ואם יש יותר הרי הוא נזיר כמנין הימים:

הכא נמי אריכא לי מלתא נזיר' שקבלתי עלי נראה לי ארוך וכבד כמכאן ועד מקום פלוני: שהחזיק בדרך ומסתמא כדי להשמר מסכנת הדרך קיבל עליו נזירות כמנין ימי הדרך:

ולימא כל פרסה ופרסה הוי נזיר אמכאן ועד מקום פלוני קפריך דנימא דקיבל עליו מנין נזירות דמנין פרסאות עד מקום פלוני ואמתני' דכשער ראשי קא סמיך ונטר לאיתויי עד קושיא דבסמוך:

להוי כל אוונא ואוונא חד נזיר דנהי דלא מנו פרסי מ"מ מנו שיעור מהלך הימים ונימא שקיבל עליו נזירות כמנין הימים הריני נזיר כשער ראשי ה"ז נזיר עולם שקבל עליו נזירות כמנין שער ראשו ומגלח כל ל' יום ומביא קרבנותיו:

כל מלתא דאית ליה קיצותא לא קתני. דבר שיש לו קצבה כמו מכאן עד מקום פלוני לא אמרי' שיקבל עליו נזירות כמנין הימים שמכאן עד אותו מקום אבל שער ועפר וחול דבר שאין לו קצבה אין לומר שיקבל עליו נזירות א' כמנינן כי אין להם מנין הלכך ודאי חילוק נזיר יש כאן לכל א' נזירות א' וי"מ דאמתני' דמכאן ועד סוף העולם קא פריך דנימא דקיבל עליו נזירות במנין פרסאות או מהלך ימים כמכאן ועד סוף העולם ומפ' דאית ליה קיצותא דמהלך ת"ק שנה הוא העולם ולשון ראשון הגון. והתניא בניחותא הריני נזיר כל ימי חיי הריני נזיר עולם ה"ז נזיר עולם בין שאמר הריני נזיר כל ימי חיי בין שאמר הריני נזיר עולם הוא נזיר עולם ומיקל בתער ומביא קרבן משום דלית ליה קיצותא ק' שנה או אלף שנים אע"ג דלא יאריך כל כך ימים כיון דאית ליה קצותא הוא נזיר לעולם ואינו מגלח כל ימי חייו ולא אמרינן חדא נזיר' קיבל עליו:

שאני שערות הואיל ומובדלות זו מזו. הלכך אמרינן דגזירות כמנין שערות קבל עליו אבל מכאן ועד מקום פלוני סדנא דארעא חד הוא ופריך יומי נמי מובדלים זה מזה והו"ל

למימר דבמנין ימים קבל עליו שאני התם דקתני הריני נזיר אחת אפריכא [קמייתא] קאי דפריך והא עד סוף העולם קאמר ומשני דהא דקתני ברישא א' גדולה ואחת קטנה אחת קאי נמי אסיפא דקאמר הריני נזיר אחת מכאן ועד סוף העולם הלכך נזיר אחת קבל עליו אלא דאריכא ליה מלתא כמכאן ועד סוף העולם:

הריני נזיר ויום אחד הריני נזיר ושעה אחת הריני נזיר א' ומחצה ה"ז נזיר שתים [באחד] מאלו (הנזירות) הלשונות שאמר קיבל עלי ב' נזירות ומגלח לסוף שלשים ונהוג נזירות אחרת דכיון דאמר הריני נזיר קבל עליו נזירות אחד וכי אמר תו ביום אחד הרי יש כאן נזירות אחרת דאין נזירות פחות מל' יום וכאילו אמר הריני נזיר ל' יום דיום א' חשוב כל' יום כיון דאין נזירות פחו' מל' יום וכן נמי הריני נזיר ושעה א' וכן נמי הריני נזיר א' ומחצה מפרשי' לה הריני נזיר א' והריני נזיר מחצה:

דף ז:

[מתני'] הריני נזיר ל' יום שעה אחת נזיר ל"א יום. שאין נוזרים שעות דכיון דהזכיר ל' הוי כאילו אמר ל' וא' יום דלא אמרי' דיום א' הוי נזיר בפני עצמו כיון דבעי לצרפו למנין ל' שהזכיר תחלה ושעה א' הוי כיום א' דאין נודרין שעות אבל אמר הריני נזיר ושעה אחת לא רצה להוסיף [רק] נזירות אחרת שאין מונין נזירות לשעות אלא לימים ולא בא להוסיף כי אם יום א' (פי' ימים לשעות) והוי כאילו אמר ל"א יום:

לא שנו אלא [דאמר] ל"א יום כלומר הא דאמר במתני' אם אמר הריני נזיר ל' יום ושעה שהוא נזיר ל"א יום לפי שאין נודרים שעות והוי כאילו אמר ל"א יום דווקא דאמר ל' ואחד יום דומיא דל' יום ושעה אבל אמר ל' יום ויום א' מייתור לשונו דאמר יום יתירא קאמר רב הכי:

לא את הבור ולא את הדות אם מכר לו בית סתם לא מכר את אלו. בור בחפירה ודות בבנין ושניהם לבינו שמים ושויין. וצריך ליקח לו דרך דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לו דרך ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר:

בזמן שא"ל חוץ מאלו א"צ ליקח לו דרך כדכיון דלא הוה צריך לשייר אלו ושייר לישנא יתירא לשייר לו דרך קא אתי וה"ה דרבנן סברי דלישנא יתירא לשייורי קאתי אלא דליכא מידי לשיורי ונקט ר"ע דאיהו בפי' קאמר דלטפויי קאתי ואע"ג דרב פסיק התם הלכה כחכמים דמוכר בעין רעה מוכר מ"מ בלישנא יתירא לא פליגי כדפרישית הריני נזיר כשער ראשי וכו'. הרי זה נזיר עולם ומגלח א' לשלשים יום. כי קיבל עליו נזירות כמנין שער ראשו וכל ל' ול' הוי נזיר בפני עצמו ומגלח בכל יום ל"א ומביא קרבנותיו ובו

ביום מתחיל נזירות ואינו שותה יין ואינו מטמא למתים לעולם ולא כנזיר עולם דלעיל דנזיר אבשלום דמיקל בתער דווקא ולא במספרים ופליגי לענין אם מגלח לשנה או לל' יום או לז' ימים ואם רצה אינו מגלח ואינו מביא קרבן אבל נזיר עולם (בתרא) [דהכא] צריך לגלח ולהביא קרבנותיו משלשים לל'. והא מספקא לי אם ירצה לעמוד בנזירותו בלא הבאת קרבן זמן גדול ורק שלא יעבור בבל תאחר על קרבנות שנתחייב אם הרשות בידו מידי דהוה הנזירות שהשלים ימי נזירותו שיכול להשהות קרבנותיו ובלבד שלא יעבור בבל תאחר. או דלמא כיון שקבל עליו נזירות כל ימיו חייב הוא להשלים נזירות זו מיד ולהתחיל אחרת והדעת נוטה כך כיון שכל ימיו הוא מחייב נזירות אין לו לאחר מלהשלים כל מה שיוכל ועוד יש דין ג' לנזיר עולם אם אמר הריני נזיר ק' שנה או אלף שנים הוא נזיר לעולם ונזירות א' יש לו כל ימי חייו ואינו מגלח לעולם אם לא נטמא כדקתני בברייתא בגמ' אין זה נזיר עולם אלא נזיר לעולם:

ר' אומר אין זה מגלח א' לשלשים יום דסבר ר' דנזיר אחד ימים כמנין שער ראשו קבל עליו ואיכא לא יסתפוקי אם יש לו דין נזיר עולם דאבשלום או דין נזיר לעולם ואין נ"ל ספק כיון דנזיר אחת כמנין שערות קבל עליה חד נזיר הוה כאומר ק' שנה:

האומר עלי נזירות כשער ראשי. דנזירות מופסקות קבל עליו כשער ראשו:

אם אמר א' גדולה נזרתי. כלומר נזירות א' קבלתי עלי ונראה לי גדולה כמלא הבית. ואם אמר סתם נזרתי לא היה בלבי אלא מה שידונו חכמים לשוני. ונזיר כל ימיו בגמ' מפרש לה. עד מקום פלוני מפורש למעלה:

מונה נזירות כמנין ימות (השנה) [החמה] שס"ה נזירות כמנין ימות החמה ודוקא דאמר כמנין ימות החמה אבל אם אמר כימות החמה חד נזירות קבל עילוהי שנה א' כיון דאית ליה קצותא כדדייקינן לעיל מברייתא דאלף שנה והא דלא דייק מהך מתני' דאמר כמנין הא לאו הכי לא אמרינן נזירות קבל עליה כיון דאית ליה קצותא. משום דאיכא למימר דאתיא (הוא) כרבי או כר' יהודה דסברי דאפילו כשער ראשו חד נזירות קבל עליו אבל לרבנן לא שאני להו בין איכא קצותא לליכא קצותא:

ואמאי וליחזייה כאילו היא מלאה קשואים ודלועין. דספק נזירות להקל ולא ימנה אלא אחת כמנין קשואים מלא הקופה ואם היא מחזקת פחות מל' ימנה נזיר א' ואם היא מחזקת מ' או חמשים ינהוג נזירות כמנינם:

אדם מכניס עצמו לדבר שספקו חמור מודאי. דסבר ספק נזיר' להחמיר ואפילו בדבר שספקו חמור מודאי מכניס עצמו לכל חומר הספק כגון בהך מתני' שאם ודאי כחרדל היה מגלח מל' לל' ועכשיו שהוא ספק שמא מלאה קשואים קאמר אינו מגלח אלא פעם

אחת א' נזירו' ראשונה אם מחזקת הקופה פחות מל' מגלח ביום ל"א ואם מחזקת יותר משלשים מגלח סוף שים וא' ושוב אינו מגלח כל ימיו דשמא כחרדל קאמר ונזיר עולם הרוי ואינו יכול לגלח מל' לל' דשמא בקשואים קאמר ואינו מביא קרבן דהוי חולין בעזרה ואע"ג דעולה ושלמים מצי לאתויי ולהתנות בנדבה חטאת אינה באה נדבה ואינו יכול לגלח בלא הבאת קרבן:

ר"ש אוסר שספק נזירות להחמיר ואע"ג דספקו חמור מודאי דאילו היה בו ק' כור היה נזיר ומגלח לשלשים יום ועכשיו אינו מגלח לעולם שאינו מביא קרבנותיו בספק ותימה ולמה ספקו חמור מודאי יאמר אם לא היה בו ק' כור הריני נזיר וי"ל דמ"מ הוא חמור שאם נטמא קודם שאמר תנאי זה אינו יכול להביא קרבן טומאה וכן במתני' יכול לקבל עליו נזירות כמנין חרדל אלא שאם נטמא אחר שהשלים נזירות של קשואים קודם שקיבל עליו נזירות כחרדל אינו יכול להביא קרבן טומאה:

ר' יהודה מתיר שספק נזיר' להקל דלא מעייל נפשיה לספק חמור ואינו נזיר כלל שכך היה דעתו שאם לא יוכל לברר הדבר שלא יהיה כדבורו:

התם לא נחית לנזירות. כלומר התם לא נחית ליה לנזירות דשמא לא היה בו ק' כור ומספק לא מחתינן ליה לנזיר כי לא היה דעתו ליכנס לספק חמור:

הכא נחית ליה לנזירות או של קשואים או של חרדל במאי לסלוקיה מיניה הרי כל ימיו עומד בספק זה והיאך נוכל לסלקו:

אמאי לא לחזייה כאילו היא מלאה קשואים ותהוי ליה תקנתא. למה אתה אומר שעומד כל ימיו בספק זה ואין לו תקנה הרי אחר שעברה נזירות של קישואים יכול לגלח דס"ד נזירות של חרדל קבל עילויה ואחר שגילח לנזירות של קשואים נסתלק מספק קישואים ואין עליו עתה אלא ספק חרדל ולא נחת אכתי לנזיר ומספיקא לא מחתינן ליה דספק נזירות להקל. סבר לה כרבי דאמר נזיר א' קבל עליה הלכך לא יצא מספק קישואים שאינו יכול לגלח לסוף דשמא כמלא חרדל קאמר וכל ימיו היה נזיר ומכאן מוכח דלרבי אינו מגלח כל ימיו דאל"כ פסיק מניה נזירות דקישואים:

דף ח.

אא"ב נזירות קבל עלויה היינו טעמא דכיון דהשלים מת כלו' ניחא דמייתינן ליה מלתיה דר' יהודה על מלתיה דרבנן דהשלמה דידי' כהשלמה דרבנן:

מי הוי השלמה כלל וא"כ הוי מעשה לסתור דבכל אתר דמייתי מעשה לסיועי מעשה ולא לסתור:

הלקטי קיץ. מיבשי תאנים עושין שבילין בין הקציעות כמו בשלהי שבת כמין הלקטי קטנה היתה פי' שביל ור"ת פי' הלקטי קיץ כמו תל המתלקט כמין כלים של קציעות ושבילי שמטה בשביעית השדות הפקר והכל נכנסין בהם ומלאה שבילין:

מונה נזירות כמנין הלקטי קיץ והוי נזיר כל ימיו:

מנין שאני כיון שאמר כמנין ימות החמה כמנין הלקטי ודאי נזיר קבל עילויה:

אבל אם אמר כימות החמה או כהלקטי קיץ חדא נזירות אריכתא קביל עליה:

ס"ל כותיה בחדא וכו' ושלשה מחלוקות בדבר לרבנן בין אמר כמנין בין לא אמר כמנין נזירות קבל עליו היכא דלית ליה קיצותא ולר' לעולם חדא נזיר ולר' יהודה שני ליה בין מונה בין לא מונה:

הריני נזיר ואחת מונה שנים וכו' א' ועוד מונה ג' א' ועוד ושוב מונה ד' ומגלח בכל א' ומביא (קרבנו) קרבן:

מהו דתימא ושוב ככולהו נ"ל דה"ה דהוה מצי למימר מהו דתימא ועוד כי כולהו ומונה ד' אלא אבתראה נקט:

דיתון ב' אם אמר הריני דיתון ב' דיתון שאין לו אלא ב' זויות סריתון ג' זויות פרטיתון ד' זויות:

קיר קירות הוה מצי למכתב קיר וכתיב קירות והנה הנגע בקירות הבית והנה פשה הנגע בקירות הבית ומראהו שפל מן הקיר לא דריש דלגופא איצטריך ותימה דהא דרשינן מקירות איזה קיר שהוא כקירות הוי אומר זה קרן זויות וי"ל דאי לא אתא אלא לדרשא דהכא לכתוב ד' פעמים קיר ומדכתיב קירות דרשי' מניה איזהו קיר שהוא כקירות וליכא למימר דכולא להך דרשא איצט' וי"ל דא"כ בחד קירות סגי:

סליק פרקא

דף ט.

הריני נזיר מן הגרוגרות בש"א ה"ז נזיר בגמ' מפרש טעמא אמר ר"י אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר (הריני לי) [הרי הן עלי] קרבן דלא נחלקו ב"ש וב"ה לענין נזיר דמודה ב"ש דלא הוי נזיר ולא נחלקו אלא באומר בלבי היה שיהיו הגרוגרות עלי קרבן ב"ש סברי דהוי נדור מן הגרוגרות וב"ה סברי דלא הוי נדור ות"ק סבר אפילו אם אמר בלבו היה הוי נזיר כיון שהוציא נזיר מפיו ונדור לא הוי אע"ג דאמר דלהא איכוין דדברים שבלב אינם דברים הואיל והוא משנה מה שהוציא מפיו ולב"ה לא הוי לא נזיר ולא

נדור. ואמאי בני הישיבה היו תמיהים היאך הוי נזיר לב"ש הא כתי' מכל אשר יעשה מגפן היין:
כר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה בערכין פ' האומר משקלי עלי קא' ר"מ האומר ערך כלי זה עלי או ערך פחות מבן חדש נותן דמים ומפרש טעמיה משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה יש לנו לומר שטעה וכסבור היה שיש נזיר בכה"ג:
כר' יוסי דאמר אף בגמר דבריו אדם נתפס גבי ה"ז תמורת עולה תמורת שלמים דקאמר ר' יוסי תרעה עד שתסתאב ויביא בדמיה חציה עולה וחציה שלמים דכיון דמתחלה היה בדעתו לומר שתיהן חייל שתיהן הכא נמי מתחלה היה דעתו לומר הריני נזיר מן הגרוגרות והוי נדר ופתחו עמו עם הנדר אמר פתח של היתר וגלה לנו שאין בדעתו לידור כלל כי אמר דברי' שאינן כי אין נזיר מן הגרוגרות:
ולב"ש נדרו ופתחו עמו. דנהי דאית להו דיאן אדם מוציא דבריו לבטלה מ"מ מה שהוציא מפיו מן הגרוגרות מאי קא עבדת ובמאי דיינת ליה דלא דמי לאומר ערך כלי ופחות מבן חדש עלי דהתם מתוך שאין אדם מוציא דבריו לבטלה מתרצינן לדיבוריה דערך דקאמר היינו דמים אבל הכא מן הגרוגרות דקאמר דיינינן (דמאס) [דסתר] לי' ומשני מתוך שאין אדם מוציא דבריו לבטלה מראשית דבריו דאמר הריני נזיר הוי נזיר ומה שאמר מן הגרוגרות דיינינן ליה בחזרה שרצה למצוא פתח שאלה לנדרו כאדם המתחרט על נדרו ובא לפני חכם ופותח בפתח של חרטה לשאל על נדרו גם זה נתחרט בתוך כדי דיבור ואמר דבר שיהא ניכר בזה שסותר מה שאמר הריני נזיר ולא אזלינן בתר סיפא דמילתי' דב"ש לטעמייהו דאמר לקמן [ברפ"ה] דהקדש בטעות הקדש דילפינן מתמורה הלכך לא שייך בה שאלה וה"ה חזרה וכן נמי בנזיר דכתיב ביה קדוש יהיה ואף בתוך כדי דיבור אין יכול לחזור בו הלכך הוי נזיר:
וב"ה סברי כר"ש גבי הרי עלי מנחה מן השעורים דקאמר פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים הכא נמי לא נדר כדרך הנודרים שאין נזיר מן הגרוגרות:

דף ט:

בש"א נדור ונזיר פי' נדור או נזיר אם אמר לא היה בלבי לנזיר' אלא שיהו עלי קרבן הוי נדור ואם לא אמר כלום הוי נזיר דסבר כר"מ וכר' יהודה וב"ה דסברי כרבי יהודה דמתיר אליבא דב"ש והיינו דלא כת"ק ודלא כר' יהודה:
קמח יביא סולת קמח שאינו מנופה יביא סולת מנופה. יביא שמן ולבונה שאין מנחת נדבה בא בלא שמן ולבונה:

חצי עשרון יביא עשרון שאין מנחה בא פחות מעשרון חוץ ממנחת חביתין:
באומר אילו הייתי יודע שאין נודרים כך וכו' ואיכא למימר שטעה לפי שיש מנחה באה שעורים מנחת העומר ומנחת קנאות אבל במתני' במאי איכא למטעי דלא שייך כלל גרוגרות לנזיר:
אבל אמר מן העדשים לא אמר כלום דבהא לא טעי איניש דאין מנחה באה עדשים:
הדר ביה חזקיה לגבי ר' יוחנן ה"ג לתני מן העדשים ול"ג קסבר חזקיה ב"ש כר' יהודה ובמנחות פ' המנחות ל"ג ליה והכי גריס התם אלא ש"מ משום דטעי הוא בשעורים טעי בעדשים לא טעי ויש לישב גירסת הספרים דגרסי אלא קסבר חזקיה כר' יהודה ומוקי למתני' כר"ש והכי פי' הדר ביה חזקיה ממאי דאוקי מתני' כב"ש אליבא דת"ק דאמר הוי נזיר דא"כ אפי' מן העדשים נמי:
אלא סבר כר' יהודה דאמר פליגי וכי היכי דמן הגרוגרות ומן הדבילה הוי נדור ומפרשי' דבעי למימר שיהא מופרש מהן משום דשייך בהו איסור נדר ה"ה נמי הרי עלי מנחה מן השעורים יביא חטים כיון דיש מנחה דבאה שעורי' אבל אמר מן העדשים לאו כלום קאמר דאין מנחה באה עדשים אבל לב"ה כי היכי דמן הגרוגרות לא הוי נדור ה"ה מן השעורים לא יביא חיטים והא דר' יוחנן הוא דאמר באומר אילו הייתי יודע וכו' ובעדשים לא טעו אינשי כי היכי דלב"ה מן הגורגרות לא הוי נדור ונזיר אפילו אי אמר אילו הייתי יודע וכו':
לא מיבעיא מן העדשים דמייתי מנחה מעלייתא דליכא למימר שהיה דעתו לומר מתחלה מן העדשים אלא ודאי מתחלה נתכוון לומר מנחה מעליתא ומהדר קא הדר ביה:
ח"ג אמר אמרה פרה זו הריני נזירה אם עומדת אני אמרה הדלת הזו הריני נזירה אם נפתחת אני הדלת לשון נקבה כדכתיב הדלת תסוב על צירה ובגמ' מפרש לכולה מתני':
ואמר כסבורה פרה זו אינה עומדת כמו והאניה חשבה להשבר כלומר לפי ענינה אינה יכולה לעמוד והיינו אמר אמרה פרה זו דמתני' שאמר האדם סבורה פרה זו שאינה עומדת ואני אומר הריני נזיר מבשרה אם עומדת אני (אומר כן) ועמדה מאליה ופליגי בית שמאי וב"ה בפלוגתא דרישא מן הגרוגרות ור' יהודה קאמר דלא פליגי בנזיר אלא כשפירש דבריו ואמר שלא נתכוון אלא לאסור הפרה עליו כקרבן ותימ' וליתני הריני נזיר מבשר פרה זו וי"ל דנקט פרה רבוצה לאשמועינן כשהוא אומר בלשון הזה יש במשמעות שתעמוד מאליה אבל אם בעמידת אדם לא הוי נזיר לב"ש וכן בדלת אם אמרה לפי ענינה של דלת שלא תהא נפתחת הריני נזיר ממנה אם נפתחה היא ונפתחה על ידי הרוח כן פי' המפרשים והלשון דחוק דמשמע דלינשא דמתני' דכל מתני' מאמר הפרה הוא ופי'

ר' יוסף קלצון אמר האומר כסבורה פרה זו שאינה יכולה לעמוד ותאיבה היא לעמוד וברצון תדור נזיר אם תעמוד בלשון משל אדם הנודר בעת צרה ואני משלים חפצה הריני נזיר מבשרה א"כ כל מאמר דפרה דמתני' בכדי נקטינן דאין דיבורה מועיל כלום ועוד דבור האדם חסר במתני' ונראה לפרש שהאדם לא קבל עליו נזירות בפי' אלא מספר מאמר הפרה שמתוך שתאיבה לעמוד ברצון קאמרה הריני נזירה אם עומדת אני ונזירות לא שייך בה אלא שתהא מופרשת ואסורה שלא יהנו ממנה וכשהוא מספר דברים הללו הוי כאילו אמר הוא הריני נזיר מבשרה דבענין אחר למה לו לאמר דברים הללו אלא שבלבו לקיים מה שהוא מספר מאמר הפרה. ומיהו תימה מאי פריך והא אמר ב"ש חדא זימנא הא טובא איצטריך הך דפרה לאשמועינן דהוי נזיר אע"ג דלא הזכיר נזירות ושמא קשה לו למה הוצרכו ב"ה לחלוק כיון דהוה פלוגתא דרישא:

תרתי תלת הצורך להשמיענו מחלוקתן בג' בבות הללו כדמפרש ואזיל:

משום דמחלפי בענבים ואיכא למימר שהיה סבור לומר מן הענבים ונפל בפיו גרוגרות:

בשרא וחמרא מצוין הן ביחד זוללי בשר וסובאי יין ועבדי אינשי דטעו ומחלפו להו:

אמר רבא מי קתני עמדה מאליה הא אמרת דעיקר חידושא דמתניתין הא דתנן רבוצת פרה לאשמועינן דוקא עמדה מאליה וא"כ ה"ל למתני בפי' עומדת מאליה וליכא לפרש בין עמדה מאליה בין עמדה ע"י אחרים דא"כ אמאי תנא כלל רביצת פרה ליתני האומר הריני נזיר מבשר פרה ועוד דבר ברור הוא שתעמוד ע"י עצמה או ע"י אחרים ומה לו לתלות נזירותו במאי שהוא יודע בבירור אם הוא רוצה להיות נזיר יאמר בלא תנאי הריני נזיר:

כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר הרי עלי קרבן וה"פ דמתני' סבורה פרה שאינה יכולה לעמוד ותאבה לידור שאם תעמוד בין מאליה בין ע"י אחרים שתכנס לעזרה ויקריבוה לקרבן נזיר ואע"פ שאין מביא פרה לקרבן חובה מ"מ היו רגילין להביא יום תגלחתן קרבנות נדבה עולה ושלמים כדכתיב מלבד אשר תשיג ידו כפי נדרו והוא משלים דבריה ואומר הרי עלי קרבן נזיר ולאידך פירושא הוי כאילו אמר הרי עלי קרבן נזיר לב"ש הוא נזיר ולב"ה אין בלשון זה משמע נזירות ולפירוש קמא תמיה אם אמר בפירוש הרי עלי קרבן נזיר אמאי לא הוי נזיר לב"ה:

דף י:

אלא דלת בת קרבן היא. לא שיך בה למימר שיעשה קרבן הריני נזיר מיין אם לא עמדה וה"פ סבורה פרה זו שאינה עומדת לא ע"י עצמה ולא ע"י אחרים ואמר הריני נזיר מיין

אם לא תעמוד ותימה אם עומדת קתני וי"ל דהא לא קשיא ליה דזמנין שמדלג התנא או האח' אבל עמדה מאליה שהוא עיקר החידוש ה"ל למתני' ולפי' בתרא א"צ להגיה המשנה וה"פ סברה פרה זו שאינה עומדת שאינה רוצה לעמוד ודומה הוא שתאמר ברצון הריני נזיר אם עומדת אני ולשון משל כאדם המסרב לעשות דבר ואמר אהא נזיר אם אעשנו וסברי בית שמאי דהמספר דברי פרה הוי כאילו הוא אומר הריני נזיר אם לא אעמידנה לפי שהוא כועס עליה לפי שאינה רוצה לעמוד ואומר בלבו אדרבה אני אעמידנה ואם לאו אהא נזיר ועמדה ע"י עצמה או שהעמידה אחר וזה קורא מאליה כיון שהוא לא העמידה ב"ש סברי תורפיה דההוא גברא אוקמא בידיה גלוי דעתו כו מניחה במקום התורפה ותורף שהוא גלוי השטר ועיקרו והא לא אוקמה דמעצמה עמדה או אחרים העמידוה וב"ה [סברו] לא היה דעתו אלא שתקום והא קמת ולא הוי נזיר:

מי קמתפיס בה מידי מה שייך לומר בדעתו היה שתאסר הפרה עלי כקרבן הא לא מתפיס בה מידי אלא אמר בפירוש הריני נזיר מיין:

אלא כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה וה"פ פרה זו בלבד שאינה עומדת לא מעצמה ולא ע"י אחר הריני נזירה מפיק הי נזיר מבשרה אם לא עמדה ולאידך פירושא כסבורה פרה זו שאינה עומדת שאינה חפצה לעמוד ומסרבת ואומרת אהא נזיר מופרשת ואסורה שלא יהנו ממנה וכשהוא מספר דבר זה בדעתו שיהא נזיר מברה אם לא יעמידנה א"נ מיירי שאמר בפי' הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה ואין לתמוה כיון דאמר בפי' הכי אמאי תנא כלל רביצת הפרה דמשום דפליגי ביה ב"ש וב"ה במאי תורפי דההוא גברא נקטיה והשתא פליגי נמי בפלוגתא דהריני נזיר מן הגרוגרות ופריך לב"ה הא לא קמת הוי נזיר והא מבשרה קאמר ומשני לטעמייהו דבית שמאי קאמר מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו ה"ז נזיר ואפי' לר"ש דאמר עד שיזיר מכולן הכא מודה כיון דלא הזכיר בהדיא יין דלא גרע מידות נזירות:

דף יא.

וכ"ת לימא הכי סבר מייתי' [לי] אחרינא ומצערו לי שכן דרך להפציר בשיכור להוסיף על שכרותו. אבל אין דרך להפציר כ"כ באדם שאינו שכור הלכך אם אין דעתו לנזיר [הו"ל] לומר הרי עלי קרבן:

ה"ז נזיר ואסור בכולן. רבנן לטעמייהו דאמרי לעיל אפילו לא נדר אלא מן החרצנים נזיר מכולן:

אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין ואיני מקבל עלי ליאסור ביין. ונ"ל דלא זו אף זו קתני דרישא שהוא יודע שנזיר אסור ביין ודאי אמרינן דאין נזיר לחצאין ואסור בכולן אבל בסיפא הוי כמו נדר בטעות דאילו היה יודע שהנזיר אסור ביין לא היה מקבל נזירות:
אבל סבור הייתי שחכמים מתירים וכו'. ס"ד דה"ק סבור הייתי שחכמים מתירים לי אף אם הייתי מקבלו ולכך אינו מקבלו עליה ולהכי פריך בגמ' והא אמרת רישא [אסור ור"ש מתיר] משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה כיון שאמר בלשון על מנת דמיד כשאמר הריני נזיר חל עליו כל דין נזיר וכי קאמר תו על מנת ומטיל תנאי בנזירותו לא מהני דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא [האי] ע"מ כחוץ דמי וכי היכי דבחוץ לא הוי נזיר בע"מ נמי לא הוי נזיר:
תניא כותיה דרבינא וכו' מפני שמתנה על מ"ש בתורה והיינו כר"ש דאי לרבנן אפילו אמר חוץ מן יין הוי נזיר:
והא אמרת רישא אסור ור"ש מתיר ס"ד שבשעת נזירותו לא קיבל עליו יין. סיפא דנזר מכולהו ואיתשיל מחדא קיבל עליו נזירות בסתם ואח"כ בא לפני חכם ונתחרט על איסור היין או על טומאת מתים ואמר כסבור הייתי שחכמים מתירים לי שא"א לי להיות בלי יין או בלי לטמא למתים לרבנן סוף נזיר כתחילת נזיר כמו בקבלת נזירות אם קיבל עליו דבר אחד חל עליו כל תורת נזיר ה"ה נמי סוף נזיר אם נשאל על א' הותר הכל הכא מודה מוטעמא דפרישי' דסוף נזיר כתחלת נזיר ור"ש נמי סבר סוף נזיר כתחלת נזיר ואפילו למאן דאית לי' נדר שהותר מקצתו הותר כולו הכא מודה כי היכי דבתחלת נזיר אינו נזיר עד שיזיר מכולן ה"נ לענין חרטה לא הותר עד שיתחרט על כולו:

דף יא:

ד' נדרים התירו חכמים נדרי זירוזים מפרש התם היה מוכר חפץ ואמר קונם שאיני פוחת לך מן הסלע והלה אומר קונם שאיני מוסיף לך על השקל ושניהם רוצי' בג' דינרים שניהם מותרים שכל אחד נתכוון לזרז חבירו ולא היה פיו ולבו שוין לשם נדר:
נדרי שגגות כגון קונס אם אכלתי ושתיתי ונזכר שאכל ושתה לא הוי נדר דאמרינן האדם בשבועה פרט לאנוס ובשעה שנדר היה סבור שלא אכל ולא היה בדעתו לידור ואנוס הוא מחמת שכחה:
נדרי הבאי קונס אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים אם לא ראיתי וחש כקורת בית הבד אינו נדר שכן דרך אנשים כשרואים דבר מופלג ומשונה מוסיפין עליו שפת יתר ומדברי' לשון הבאי וגוזמא:

נדרי אונסים הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר כיון שעכבו אונס לא הוי נדר דאדעתא דהכי לא נדר:

ד' נדרים הללו צריכים שאלה לחכם ולא בפתח חרטה דכל נדר נמי ניתר ע"י חרטה אלא אע"ג דלא נדרים נינהו צריך לילך לחכם ויתיר לו שלא יקיל ראשו בנדרים ובמתני' נמי אנוס הוא שאינו יכול לחיות בלא יין ושלא לטמא למתים רבנן סברי כשמואל דלא בעי שאלה ור"ש אוסר עד שיתיר לו כרב אסי וק"ק דלא דמי לנדרי אונסי' דהתם בשעה שנדר לא ידע באונס שאירע לאחר מכאן אבל הכא בשעה שנדר ידע זה האונס ותירץ הר"מ דמ"מ טעמא דמתני' כמו טעמא דנדרי אונסים דהתם בשעה שנדר הוי טעמא משום דאין פיו ולבו שוין דאדעתא דאונס לא נדר. במתני' נמי בשעה שקיבל עליו נזירות לא היה בדעתו לאסור עצמו ביין כי אם שאר דברים ולא היה פיו ולבו שוין הלכך לרבנן לא בעי שאלה ואע"ג דאי הוה אמר בהדיא חוץ מן היין דהוי נזיר הני מילי היכא דלא אניס בקבלת יין אבל הכא דמחמת אונס אינו מקבל עליו יין לא הוי נזיר כלל ובשם ר' יצחק מצאתי דמתני' מיירי כשקבל עליו נזירות סתם והיה דעתו לכל דין נזירות ואירע לו מקרה או חולה שצריך לשתות יין או שהוצרך ליטמא למתים ועתה הוא אומר יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל הייתי סבור שאפילו היה בדעתי להיות נזיר בכל ענין היו חכמים מתירים לי מחמת האונס כ"ש דדין הוא שיתירו לי כי ודאי לדעת אלו האונסים לא קבלתי עלי ונ"ל שצריך להוסיף על דבריו דאכתי לא דמי לגמרי לנדרי אונסים דהתם אימא דהאונס קודם שחל הנדר הלכך יש לפרש דהכא מיירי כגון שאמר הריני נזיר לזמן ידוע שאז יתחיל נזירותי וקודם הגעת הזמן אירע לו אונס:

דף יב.

אסור בכל הנשים שבעולם דשמא קדש שלוחו אחת מקרובותיה:

קן סתומה שלא פירש איזו לעולה ואיזו לחטאת או שפרח לבין חטאות המתות כגון שמתו בעליהן או נתכפרו באחרות דהלכה למשה מסיני שימותו וה"ה דהוה מצי למתני קן מפורשת כגון שפירש איזו לעולה ואיזו לחטאת אלא שהיה צריך לפרש ובלבד שיכיר הנשארת אם היא חטאת או עולה דאם אינו מכירה אינו כול ליקח לה זוג דאינה ראויה להקרבה שהעולה נעשית למעלה והחטאת למטה ולא רצה להאריך ותנא קן סתומה וגם אורחא דמלתא שאינו מכיר אם עולה אם חטאת כשנאבד זוגה אלא כשהם ביחד אז נקיל להכירם א"נ נקט קן סתומה משום סיפא פרח לבין הקרבנות פסול ופוסל א' כנגדו ואם היה מפורש היה פוסל שנים ועשר:

ואילו שאר קינין דעלמא מתקנין ולא פסלינן כל קינין שבעולם דדלמא זו שפרחה היא אחת מהן ונמצא מתכפר בקרבן חבירו:

אמינא לך איסור דניחא דבשעה שקדשה השליח היתה נחה וקבועה בביתה הלכך היתה חשובה בין כל הנשים שבעולם כמחצה על מחצה ואילו עשאו שליח לקדש לו נשים הרבה וקידש חצי הנשים שבעולם היו נאסרות כל הנשים משום ספק קרובות אפילו אי ניידי משום דרוב כל הנשים אסורות עליו משום ספק קורבה השתא נמי נאסרות כל הנשים כיון שהאוסר קבוע אע"פ שאין הנאסר קבוע:

ואת אמרת לי איסורא דנייד העוף הפורח הוא נד בעולם וכיון דלא הוי קבוע אין לו כה לאסור דבטל הוא ברוב קנין שבעולם אבל אי הוי קבוע חשבינן כאילו חצי קנין שבעולם אסורים כדחשבינן האשה המקודשת כאילו קדש חצי הנשים שבעולם וכי תימא הכא נמי דנייד דאימר בשוקא אשכח וקדיש דחומרא יתירא היא לאסור כל הנשים שבעולם והיה לנו לתלות שמא בשעה שקדשה לא היתה קבועה ולא היתה כחצי הנשים שבעולם הדרה לניחותא אחר שקדשה וכיון דקבועה היא השתא חשובה כחצי הנשים אבל עוף אין לו קביעות אפילו כשחוזר לקנו דתדיר נודד ממקומו ופורח מקן לקן ואין לו קביעות מקום:

שאין לה לא בת דניחוש לחמות וגם לא בת בת וגם לא בת בן דניחוש לאם חמיו ואם חמותו ולא אם דניחוש לבת אשתו וגם לא אם אם ולא אם אב דניחוש לבת בתה ולבת בנה ואע"פ שהיתה לה אחות והיתה נשואה בשעה שמנה את שלוחו לקדש לו אשה ונתגרשה לאלתר לאחר מינוי השליחות מותרת היא ולא חיישינן שמא קדשה שלוחו אחר שנתגרשה:

במילתא דלא קיימא קמיה לא משוי איניש שליח וקס"ד דמקשה [ממתני'] דלא מסיק איניש אדעתא למנותו שליח למה שאין בידו לעשות עתה הלכך לא הוי שלוחו לקדש לו אותה אשה שנתגרשה אחר מינוי השליחות ואם קידשה לו אינה מקודשת ומורת בקרובותיה אבל אם פירש בפירוש שעשאו שליח אפילו לנשים שהן עתה אסורות אם יהיו מותרות הוי שלוחו לפי מאי דס"ד השתא:

בשלמא בתראה שאמר ואני ועלי לגלח נזיר איכא קדמאה קמיה (שהם ניכר) [שכבר] נזר בנזירות ויכול השני לפוטרו אלא קדמאה בשעה שקיבל עליו לגלח נזיר אכתי לא נזר השני והיאך נאמר שדעתו היה לפוטרו אם יקבל עליו נזירות הא לא מסיק איניש אדעתיה במה דלא קיים קמיה אלא מאי קאמר אי משכחנא דהוי נזיר מגלחנא ליה אפילו אם ידור אחר קבלת נדרו דמסיק איניש (שפירש) אדעתיה במאי דלא קיים קמיה

השתא במילתיה דלא מצי עביד לא משוי שליח ולעולם מסיק איניש אנפשיה. במאי דלא קיים קמיה ואפ"ה לא הוי שלוחו אפי' אם פירש לו בפירוש דכל מילתא דלא מצי איהו למעבד השתא שאם היה אומר לה הרי את מקודשת לי לאחר שיגרשך בעליך לא הויא מקודשת דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הלכך אי אמר נמי לשלוחו קדשנה לי לאחר שתתגרש לא הוי שלוחוף ת"ל אישה יקימנו ואישה יפירנו מיתורא דקרא דריש דלא מצי משוי שליח טעמא דאמר רחמנא אישה יקימנו ואישה יפירנו [הא] לאו הכי וכו' הוה מצי לאקשויי ממלתיה דרבי יונתן אלא דניחא ליה לאקשויי מתרווייהו:

דף יב:

יהון קיימין לא אמר כלום דאנן סהדי דלא אמר בלבו לקיים לה כל נדריה דשמא תדור דבר שהוא גנאי לו וקשה בעיניה אם יתקיים:

הרי הם מופרים. ר' אלעזר אומר מופר דאין אדם חפץ באשה נדרנית וניחא ליה שכל נדריה יהיו מופרים וחכ"א אינו מופר מפ' בנדרים טעמייהו משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו כל שאינו בכלל הקמה אינו בכלל הפרה קס"ד דבני הישיבה שרצו להקשות מכאן דכי אמר רבי יאשיה אליבא דרבנן דאמרי לא מצי מיפר דאי אלבא דר' אלעזר אמארי משוי שליח להפר יפיר לה הוא בעצמו אלמא מלתא דלא מצי איהו למעבד משוי שליח ומשני לעולם ר' יאשיה אליבא דר"א והא דקשיא לך אמאי אינו מיפר לה בשעה שמחזיק בדרך דלמא משתילינא או ריתחנא או מטרידנא הלכך ממנה שליח יום או יומיים קודם הליכתו והא ליכא למימר אמאי לאי יפיר לה באותה שעה כל נדרים שתידור מאותה שעה עד שישוב מן הדך לפי שכל זמן שישנו בעיר אינו רוצה שיהו מופרים עד שישמע את נדרה דשמא תדור נדר שהוא חפץ [בו] ומיהו קשה יפיר לה משעת הליכתו עד שישוב כמו שאומר לשליח טרם לכתו להפר לה משיחזיק בדרך עד שישוב וי"ל דלא משוי שליח אלא בשעת הליכתו דלא מסיק אדעתיה קודם לכן ואותה שעה דלמא מטריד ולא יוכל להפר בפניה ואע"ג דמשמע בנדרים שיכול להפר אפילו שלא בפניה מ"מ הוא ירא שמא תעבור על נדרה ואע"פ שהפר לה כיון שלא ידעה יש לה עונש כנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה הלכך ניחא ליה טפי שיפר לה השליח בפניה:

היכא דאמר חצי קרבנות נזיר חצי קרבנות בעי אתויי כיון דאמר חצי קרבנות יפרע לנזיר אחד דמי חצי קרבנותיו אבל אם אמר קרבנות חצי נזיר כיון דלא אשכחן חצי נזיר הוי כאילו קבל עליו קרבנות נזיר שלם. רבי מאיר סבר כיון דאמר הרי עלי איחייב בכוליה

קרבן נזירותיה דרבי מאיר לטעמהי דאית ליה תפוס לשון ראשון וכי אמר הרי עלי לגלח הוי כאילו אמר תגלחת שלימה של נזיר וכי אמר תו חצי נזיר דמשמע דמגלח קאי אחצי נזיר כלומר חצי קרבנות נזיר עליה לאו כל כמיניה דתפוס לשון ראשון דמשמע תגלחת שלימה אבל אם אמר הרי עלי חצי קרבנות נזירות לא שייך הכא למימר תפוס לשון ראשון דהרי עלי לא כלום קאמר בלא סיום דבריו ורבנן סברי נדר ופתחו עמו והוי כאומר חצי קרבנות נזיר עלי והכי קאמר הרי עלי חצי תגלחת נזיר ולא דמי לקרבנות חצי נזיר דקרבנות משמע חזרה וילדה אחר שקיבל עליו נזיר והביא קרבן הרי זה נזיר שמחמת הנפל לא חל עליו נזיר ולר"ש צריך להתנות כבראשונה שמא הא' היה בן קיימא. ומודה ר"ש בילדה טומטום דלא הוי נזיר אע"ג דהוי ספק זכר ספק נקיבה דלספק' כזו לא מחית נפשיה שלא היה דעתו על טומטום כלל:

דף יג.

מהו דתימא לכשאבנה קאמר. כלומר בן דקאמר לשון בנין כמו ואבנה גם אנכי ממנה: דחשובי ביני אינשי ובת טומטום ואנדרוגינוס לא חשיב:

ר' יהודה דכרי הוא. ברייתא דאיתינן לעיל. והפילה אשתו והפריש קרבן וחזרה וילדה. פי' בו ביום ומסיק דמבעי' ליה אליבא דר' יהודה דאמר על נפל לא הוי נזיר. והיא לא חזרה וילדה פשיטא דלא הוי קידושי. אבל השתא דילדה בו ביום איכא הוכחה דהוי בן קיימא שאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת וטפה אחת נחלקת לשנים. או דלמא זה נגמרה צורתו לז' והראשון נגמרה צורתו לט' ולא כלו חדשיו ולא קדיש והגוזז ועובד בו פטור. אבל לר' שמעון כיון דממה נפשך חייב למנות נזירות ולהביא קרבן קדוש. ואע"ג דאי בעי לא יקבל עליו נזירות ויעמוד בספק זה לעולם ולא יגלח ולא יביא קרבן נמצא שאין בהפרשה זו כלום. מ"מ כיון שהפריש קרבן עלה בדעתו שרוצה לקבל עליו נזירות והוי כאומר הרי אלו בהמות קדושים לקרבן נזיר שאקבל עלי דמסתבר דקדשי. א"נ כמו שחייב להיות נזיר מספק כמו כן חלה קדושה על קרבן מספק ואסור בגיזה ועבוד':

אדיבוריה משמע. כלומר ועלי נמי להיות נזיר כשיהי' לך בן גם אני מקבל עלי נזירות כשיהיה לי בן. ואת"ל דועלי ודאי אגופי משמע. דמשמע על גופי נדר כמו שקבלת עליך ואני מהר דואני איכא לפרושי אני דומה בנדר זה. כל באנפיה כסיפא ליה מלתא. אם לא יעשה לו נחת רוח להראות שהוא חפץ בטובתו:

דף יג:

הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר קבל עליו ונזירות בנו תחלה התחיל מונה את שלו אלו ישלמו שלשים יום [קודם] שילד לו בן ואח"כ נולד לו בן קודם ששלמו מניח את שלו ומונה את של בנו. דכיון שקבל נזירות בנו תחילה מיד כשנולד לו בן צריך להניח את שלו ולמנות את של בנו ואח"כ ישלים את שלו ונפקא מינה בהפסקה זו שאינו מגלח כי אם פעם אחת דאם היה מגלח על של בנו היה צריך למנות ל' לנזירותיו דאין תגלחת פחות מל' יום ולא שייך למתני ואח"כ משלים את שלו דאין זו השלמה כיון שצריך למנות ל' יום משלם אבל אם היה משלים שלו בלא הפסקה ואח"כ היה מונה של בנו היה צריך ב' תגלחות. אבל השתא מביא על תגלחת א' שני קרבנות ונ"ל דלרב דאם נטמא ביום גידול שער אינו סותר אפי' דמגלח על של בנו ואח"כ מונה ל' על נזירותו ודאי דקרי ליה השלמה לפי שאם נטמא אחר ששלמו הל' שלו אינו סותר כיון שאינו מונה מאז והלאה אלא גידול שער. ונפקא מיניה בהך הפסקה שצריך להשלים יותר על ב' נזירות כדי גידול שער. ועוד נפקא מינה לרב דאמר נטמא בשל בנו אינו סותר את שלו דאם מנה עשרים והפסיק והתחיל למנות את בנו ונטמא בתוך עשרה ימים אינו סותר אלא נזירות בנו ואם היה משלים את שלו בלא הפסקה היה סותר הכל. ולר' יוחנן דאמר סותר את הכל. נפקא מינה דאם מנה עשרים לנזירותו והפסיק ומנה עשרים לשל בנו ונטמא סותר הכל ואלו היה משלים את שלו תחלה לא היה סותר כ"א עשרה ימים: הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר ק' קבל עליו נזירות של ל' יום כשיולד לו בן ועוד קבל עליו נזירות של ק' יום. נולד לו בן עד שבעים יום לא הפסיד כלום כיון שנשארו מנזירות ק' ל' יום דמשלם ימי נזירות בנו בהדי נזירותו וה"ה קודם שבעים יום. וה"ה אם אמר איפכא הריני נזיר ק' יום. ונזיר כשיהיה לי בן אם נולד לו בן עד ע' לא הפסיד כלום דלעולם כשישלים ימי בנו להיות מובלעים בתוך ימי נזירותו וא"צ למנות מנין אחר בשביל בנו. והא דאמרינן הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן דמונה שתיהן היינו משום דלא שלמי כהדדי. אבל אם נולד לו בן ביום ראשון למנין נזירותו מנין אחד פוטר את שתיהן. ור"ת פי' דדוקא הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר ק' יום הוא דאמרי' לא הפסיד כלום משום דמיד כשנולד לו בן צריך להפסי' נזירותו ולמנות נזירות בנו. הלכך אותו מנין עולה גם למנין ק' יום שהתחיל כבר למנות. אבל אם אמר הריני נזיר ק' יום ונזיר כשיהיה לי בן כיון דאינו צריך להפסיק נזירותו כשיולד לו בן לא חיילא עליה נזירות בנו עד שישלים נזירותו. והכי מסתברא דבהפסקה שצריך להפסיק גורמה שעולים לכאן ולכאן. דהא אם קבל עליו נזיר של ל' יום ונזיר של ק' יום צריך למנות שתיהן ולא אמרי' דמתחלה

היה בדעתו דק' להיות נזיר ל' יום ושוב נמלך להיות נזיר ק' יום אבל רוצה הוא שיהא מובלעים הל' בתוך הק' אלמא דוקא ההפסקה גורמת:

דף יד.

ה"ג אמר הריני נזיר לאחר [כ'] יום ומעכשיו נזיר עולם מי חיילא עליה או לא. את"ל הריני נזיר לאחר [כ'] יום ומעכשיו ק' יום חיילי שאני התם דאע"ג דחיילי ק' יום מעכשיו אפשר לו לקיים כל משפט נזיר' שלאחר כ' יום כי אחרי ההשלמה של נזירות ק' יגלח ויביא קרבנותיו של ק' ושל נזיר שלאחר כ'. או לאידך פי' יגלח אחר נזירות שלאחר כ' ויביא קרבן ויגלח שנית אחר השלמת הק' אבל הכא אי חייל נזיר עולם מיד שוב לא יגלח לעולם. ומיירי כגון דאמר ומעכשיו נזיר לעולם דאותו אינו מגלח לעולם. אבל נזיר עולם מיקביל בתער. למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לעיל בפ"ק. ואת"ל כיון דאפשר לאתשולי חיילא. כלומר לא תמנע נזיר לעולם מלחול לאלתר משום בטול נזירות שלאחר כ' אמרי' כשאמר ומעכשיו נזיר לעולם היה בדעתו שיחול מיד ועל נזירות שלאחר כ' ילך אצל חכם ויתיר לו והרי הוא כאילו קיים אמר הריני נזיר שמשון לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר סתם מהו מי אמרי' יתחיל למנות מעכשיו נזיר סתם ולאחר כ' יפסיק נזירותו ויתחיל נזיר שמשון ולא יגלח לעולם או דלמא כיון דאינו יכול להלשים נזירותו וגם אין שאלה לנזיר שמשון כדאיתא פ' בתרא דמכות לא חיילא עלי' כלל נזיר של ל' יום. וי"מ הריני נזיר לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר עולם דדינו דהכביד שערו מיקיל בתער ומביא ג' בהמות מי חיילי. את"ל דבין נזיר מרובה בין נזיר מועטת חיילי. וכי מטו כ' יום מפסיק. שאני התם דלא הוי הפסק כולי האי דדומה הוא לנזיר א' דבני חדא בקתא אינון. אבל הכא אי חייל מהשתא נזיר עולם כיון דנזיר [עולם] אינו כיוצא בו כלל הוי הפסק א):

כולי דדומה הוא לנזיר א' הילכך לא חייל נזיר עולם עד אחר שישלים נזירותו שלאחר כ' יום או דלמא אפ"ה חייל מהשתא וכי מטו כ' יום יפסיק וימנה נזירותו ויגלח ויחזיר לנזיר עולם כיון דאפשר לאתשולי' אנזיר דלאחר כ' ולא הוי הפסק כלל. וה"ה דהוי מצי למבעי הריני נזיר עולם לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר סתם דמצי נמי לאתשלוי אנזיר עולם: אמר כמשה בז' באדר מהו. מי אמרינן דהוי קבלת נזירות דמסתמא ביום שנפטר משה רבינו רבו נוזרים נזירות מחמת צער. או דלמא לא שהרי גם בז' באדר נולד וכמו כן הוא יום משתה ושמחה. פשוט מיהא קמייתא אמר הריני נזיר ברייתא היא והא דאמרי' במתני' נולד לו בן עד ע' לא הפסיד כלום. והכא לא אמרי' דמיבלע נזיר של כ' בתוך נזיר ק'. וי"ל דהכא אם איתא דכוונתו להבליע א"כ בחנם אמר הריני נזיר לאחר כ' יום דלעולם

מובלע בתוך נזיר ק' אבל במתני' בדעתו היה שיהיה נזיר מיד אולי ישלמו נזירותו קודם שיולד לו בן. ואם יולד לו בן קודם שישלימו שיהו מובלעיחם זה בתוך זה:

דף יד:

נטמא בימי בנו. אסיפא דמתני' קאי דקתני מניה את שלו ומונה את של בנו:
ר' יוחנן אומר סותר אף שלו דכיון דהפסיק באמצע נזירות והתחיל למנות את של בנו כוליה נזירות אריכתא היא וקרינן בכוליה והימים הראשונים יפלו. אבל ברישא מודה ר' יוחנן דאינו סותר הכל כיון דכבר השלים את שלו וכן בסיפא אם נטמא בימי השלמה שלו:
נטמא בימי צרעתו. אמר הריני נזיר ק' יום והתחיל למנות ונצטרע ואמרי' לקמן דימי חלוטו אינן עולים וגם אינן סותרים וכשטיהר מצרעתו יגלח ויביא קרבן מצרעתו וישלים ימי נזירות שהפסיק ר' יוחנן אומר סותר כיון שנטמא קודם שהשלים ימי נזירות [נזירות] אריכתא היא:
וצריכא לאשמועינן פלוגתייהו בתרוייהו:
נטמא ביום גידול שער כגון סתם נזיר שנצטרע וביום טהרתו מגלח ומביא קרבנותיו וצריך למנות עוד ל' יום לגדול שער מלבד הימים הראשונים שמנה קודם שנצטרע לפי שאין תגלחת פחות מל' יום. וכן אם גלחהו לסטים אחר שמנה קצת צריך למנות ל' יום לגידול שער אם נטמא אחר שהשלים ל' יום נזירותו קודם שהשלים ימי גידול שער פליגי רב ושמואל. והא דנקט ביום גידול שער. ולעיל נקט בימי צרעתו לפי שא"א שלא יהיה בצרעת יותר מיום א' אבל הכא אפשר שאין גידול שער אלא יום א' כגון שנצטרע או שגלחוהו לסטים ביום הראשון:
התם שתי נזיריות שלו ושל בנו. וכן נזיר לחוד וצרעת לחוד:
הכל מודים שאם קדש שער בדם אין לו תקנה הכל מודים רב ושמואל דפליגי בניטמא ביום גידול שער שאם (גדל) [קדש] שער בדם. כלומ' שנזרק דם קרבנותיו בעוד שערו קדוש דהיינו קודם גילוח כדכתיב וקדש ראשו ביום ההוא דגידול שער מקרי קדושה:
אין לו תקנה. קס"ד שלא יוכל לגלח וליטמא למתים לעולם. דכיון שניטמא אחר זריקת הדם קודם שגילח לא יוכל לגלח קודם הבאת קרבן אי אליבא דר' אליעזר כיון דאמר תגלחת מעכבת דאפי' הביא קרבנותיו אסור לשתות יין וליטמא למתים עד שיגלח דאמרי' לקמן פ' ג' מינין אם משנזרק עליו א' מן הדמים נטמא ר"א אומר סותר הכל

ופריך לקמן והא אמר ר' אליעזר כל לאחר מלאת אינו סותר ומשני מאי סותר קרבנותיו ולאחר ז' יביא קרבנותיו:

תוך מלאת הוא ולסתור ולאו דוקא תוך מלאת אלא הוי כמו נטמא קודם הבאת קרבנותיו שסותר ז':

הא אמרי' תגלחת לא מעכבא. ואחר הבאת קרבנותיו מותר לשתות יין וליטמא למתים אפי' לא גלח:

אין לו תקנה למצות גילוו דכיון שהביא קרבנותיו נסתלק נזירותו בלא גילוח ואפי' אם יגלח עיקר מצות גילוח דקרא באדם טהור. ואינו סותר כדי לקיים מצות גיליח בטהרה ובהא מודו רב ושמואל:

נזיר שכלו לו ימיו ששילמו ימי נזירותו ועדיין לא הביא קרבנותיו לוקה על הטומאה אע"פ שאינו סותר אפי' מדרבנן אלא ביום ל"א אבל ביום ל"ב אינו סותר אפ"ה לוקה. דאמר קרא כל ימי הזירו לה' על נפשות מת לא יבוא וכל לרבויי אפי' ימים שלאחר מלאת ואמר רחמנא וטמא ראש נזרו ימי שנזירות תלוי בראשו. כלומר ששלמו ימי נזירתו ואין לו נזיר עתה אלא בראשו שלא גלח עדין מוזהר על הטומאה. ומי' אם הביא קרבנותיו לא מחייב למ"ד תגלחת לא מעכבא. ומקרי שפיר נזיר תלוי בראשו אע"פ שלא הביא קרבנותיו לפי שאין בגופו לעשות אלא תגלחת:

אמר רב יום שבעים עולה לכאן ולכאן. אם נולד לו בן עד יום ע' ויום ע' בכלל יום לידת הבן עולה לכאן ולכאן. כיצד נולד לו בן יום ע' אותו היום עולה לו לשנים ותחלתו קודם שנולד לו הבן עולה לנזי' כאלו השלי' ע'. וסופו עולה לו לנזירות בנו ומונה ל' יום עד יום (זה) [ק'] ומגלח ביום ק' דהיינו ל"א לנזירות בנו ויום ק' לנזירותו הוי כמו יום ק"א דכיון דיום ע' עולה גם לנזי' בנו חשוב כשני ימים לענין נזירותו. והיינו טעמא משום דמדאורייתא מותר לגלח ביום ק' דמקצת היום ככולו. ומדרבנן הוא דאצטריך לאתנני [עד] יום ק"א והכא אוקמו' אדאורייתא ולאידך פירושא יום ע' מתחיל נזי' בנו ומגלח יום ק' שהוא יום ל"א לנזי' בנו ומשלים ל' לנזירותו נמצא שהרויח יום א'. ולפי' קמא תימא הוא שיום א' באמצע עולה לו לשנים:

אתגורי אתגור. וה"ל למתני הרויח יום א'. בדין הוא דלא ליתני עד ע' לא הפסיד אלא הו"ל לשנות עד ע' הרויח. אלא משום דקתני סיפא אחר ע' סותר שהוא מפסיד קתני רישא נמי לא הפסיד ולאו דוקא אלא אף מרויח הוא:

ת"ש מסיפא נולד לו אחר ע' סותר. ולרב אם נולד לו ביום ע"א אמאי סותר הרי מובלע נזי' בנו בתוך הק'. ותימה לרב לא היו מובלעים ימי נזירות בנו בתוך ימי נזירותו דימי

נזירותו שלמי ביום צ"ט כיון דיום ע"א עולה לב' ימים לנזירותו וימי נזירות בנו לא שלמי עד יום ק'. וי"ל דמ"מ נזי' בנו מובלע בתוך מאה יום שהזכיר בנזי'. ועי"ל הא דאמר רב דעולה לשנים אז לא יהיו מובלעים ימי נזירות בנו בימי נזירותו. ועל כרחיך אז לא יעלו לשנים. ולכך אמרי' דאינו עולה לשנים ואז יהיו מובלעים. ולאידך פירושא פריך שאם נולד ביום ע"א אינו מפסיד כלום:

מאי אחר אחר אחר כגון שנולד לו ביום ע"ב:

אלא ש"מ אחר אחר ממש ומתני' ליתא לדרב כלו' לית לה להא דרב:

ורב כמאן אמרה לשמעתיה דאית ליה דיום א' עולה לב' ימים אליבא דמאן (א"ר) [אילימא] כאבא שאול דתנן הקובר את מתו ג' ימים קודם הרגל בטלה הימנו גזרת ז' דאמ' במ"ק ג' לבכי וז' להספד ול' לגיהוץ. וכיון שמנה ג' ימים החמורים קודם הרגל בטלה הימנו גזרת ז' ח' ימים בטלה הימנו גזרת ל' דכיון דנהג יום א' דין ל' יום קודם הרגל נתבטלו. ומותר לספר ערב הרגל מפני כבוד המועד:

ואם לא ספר ערב הרגל. לא חש לכבוד המועד אסור לספר אחר הרגל עד מלאת לו ל' יום:

דף טו:

מ"ט דאבא שאול. דבשלמא מצות ג' מבטלת גזרת ז' משום דנהג מצות ג'. אלא מצות ז' אמאי מבטלת גזירת ל' הא אכתי לא נהג דין ל':

משום דקסבר ז' עולה לכאן ולכאן תחלתו עולה למנין ז' וסופו עולה למנין ל'. הרי נהג דין ל' (ובכו"ש) דייקינן כיון דז' עולה לכאן ולכאן לא ימנה אלא כ"ט כדאמר הכא בנולד לו בן ביום ע' דמגלח ביום ק' ולא משא מידי. ולי נראה דלא קשה דל' יום לגיהוץ ולתספורת אסמוכה אקרא במ"ק דיליף פרע פרע מנזיר. ואי אמרת דיום ז' עולה לב' ימים לא משכחת לה ל' לעולם:

אבל בנזיר דאורייתא לא. ואע"ג דפרישית לעיל דרב לא בא לעקור נזיר' דאורייתא אלא לאוקימי אדאורייתא מ"מ נזי' יש לו עיקר מן התורה וראוי להחמיר בו יותר מבאבלות שאין לו עיקר מן התורה:

הרי זו אינה אוכלת דטמאה היא. מ"ט דר' יוסי דכיון דראתה סותרת ואיגלאי מלתא דטמאה היתה בשעת שחיטת הפסח ואמאי פטורה מלעשות פסח שני:

לאו משום דקסבר מקצת היום ככולו. ומכאן ולהבא מטמא משעת ראיה ואילך ולא סתרה למפרע וחשוב יום ב' כב' ימים ותחלת היום עולה לה לשיעור וכשראתה אח"כ הוי ביום א':

ומי סבר ר' יוסי. דמכאן ולהבא מטמא:

אע"פ שמטמאין משכב ומושב למפרע וכו' אלמא קסבר למפרע הוא מטמא:

מדרבנן. רבנן החמירו לסתור למפרע אבל מדאורייתא מכאן ולהבא הוא מטמא:

לא דטומא' זיבה בתהום התירו. כלו' ה"נ מסתברא דקאמר ליתא דמצינא לדחויי דלעולם מדאורייי' מטמא למפרע ואפ"ה פטורה מלעשות פסח שני משום דבשעת שחיטת הפסח היה הדבר עומד בספק אם תראה ואמרי' בכיצד צולין דטומאת התהום התירו בפסח. כל טומאת ספק קרי ליה טומאת התהום כמו שהתהום מכוסה ואין אדם יודע מה יש בו. ומי' מסקי' התם דלא התירו טומאת התהום אלא למת בלבד וכך היא הלכה למשה מסיני:

א"ל ר' יוחנן ולא לסתור אלא יומו. פי' יום הראיה. מתמה תלמודא אי סותר יומו ליסתיר כולהון כדאיתא בנדה ואחר תטהר שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם:

ה"ק ולא לסתור ולא יומו. כלו' אף יומו לא ליסתור דסל מקצת היום ככולו ומכאן ולהבא היא מטמא א"ל ר' אושעיא [ר"י] סבר כותיך:

דף טז.

ור' יוסי מכדי קסבר מקצת היום ככולו זבה גמורה היכי משכחת לה. כיון דחזאי בפלגא דיומא סליק לה שימור כשראתה ביום א' וביום ב' תחלת יום ב' הרי שימור ליום ראשון וטהרה מאותה ראיה וכשרואה אח"כ מכאן ולהבא היא מטמא ולא מצטרף בהדיה יום ראשון להיותה זבה:

כגון ששפעה ג' ימים ולא היה לה טהרה בינתיים לשימור:

ואי בעית אימא כגון דחזאי ג' יומי סמוך לשקיעת החמה. שהתחילה קצת מבעוד יום וראתה עד הלילה נמצאת בכל יום טמאה תחלתו וסופו ולא סליק לה שיעור:

סליק פירקא

מי שאמר הריני נזיר מגלח ליום ל"א. לרב מתנא דאמר סתם נזי' ל' יום הילכך מגלח יום ל"א. ולבר פדא סתם נזי' כ"ט יום והיה לו לגלח יום ל' אלא כדמפרש לעיל נעשה כאומר שלימים:

ואם גלח יום ל' יצא לבר פדא ניחא דמדאורייתא דינא הכי לגלח יום ל' ולרב מתנא מפ' לעיל משום דמקצת היום ככולו. הריני נזיר ל' יום אם גילח יום ל' לא יצא. אף בר פדא מודה בהא כיון דאמר ל' יום דבעי' ל' יום שלימים:

מי שאמר הריני נזיר ונטמא יום ל' סותר את הכל. לרב מתנא סותר מן התורה ומביא קרבן טומאה לבר פדא סותר מדרבנן אטו היכא דאמר ל' ואינו מביא קרבן טומאה:

ור' אליעזר אומר אינו סותר אלא ז' דלא גזר. ולרב מתנא משום דסבר מקצת היום ככולו. ורבנן לית להו מקצת היום ככולו אלא אחר שהביא קרבנותיו:

הריני נזיר ל' יום ונטמא יום ל' סותר הכל דכיון דאמר ל' יום בעי' שלימים ולא אמרי' מקצת היום ככולו:

ר"א אומר אינו סותר אלא ל' כדדריש לעיל נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזי':

נטמא יום ק' וא' סותר ל'. מדרבנן גזרו שיסתור יום תגלחת אטו יום ק' ולא גזרו שיסתור אלא כסתם נזיר. וה"ה סתם נזיר שנטמא ביום ל"א הוי כנטמא יום ק"ב שאינו סותר:

[ר"א אומר] אינו סותר אלא ז' ר"א לטעמי' דאפי' ביום ל' לא גזרי':

דף טז:

[מתני'] מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' שהה שם ל' יום וכו' ואינו מביא קרבן טומאה דכי כתיב קרבן טומאה בנזיר טהור שנטמא כתיב. וה"ה טמא שנזר:

יצא ונכנס כלום' והזו עליו ג' וז' [וטבל] ומיד אחר הזאה וטבילה מתחיל נזירותו. אם נכנס בבית הקברות אפי' בו ביום מביא קרבן טומאה:

ר"א אומר לא בו ביום. שנאמר והימים הראשונים יפלו לאשמועינן דסותר כל מה שמנה:

איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר"י אומר נזירו' חלה עליו ליאסר ביין ותגלחת ואם א"ל אל תנזור ונזר או אחר שנזר התרו ביה לצאת ולא יצא לוקה אבל קרבן נזי' לא מייתי כל זמן שלא חלה עליו נזי' טהרה. מיתלא תליא וקיימא. נזירות טהרה תלויה ועומדת ולכשיצא מיד תחול ואינו צריך לקבל עליו שנית. ור"ל אמר אי הדר אמר חיילא עליו לכשיצא ויטהר. ומיהו מוטל עליו לצאת ולקבל כדמוכח פ"ק דנדרים וכן לר' יוחנן כדי שיחול עליו נזי' טהרה. ונראה דלר"ל נמי אינו צריך קבלת נזי' גמורה אלא אומר הריני בנזיר:

הא מיחל הייל. דאי לא חיילא מה שייך למתני אינו מביא קרבן טומאה הא לא חלה עליו נזי' כלל:

א"ל אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן. וה"ק אין עולין לו מן המנין לנזי' כלל שאם נטמא אח"כ אע"פ שטהר לא לקי ואינו מביא קרבן טומאה עד שיטהר ויקבל עליו נזי':

דף יז.

הכא במאי עסקינן ביוצא ונכנס שיוצא מן הטומאה ע"י הזאה וטבילה וקיבל עליו נזירות ונכנס וקמ"ל אע"ג דלא קבל עליו קבלה גמורה אלא אמר הריני נזיר (בנזירות) [הוי נזיר]:
אלא טמא שנזר ז' עולה לזמן המנין לפי שאינו צריך להביא קרבן ומתחיל למנות מיד אחר שהזה וטבל אבל נזיר טהור שנטמא אינו מתחיל למנות עד אחר הבאת קרבנותיו דכתיב וקדש ראשו ביום ההוא ואי ס"ל לא חיילא אמאי עולה לו מן המנין הא אין עליו נזירות כלל עד שיקבל. וכ"ת דמיירי בשקבל עליו א"כ ליתני שזה צריך לחזור ולידור וזה אין צריך מיחל כ"ע לא פליגי דחיילא ואינו צריך לקבל עליו שנית וגם לוקה על התגלחת ועל היין:
כי פליגי למלקי. פי' על הטומאה:
ר' יוחנן סבר כיון דחיילא. ללוקח על היין ועל התגלחת לקי נמי על הטומאה כי היכי דאינו מביא קרבן טומאה:
והא דאותביה ר"י לר"ל לעיל תלמודא הוא דמותיב לפי מה דהוה ס"ד דפליגי וכהנה רבות בתלמוד:
א"ל לא לתגלחת זה וזה שוין. פי' לגלח א"נ ללקות על התגלחת וה"ה על היין:
אבל לענין מלקות. פי' על הטומאה. בתקנתא מיירי בקלקולא לא מיירי. פי' להורות לנו תקנתו מתי יתחיל ימי נזירותו. אבל לא מיירי בקלקול להשמיענו הדין אם יעשה עבירה שיטמא למתים אי ישתה יין ויגלח:
ה"ז סופג את הארבעים תיובתא. והכא ליכא לשנויי ביוצא ונכנס דמשמע נטמא דומיא דגלח ושתה יין דמיירי אפילו בלא יוצא ונכנס:
בעי שהייה למלקות. שיעור שהייה המפורשת (בז') [בשבועות] למי שנטמא באונס בעזרה שאינו חייב כרת אלא אם כן שהה שיעור השתחואה והלכה למשה מסיני הוא:
אי דאמרו ליה לא תגזור למה לי שהייה. כיון דבמזיד טמא עצמו:
ופרע עליו המעזיבה. כמו ופרע ראש האשה. שגלהו מתחתיו שהסיר את מעזיבת השידה ולא מצי למימר כגון שנכנס לבית הקברות שוגג והתרו בו לצאת. דאמרינן בשבועות כי גמירי שהייה (באולם) [באונס] הוא דגמירי:
קרבן טומאה הוא דלא מייתי אבל גלוחי מגלח. מדלא קתני אינו מגלח דהוי רבותא טפי:
מה טעם קאמר. כלומר כיון דתנא אינו מביא טומאה ממילא ידענא דאינו מגלח דהא בהא תליא:
תנא ז' וכל מילי. כל דבר שתלוי בטהרת ז' דהיינו תגלחת וקרבן:

אין לי אלא ימי טומאה. פי' טומאת מת שאין עולין לו מן המנין דכתיב והימים הראשונים יפלו וכ"ש שאין ימי טומאתו עולים:
ימי חלוטו מנין. אם נחלט בצרעת בימי נזירותו:
ימי חלוטו מגלח ומביא קרבן לצרעתו:
תאמר בימי חלוטו שאין מבטל בהם את הקודמים. והא ליכא למימר דהיא גופה נילף מבנין אב שיהיה סותר הקודמים. דהא אמרינן לקמן פ' ג' מינין [דף מד] [וטמא ראש] נזרו טומאה סותרת ואין תגלחת סותר. וה"ה נמי דאמרינן טומאת מת סותרת ואין טומאת צרעת סותרת:
אמרת ומה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזיר מאי לאו לתגלחת טומאה. כלומר שיגלח לסוף ז' כדין נזיר שנטמא ומחמת שיש לו דין נזיר אחר לענין תגלחת כדין נזיר:
לא לתגלחת טהרה. ששערו ראוי להתגלח אחר שישלים גזי' טהרה וכ"ז אינו מגלח אפ"ה אינן עולים ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזיר אלא לתגלחת צרעתו שהוא טעון העברת שער קודם שיתחיל למנות נזי' טהרה:
מה טהור שנטמא וכו' אע"פ שתחלתו היה טהור כ"ש טמא שקבל עליו נזי' בטומאה:
ביום הבאת קרבנותיו. דהיינו יום ח' אז מתחיל קדוש ראשו דהיינו גידול שער לנזירות טהרה דכתיב קדוש יהיה גדל פרע:
רבי יוסי בר' יהודה אומר ביום תגלחתו. היינו בז' ולקמן מפרש טעמייהו:
מני ר"י בר' יהודה [היא] דאמר נזיר טהרה מז' הוא דחיילה. הלכך קרי ביה טומאות הרבה כי כבר התחיל למנות נזירו' טהרה ומי' אינו מביא אלא קרבן א' דכיון דעדיין לא יצאת שעה שראוי להביא בה קרבן אבל לרבי דאמר נזי' דטהרה לא חיילא עד ח' אם נטמא בז' הדא טומאה אריכתא היא ואם נטמא בח' הרי ייצאת שעה שראוי להביא בה קרבן וב' קרבנות בעי למיתי:
א) אימתי וקדש את ראשו בזמן שכפר. כלומר בזמן הראוי לכפרה אף אם לא כפר:
א"כ לימא קרא וקדש את ראשו. ותו לא וממילא ידענא דאוכפר קאי:

דף יח:

ביום ההוא למה לי תנהו ענין לז'. כלומר ביום ההוא של תגלחתו:
לוקמה כר' וכגון שנטמא בליל ח' דקרי' ביה טומאות הרבה דמתחיל' ליל ח' חלה עליו נזירות טהרה וחדא קרבן הוא דמייתי דאכתי לא יצאת שעה שראוי להביא קרבן עד למחר. ומדלא מוקי לה הכי ש"מ קסבר לילה לאו מחוסר זמן דכל דבר שזמנו ביום מתחלת הלילה יש לו דין היום אע"פ שאינו מביא קרבן בלילה הילכך מביא ב' קרבנות:

הא בהא תליא. כלומר לא מצית למפשט דלילה לאו מחוסר זמן הוא מדלא אוקמא כר' דאפי' אי לילה מחוסר זמן לא מצי לאוקמה כר' דאי אמרת לילה מחוסר זמן אימת מחזי לקרבן נזיר מצפרא טהרה נמי לא חיילא עד צפרא דוכפר וקדש את ראשו בשעה הראויה להביא קרבן חייל עליה נזי' טהרה וכי נטמא בלילה טומאה אריכתא הוא. ואי אמרת לילה לאו מחוסר זמן נזי' טהרה חלה מאורתא וכי נטמא בלילה מביא קרבן על כל א' וא' כמו שנטמא ביום ח':

גופא נטמא בז' וכו'. הך גופא לא הוי כשאר גופא שבתלמוד אלא שלשון נזיר משונה שהרי לא הביא זאת הברייתא לעיל אלא משום דרבי ורבי יוסי איירי לעיל בהך עניינא אמרי גופא:

מתחיל ומונה מיד. פי' מיד בז' אחר שהזה וטבל דס"ל דנזי' טהרה חיילא בז' כר' יוסי בר יהודה. וכן מוכח לקמן פ' כ"ג דתנן ואינו מתחיל למנות עד שיטהר ומיבעי' ליה בגמ' עד שיטהר בז' ומני ר"א היא. והאי דקים ליה לתלמוד הכי ולא בעי לפרושי מתחיל ומונה מיד בח' אע"פ שלא הביא קרבן לאפוקי מדרבנן דאמרי דאינו מביא קרבן על טומאתו ואינו מתחיל למנות עד שיביא חטאתו משום דר"א הוא דקאמר במתני' לא בו ביום דאם נטמא ביום ראשון לנזירותו אינו סותר א"כ ע"כ מדהביא קרבן על טומאתו שנטמא בח' צ"ל שהתחיל למנות נזירותו מאתמול ולקמן דקאמר ר"א היא הוה מצי למי' ר"י ברבי יהודה היא. וכן לעיל הוה מצי למימר ר"א היא:

ביום ההוא אע"פ שלא הביא קרבנותיו כלומר אע"פ שלא הגיע זמן הבאת קרבנותיו דהיינו משביעי וכדדריש ר"י בר' יהודה לעיל. וארבע מחלוקות ר"י בר יהודה ור"א משביעי הוא דחיילא נזי' טהרה ור' סבר דמח' הוא דחיילא נזי' טהרה אע"פ שלא הביא קרבן. ורבנן סברי דלא חיילא עד שיביא חטאתו. ור' ישמעאל אומר אפילו אשמו. וא"ת הא דקאמר רב חסדא לעיל אי בנטמא בח' וחזר ונטמא בח' הרי יצאת שעה שראוי להביא בה קרבן מנליה דר' דלא כרבנן ודלא כר' ישמעאל. וי"ל דלישנא דמילתיה דר' משמע ליה הכי מדקאמר ביום הבאת קרבנותיו בסתם ולא פירש עד שיביא חטאתו או אשמו. משמע דהיום גורם אע"פ שלא הביא כלל. ורבנן ההוא אע"פ שלא הביא אשמו. דוקדש את ראשו כתיב בתר ב' תורים או ב' בני יונה כתיב וקודם אשם לומר לך אפילו לא הביא אשמו:

אע"פ שלא הביא עולתו (דממילא) [דמעולה] סליק דעולה דורון בעלמא היא דאינה מכפרת בשום מקום:

דף יט.

מאי טעמא דרבנן. בשלמא לר"א אתה ההוא ורבי ישמעאל אמר והזיר והביא אימתי והזיר בזמן שהביא. וההוא אתא למ' אע"פ שלא הביא עולתו דאי לא כתיב אלא והזיר והביא הוה אמרינן אחר שיביא כל קרבנות ואפי' עולה. ואי לא כתיב אלא ביום ההוא הוה אמינא אע"פ שלא הביא כלל מקרבנותיו:

האשה שנדרה בנזיר ונטמאה והפרישה ב' תורים ואשם ואח"כ הפיר לה בעלה:

ר"י בנו של ר"י בן ברוקה היא. דסבר דעולה מעיק' נזי' הויא הלכך כי הפיר לה בעלה נתבטל נדרה ואינה מביאה עולת העוף. אבל חטאת העוף מביאה כדמסיק דרבי אלעזר הקפר היא דאי כרבנן כיון דאמרי דעולה דורון הוא אף כי הפיר לה בעלה נמי מתיא:

בעל מעקר עקר. עוקר הנדר מעיקרו כמו התרת חכם. ובפרקי' דלקמ' מבעיא לן. חטאת העוף נמי לא לייתי דהוי כאילו לא נדרה כלום:

בעל מיגז גייז. חותך הנדר מכאן ולהבא ולא דמי להתרת חכם שהוא ע"י פתח חרטה ועושה הנדר טעות מעיקרו:

עולת העוף נמי תייתי. וה"ה אשם נמי דהא נטמאה קודם שהפיר לה דקרבנות נזיר טמא על עון טומאה קא אתו ולא לצורך הכשר נזיר טהרה:

ס"ל כר"א הקפר דאמר נזיר חוטא הוא מחמת שציער עצמו מן היין. הלכך זאת שנטמאה אע"פ שהפיר לה הבעל ומעקר עקר כיון שנתחייבה חטאת העוף ומצינו בעלמא שבקל מביא' חטאת העוף דחטאת העוף בא על הספק זאת נמי מביאה העוף לכפר עליה וכן מפרש טעמא בפרק בתרא דנדרים [דף פ"ג] משום דחטאת העוף בא על הספק ואנן אפילו בגזי' טהור קאמרינן מדמפרש ר"א הקפר טעמא דחטא בשביל שציער עצמו מן היין. והיינו אף גזי' טהור ואע"פ שלא חזה ושנה וטבל:

הא לא נכנס אין עולי' לו כ"ש אם לא נכנס והוא טהור שעולי' לו:

לא מבעיא קאמר ומשאמר זה דבר פשוט הוא דמוכחא מתני' משום פלוגת' דר' אלעזר נקטיה דאמר לא בו ביום:

אלא בטמא שנזר. בטמא שהתחיל למנות נזיר בטהרה ונטמא בז' שאינו מביא קרבן טומאה:

אבל נזי' טהור וכו' טהור שקבל עליו נזי' ונטמא אף ביום א' סותר היכה דכתיב והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו דוק' בטמא שנזר בעי' ימים הראשונים:

נטמא בסוף מאה יכול יהא סותר פי' הכל. אבל ל' יום סותר כדדרשינן בפ"ק דכתיב ביום מלאת ימי נזרו התורה אמרה ביום מלאת תן לו ימי נזרו. ותרוייהו קראי צריכי

דאי לא כתיב אלא ביום מלאת הוה אמינא היום ק' וא' שהוא יום הבאת קרבנותיו קרי' יום מלאת כמו ובמלאת ימי טהרה דכתיב גבי יולדת אבל נטמא יום ק' סותר הכל ת"ל והימים הראשונים ואי לא כתיב אלא והימים הראשונים הוה אמינא נטמא ביום הק' לא יסתור כלום ת"ל ביום מלאת:

דף יט:

הלין ימים דנפק חד ומתחלי תרי. פר"ת דהכי מיבעיא ליה מי אמרינן כי היכי דבימים אחרונים לא בעי' אלא שיש עוד עליו נזי' ב' ימים הכי נמי בימים הראשונים לא בעי' אלא שיהא עליו נזירות ב' ימים והיינו דמיפיק חד ועייל תרי או דלמא דומיא דאחרונים לגמרי בעי' שיהא עליו יום א' שלם. דיום אחרון של נזי' שלם הוא דמביא קרבנותיו ביום שאחר השלמת נזירו' ואפ"ה אם ביום ל' [נטמא] כל זמן שלא הביאם לא פסקה נזי' אף ראשון בעי' יום א' שלם והיינו דנפקי ב' ומתחלי ג':

א"ל יפלו כתיב דמשמע נפילה כל דהו:

ואצטריך למכתב ב' ימים ואצטריך למכתב יפלו. דהוה מצי למכתב וקדש ראשו ביום ההוא מלבד הימים הראשונים:

הוה אמינא אפילו חד. (כמת"ק) דיפלו נפילה כל דהו משמע:

מתני' מי שנזר נזיר' מרובה יותר מל' יום ואח"כ בא לארץ להביא קרבנותיו:

ב"ש אומרים [נזיר] ל' יום דקנסינן ליה למנות נזירות טהרה:

וב"ה סברי דקנסינן ליה להשלים כל נזי' דמחשבינן ליה כאילו נדר בבית הקברות. ואינו עובר משום בל תאחר דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה:

קתני רישא ב"ש אומרים וכו'. לא הוה צריך למימר כן דארישא קיימינן אלא דשיט' נזי' משונה:

[ה"ג] דב"ש סברי ארץ העמים משום אוירא גזור. דאפילו נכנס לה בשידה תיבה ומגדל טמא שהחמירו על ארץ העמים לטמא אף האויר ולא כדין טומאת מת. הלכך אין טומאתה כטומאת מת ודי בל' יום. וב"ה סברי משום גושה גזור כדין מאהיל על הגוש ואם נכנס בשידה תיבה ומגדל טהור הלכך טו"מ כדין מאהיל על המת והוי כנדר בבית הקברות:

דף כ.

לא דכ"ע משום אוירא גזור הלכך לב"ש די בל' וב"ה סברי דאפ"ה קנסוה בעיקר נזירות ולקמן בפ' כ"ג מוכח כי האי גירסא דאמרינן לקמן אי משום אוירא למה לי הזאה אלמא אי משום אוירא אין לה דין טומאת מת ולא בעיא הזאה:

איבעיא להו כשנטמאת בסוף נזירותה ואפ"ה לא היתה נזירה אלא י"ד שנה דהורו לה כב"ש להיות נזירה ל' יום ונטמאת בסוף ל' יום והוצרכה להיות נזירה עוד ז' שנים:

או דלמא כשלא נטמאת ואליבא דב"ה. ולא פליג ר"י את"ק אלא בעיקר המעשה שרבי יהודה אומר שכך היה המעשה שלא נטמאת אבל אם נטמאת היתה צריכה להיות נזירה כ"א שנה:

ת"ש עלתה לארץ וכו' לא היה צריך להביא כל זאת המשנה אלא שרוצה לדקדק דכי היכי דלת"ק נטמאה בסוף ימי נזירותו הכי נמי לר' יהודה הלכך פריך אי ס"ד בשנטמאת ואליבא דב"ש א"כ נטמאת בסוף ל' יום של נזירו' א"כ י"ד ול' מבעי ליה. ואית ספרים דגרסינן י"ד שנה ל' מבעי ליה דתניא ר' יהודה אומר משום ר"א זאת תורת הנזיר ביום מלאת אמרה תורה נטמא ביום מלאת לן לו תורת נזיר. ואי ס"ד כשנטמאת ואליבא דב"ש כיון שנטמאה בסוף ל' לא היתה צריכה להיות נזירה אלא ל' יום:

מי שהיו ב' כתי עדים מעידים אותו אלו מעידים שנדר ב' שקבל עליו ב' נזירו' ואלו מעידים שנדר ה' באותה שעה שאתם אומרי' שנדר ב' אנו אומרי' שנדר ה'. ומפרי' כגון שהיה מכחיש ואומר שלא נדר כלל. דאי שתיק הוי' שתיקותא כהודאה כדאי' בקידושין פ' האומר גבי נטמאו טהרותיך והלה שותק. ומי' איכא למי' דמיירי אפילו בשותק דכיון דבאו ב' כתות כאחד ומכחישות זו את זו נתבטלו דבריהם והוי כאילו לא העידו ולא שייך הכא למימר שתיקה כהודאה דמיא:

שיש בכלל ה' שתים כיון שיש עדות שלימה בכולה דבר אבל בכת א' בהא קאמרי ב"ש דנחלקה עדותם שהאחד אומר אמת והא' משקר ואין כאן אלא עד אחד אמיתי וב"ה אומר יש בכלל ה' שתים ושניהם מעידים על שניהם. ולתנא דמתני' גם ב"ה מודו בכת אחת דנחלקה עדותם:

אמר רב הכל מודים במונה אהא' מן העדים נזי' א' ועוד שניה והשני אומר נזר ג' נזירות ועוד ד' ועוד ה' כיון דנחת למניינא הוי כאילו מכחישים זא"ז:

דף כ:

ה"ג הא למה לי השתא חמירתא אמר קילתא לא כ"ש. ולא גר' חמירתא אמר רב וה"פ אמאי הויא הכחשה. הך דקאמר ג' ור' לא מכחיש כלל הא דקאמר א' וב' דמימר אמרי' הא למה לי להזכיר א' וב' מה שאמר חבירו בזה אני מודה לו חמירתא שאני מוסיף ומחמיר עליו זה אומר קילא שאמר חבירו לא כ"ש שהם אומרים בכלל דברי ומה לי להזכירם דבכלל דברי ישנו דבריו:

במערבא אמרינן אין הכחשה במונה כאתקפת' דרמי בר חמא:

סליק פירקא

פ"ד מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ושמע חבירו ואמר ואני כולם נזירים הותר הא' ע"י חכם כולם מותרים שכולן תלויין בו:

והוא שתפסו בתוך כדי דיבור דהיינו שלום עליך רבי כדמפ' כדי שאלת תלמיד שהם ג' תיבות. הילכך ג' מתפסה בראשון אבל ד' לא שכבר הפסיקו בג' ואני והוי יותר מכדי דיבור:

א"ל תו לא שבקת רווחא לתלמודא שאם פגע בו רבו ונתן לו שלום לא יוכל להתפיס באותו שנדר לפניו. הלכך גר' דגם הד' יכול להתפיס דהמחובר לתוך כדי דיבור בתוך כדי דיבור דמי:

דף כא.

תניא נמי הכי מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ושהה כדי דבור וכו' הוא אסור וחבירו מותר. אלמא כיון דשהה כ"ד אע"פ שאמר ואני סמוך לכדי דבור לא אמר כלום רק בתוך כדי דיבור כנ"ל:

לימא מסייע ליה וכו' ואמר ואני ואני ותו לא אלמא דרביעי אינו יכול להתפס כיון שהוא אחר כדי דיבור מדלא תנא ד' ואני. ולר"ל לא איצטר' למתני ג' דמילתא דפשיטא דתוך כדי דבור כדבור דמי וכיון דאשמועינן דב' מתפסי' בא' ומותרין בהתרתן ממילא ידעי' דה"ה ג' אבל לר' יהודה נשיאה הו"ל למתני ר' ולאשמועינן דמתפיסים סמוך לכדי דבור בתוך כדי דבור דמי. כי רוכלא ליחשיב וליזיל אפי' אי הוה תני ד' לא שמעינן מיניה דסמוך לכ"ד כדיבור דמי דס"ל לתנא דמתני' דחד בחבריה מתפיס ולא בראשון. וכיון דלא נפקא לן מידי מגיה לא תני ליה:

ופריך כיון דלא שמעינן מיניה מידי לא לתני אלא חד משום דקתני סיפא וכו' מכלל דאיכא אמצעי משום הכי קתני ואני ואני וא"ת ולא ליתני אלא חד ובסיפא ליתני הותר

הב' [הב'] הותר (ה"ב) ולא הותר [הראשון] (ה"ג). וי"ל דנקט אחרון למידק אחרון הוא דליכא בהדיה אחרונה אבל אמצעי דאיכא בתריה אחרונה משתרי אותו שאחריו דכל חד בחבריה מתפיס:

כי רוכלא ליחשיב וליזיל אדרבה ס"ל דכל א' בחבריה מתפיס וליכא חידוש בק' יותר מבשנים ובשנים איכא חדוש למידק דוקא אחרון כדפרי' לעיל לאשמועינן דחד בחבריה מיתפיס ומיהו הוכחה גמורה לא הוי דאיכא למימר דלא דק התנא כדאיתא לקמן:

ת"ש הותר הראשון הותרו כולם ומדנקט א' ולא נקט אמצעי אלמא בקמא מתפיס:

*) ה"ק יעשה פיו כפיו מיין ושערי כשערו מלגוז. ומיירי מתני' שאמר הך בפי'. ובא' מהם שאמר הוי נזיר וה"ה נמי אם אמר רגלי כרגלו וידי כידו מלטמא למתים. ואפי' לר"ש דאמר עד שיזיר מכולן מודה הכא דלא גרע מידות כדאיתא לעיל פ"ק גבי מסלסל מכלכל. א"נ אפי' לא פי' כיון ששמע שאמר חבירו הריני נזיר ואמר איהו פי כפיו הוי כאילו אמר פי כפיו מיין אבל כשאמר מעצמו ידי או רגלי לא אמר כלום אם לא הזכיר אבר שהנשמה תלוי' בו. והכי תניא בתוספתא פי כפיו שערי כשערו ה"ז נזיר ידי נזירה רגלי נזירה לא אמר כלום הריני נזיר ושמעה אשתו ואמרה ואני מיפר לה ושלו קיים שאין נזרו תלוי בנזרה שהוא נזיר תחילה:

דף כא:

הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר לה שאם הוה מיפר שלה היה גם נזרו בטל כדתני' בריש פירקין הותר הראשון הותרו כולם וכתיב לא יחל דברו הוא אינו מיחל לעצמו:

הריני נזיר ואת ואמרה אמן שאל אותה אם גם היא תרצה להיות נזירה ואמרה אמן מיפר שלה ושלו קיים שאין נזרו תלוי בנזרה. הריני נזירה ואתה שאלה לו אם גם הוא רוצה להיות נזירה ואמר אמן אינו יכול להפר לפי שנזרו תלוי בנזרה. אינה סופגת ארבעים שכבר היפר נזרה. ר' יהודה או' אם אינה סופגת ארבעים מן התורה תפסוג מכת מרדות מדרבנן לפי שכיוונה לעבוד על דברי תורה ובתוס' דמכות תניא מכות מ' מן התורה אבל מכת מרדות אינו כן אלא מכין אותו עד שתצא נפשו אבל הכא שעברה כבר לא עדיפה מאם לא הפיר לה:

האשה שנדרה בנזיר והפרישה בהמתה ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים אם משלו היתה הבהמ' תצא ותרעה בעדר דהפרשה בטעות היתה. דכי אקני לה מידי דצריך לה מידי דלא צריך לה לא אקנחי לה ואם משלה היתה החטאת שהקנה לה אחר ע"מ שאין

לבעלה רשות בה תמות כדמפ' דהויא כמו חטאת שנתכפרו בעליה דלמיתה אזלא. ועולה ושלמים יקרבו כיון שהופרשו ונאכלים השלמים ליום א' כחומר שלמי נזיר ואינן טעונין להם. ואפי' הפרישה הלחם אין שחיטת השלמים מקדשתן ומיהו פדיון צריך שכבר קדש קדושת דמים וכן אין חזה ושוק טעונים תנופה דבעי' על כפי הנזיר:

היו מעות סתומים שייחדתן לקנות בהם קרבנותיה ולא פי' מאיזה מהן יקנו עולה או שלמים או חטאת יפלו לנדבה לעולת קיץ [המזבח] ובגמ' מפ' דהלכה למשה מסיני הוא מפורשים דמי חטאת ילכו לים המלח האיל ואילו קנה בהם בהמה היתה מתה גם המעות אסור בהנאה ואין בהם מעילה דכיון דלא בודקה אצלה לא קרי' בהו קדשיה:

איבעיא להו בעל מעקרר עקר כמו שחכם עוקר הנדר מעיקרו או מגיז גייז דכיון דמפיר בלא פתח של חרטה חותך את הנדר מעיקרו ומבטלו מכאן ולהבא דוקא:

ההיא נמי אישתראי מידי דהוה אם אמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני דאמרי' הותר הראשון הותרו כלום אבל אי אמרת מיגז גייז מכאן ולהבא דוקא אז נדר השניה קיים וה"ה דהוה מצי למימר כגון ששתתה יין ונטמאת למתים ואח"כ הפר לה בעלה דאי מעיקרא עקר אינה לוקה ואי מגיז גייז לוקה כדאמרינן בסמוך:

ואי ס"ד בעל מיגז גייז ליפר לאשתו והוא ליתסר שלא נתבטל גזרו בהפרתה. אי מתשיל אהקמתו מצי מפיר שישאל לחכם ויתיר לו מה שקיים לה ואז יוכל להפר לה כדאי' בנדרים נשאלין על ההקם ולא על ההפר. ואי ס"ד מעקר עקר תיפוק ליה דהוי כאילו לא נדרה כלל ומעיקרא הפרשה בטעות הוא:

והיינו טעמא כיון דצריך הפרה כר"א הקפר כדמפרש בסמוך משום דלקמן קריבה הוצרך ליתן טעם יפה להקרבה אבל הכא דלמיתה אזלא לא חש להצריך:

ואית דגרסי כיון דלא צריך כפרה דכבר הפיר לה בעלה הוי כחטאת [שמתו בעליה] אע"ג דבעל מיעקר קא עקר. מ"מ בשעה שהפרישתה היתה צריכה כפרה כלו' היהת מחויבת להביאתה ואע"ג דהפיר לה בעל ומיעקר קא עקר לא הוי הפרשה בטעות אלא כחטאת שמתו בעליה:

ואי ס"ד מיעקר עקר אמאי סופגת מ' הא איגלאי מילתא למפרע דלא היתה גזירה מעולם אין הכי נמי ור"א הקפר היא הלכך בקל מביאה חטאת העוף ובעלילה מועטת כיון דאשכחן דחטאת העוף באה על הספק ת"ש דתניא בהדיא האשה שנדרה בנזיר וכו' היא מותרת וחברתה אסורה אלמא בעל מיגז גייז. ועפ"י שהוכחנו מהך ברייתא דלעיל דכיון שאינה מביאה עולת העוף דמיעקר עקר הך ברייתא פליג עליה. ונ"ל דאפשר ליישב דלא פליגי דאע"ג דמיגז גייז אינה מביאה עולת העוף דכתיב והזיר והביא אימתי והביא

כשצריך להזיר. אבל זו שהופר נזרה אעפ"י שנטמאת תחילה אינה צריכה להביא. ר"ש אומר אם אמרה הריני כמותך שתיהן מותרות. דכיון שאמרה זה הלשון דעתה אם יתבטל נזרה שגם שלה יהא בטל רב זוטרא בריה דרב מארי אמר היינו דרמי בר חמא דבעי רמי בר חמא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו פי' ר"ת דרב זוטרא בא ליישב דלא תקשי הנך תרתי ברייתות אהדדי ומתוך כך תפשוט בעיא דרמי בר חמא וס"ל לרב זוטרא דכולהו תנאי סברי בעל מיעקר עקר כדמוכח ברייתא קמייתא מדאינה מביאה עולת העוף ואם שתת יין ונטמאת למתים אינה סופגת את הארבעי' ואפ"ה סוברת ברייתא בתרייתא דחברתה אסורה משום דבעיקרא קא מתפיס דאע"פ שהפר לה בעלה. ותפשוט מהכא הא דבעי רמי בר חמא פ"ק דנדרים אם היה לפניו בשר זבחי שלמים לאחר זריקה ואמר פירות הללו כזה מהו. מי אמרי' בעיקר כמו שהיה לפני זריקה קא מתפיס ואסיר או דלמא בצננא קא מתפיס כמו שהיה עתה לאחר זריקה שנצטנן האיסור והלך לו קא מתפיס. ומהכא תפשוט דבעיקר' קא מתפיס. וא"ת אי מיעקר עקר מה בין זה לאומר הריני נזיר ואמר חבירו ואני דאמרינן הותר הראשון הותרו כולן. וי"ל דלא דמי דחכם דעוקר הנדר ע"י חרטה עשה הנדר טעות והוי כאילו לא נדר מעולם אבל בעל שמפר בלא חרטה כיון שאינו עושה הנדר טעות היה נדר באותה שעה ויכולה להתפיס בה. אך גזירת הכתוב שיבטל לה בעלה ולא תספוג מ' על ששתת יין ונטמאת למתים. וא"ת היכא בעי למפשט מהכא בעיא דרמי בר חמא דהויא לאחר זריקה כדמוכח סוגייא דהתם הלכך שייך למימר בה בדהשתא קא מתפיס. אבל הכא אמר ואני קודם שהפר לה בעלה הלכך מסתבר למימר בעיקר קא מתפיס. וי"ל כיון דמיעקר עקר. אינלאי מלתא דבשעה שאמר ואני היתה הראשונה מותרת והו"ל כמתפיס בבשר זבחי שלמים לאחר זריקה. וא"ת השתא דאמרי' דבעיקרא קא מתפיס א"כ אפי' אמדה ואני אחר שהפר לה בעלה תהא אסורה מידי דהוה מתפיס בבשר זבחי שלמים לאחר זריקה דפשטי' מהכא דבעיקרא קא מתפיס וי"ל דלא דמי דודאי בשלמים אפי' לאחר זריקה שם זבח עליהם ואיכא למי' דכוונתו להתפיס בעיקרו אבל אשה לאחר הפרה אין שום נזירות עליה והוי כאדם שלא נדר מעולם ואמר חברו עליו ואני:

דף כב.

מי דמי התם כיון דאמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים ואע"ג דמצי אכיל ליה בחוץ מיקדש קדיש ואיכא למי' מטעי טעי האי נודר וסבור שיכול להתפיס בשלמים לאחר זריקה ולכך אמר בצננא קא מתפיס. אבל הכא ליכא למטעי ולמי' דבצננא קמתפיס. והיה קשה

להר"ם ע"ר פירוש שטה זו דבעי' למי' לי למר זוטרא דאע"ג דבעל מיעקר היה חברתה אסורה. דהיכא פשיטא ליה לתלמודא דאי מעקר עקר דחברתה שריא והיה מפרש דודאי מהך בריתא פשטי' דמיגז גייז ופליגא אברייתא דלעיל וה"ק מר זוטרא תפשוט מהכא בעיא דרמי בר חמא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו. וס"ל דבעיא דרמי בר חמא הוי במתפיס לפני זריקה ואח"כ נזרק הדם כי מתפיס איניש בעיקר מתפיס כמו שהיה עתה. או דלמא בצננא מתפיס כיון שיודע שהדם עומד ליזרק וכיון דהזייה הכא דאי מגיז גייז חברתה אסורה ש"מ בעיקר מתפיס שגם היא יודעת שסופה יכולה לבוא לידי היתר ע"י הפרת הבעל. ומיהו קשה דבנדרים משמע דרמי בר חמא לאחר זריקה מהו וכל סוגייא דהתם מוכחא דלאחר זריקה (דמיא) [מיירי ומיהו י"ל] דאין זה מדברי רמי בר חמא דאיהו בסתם קא בעי אלא סוגייא דהתם ס"ל דלאחר זריקה קא בעי. ולכך כתבו בבעיא דרמי בר חמא לאחר זריקה מהו וסוגיא דהכא סברה דלפני זריקה קא בעי. וכה"ג אשכחן בבעיא דאומן קונה בשבח כלי דמפ' לה תלמודא פ' המקבל לענין עובר בבל תלין ובפ' הגוזל קמא מפ' לה בענין אחר. וכן בעיא דיש שנוי לצרורות מפ' לה תלמודא פ' כצד הרגל בכמה אנפי'. איכא דאמרי היינו דרמי בר חמא ואין לחלק ביניהם ואי אמרינן הכא דבעיקר מתפיס ה"ה בדרמי בר חמא ומבעיא ליה אי אמרה הריני נזירה בעקבך מי אמרינן בעקבך בסופך משמע וכשהפר לה בעלה גם זאת משמע או דלמא בעקבך הוי כמו בעקרך ואסורה. תא שמע האשה שנדרה בנזיר ושמע הבעל ואמר ואני איכול יכול להפר והשתא ס"ל כיון דביד הבעל להפר הוי כאילו אר בעקבך כי בו תלוי סוף נדרה. ואי ס"ד בעיקרא ליפר לה דידה ולוקים דידיה כי בהפרתה לא יתבטל נדרו אלא ודאי בכולא מילתא מיתפיס ואם יפיר לשלה גם נדרו בטל. ורמינהי הריני נזירה ואת ואמרה אמן שניהם אסורים ואם לאו שלא אמרה אמן שניהם מותרים שלא רצה להיות נזיר אם לא תהיה גם היא נזירה אמר רב יהודה תני ברישא מפר את שלה ושלו קיים. כדתנינ' במתני' ואע"ג דסיפא משמע שתלה נדרו בנדרה דאם לא גמרה שניהם מותרים. איכא למי' בודאי תלה נזירותו בקבלת נזירותה הלכך אם לא קבלה עליה גם הוא אינו נזיר אבל אם קבלה עליה לא תלה הפקעת נדרו בהפרתה. אפי' תימא כדקתני ברייתא ומתני' כגון דאמר לה הריני נזיר ואת [מאי] בתמיה כלו' דרך שאלה שאל לה ואת מה בדעתיך ולא שתלה נדרו בנדרה:

דף כג.

אשה הפרם וה' יסלח לה באשה שהפר לה בעלה וכו'. תימה אמאי שבק תנא תרי קראי קמאי וה' יסלח לה כי הניא אביה אותה ועוד קרא אחרינא והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה ונקט האי קרא בתרא ועוד הני ג' קראי למה לי דהנך ג' קראי דמייתי בשמעתי' עביד להו צריכותא וצ"ע. ואיכא [למימר] דהא קרא עדיפא ליה לאתויי משום דאשתו כגופו דמיא וקצת ברור לה שהפר לה ביום שמעו ואפ"ה צריך כפרה. אבל בתו לא ברור לה כולי האי שאביה הפר לה. וקרא מציעאה נמי איירי בנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה ולא ברור לה כולי האי והשתא נמי ניחא דצריכי הני ג' קראי:

כיוצא בדבר אתה אומר והוא לא ידע ואשם. גבי אשם תלוי כתי' ודריש לה ר' עקיבא בחתיכה אחת וקרא תניינא דריש ליה איסי בן יהודה לב' חתיכות ותרווייהו צריכי כדמפ':

אבל ב' חתיכות דאיקבע איסורא. ואל הוצרך התלמוד לומר ואי אתמר ב' חתיכות דמשמע דקרא לא משתמע ב' חתיכות אלא מיתורא דרשי' ליה:

נהי דלא עביד פסח מן המוברר מצוה מיהא קעביד. וא"ת והא משמע פ' הגוזל קמא דאכילה גסה לא שמה אכיל וא"כ איסור עביד שלא יצא ידי חובתו. וי"ל דהכי קאמר נהי דלא יצא ידי חובתו מאכילת פסח רשע קרי' ליה מה היה יכול לעשות אם הוא כבר שבע אין לו מלמנע מלאכול ואין ראוי לקרותו רשע אם אכלו. ור"ת תירץ דתרי גווני אכילה גסה הוו התם מיירי שהוא כבר שבע שהוא קץ באוכל ומה שהיה אוכל אינו נהנה ממנו כלל. ובההיא אמרי' האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור והכא מיירי שהוא שבע הרבה אבל אינו קץ במאכל:

חדא דרך. שהצדיק הולך בו ואינו נכשל והרשע נכשל והכא ב' דרכים זה בא על אשתו וזה בא על אחותו:

הוא שנתכוון לשם עבירה כמ"ד ביבמות גוי אסור בבתו ואפי' למ"ד מותר מדור המבול ואילך נדרו עליהם נדר עתה ופרשו מרוב עריות. שהרי אם לא פירשו לה הי' צריכים להשקותו יין:

אח נפשע זה לוט שפירש מאברהם שנא' כי אנשים אחים אנחנו. מקרית עוז זה אברהם דכתיב ביה הביטו אל צור חוצבתם שע"י המריבה שפירש מאברהם גרם לו להיות שכן לאנשי סדום וע"י כך באו לידי מעשה ב' בנותיו ונולדו עמון ומואב האסורים לבוא בקהל:

דף כג:

כבריח ארמון שנועלים בו הארמון שלא יכנוס בו חום:
לתאוה יבקש נפרד הלך אחר תאות לבו כאמר' לעיל כל הפסוקים לשם עבירה נאמרו:
בכל תושיה יתגלע. בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ דתנן עמוני ומואבי אסורים לבא בקהל ואיסורן איסור עולם:
תמר זנתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים מלכים מדוד כדכתיב ואלה תולדות פרץ וגו' ונביאים דאמרינן אמוץ ואמציה אחי היו ולשם שמים נתכוונה לבנות מזרעו של יעקב כדכתיב כי ראתה כי גדל שלה:
איני מדקאמרת גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה מכלל דמצוה שלא לשמה גריעה ומדקאמר שמתוך שלא לשמה בא לשמה אלמא שממילא שמתוך כך בא לעשות מצוה לשמה. ומשני אימא גדולה עבירה לשמה כמצוה שלא לשמה דתרווייהו מעלי:
מנשים באהל מברכת נשים שבאוהל תבורך גם היא. שנאמר בין רגליה כרע נפל ז' אינון כריעה נפילה ושכיבה:
והא מתהניא מעבירה נהי נמי דלא קשה לן תהרג ואל תעבור משום דקרקע עולם היא ולא עבדה מעשה מ"מ היאך הפסוק משבחה כיון שנהנית מעבירה:
שנא' השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע. ובפרק מצות חליצה מסיק בשלמא גבי יעקב משום דמדכר שמא דע"ז אלא גבי יעל מאי רעה איכא ומשני דשדי בה זוהמא:
ארבעים ושתים קרבנות ג' פעמים ז' מזבחות ופר ואיל במזבח:
ד' דורות לישראל עובד ישי דוד שלמה ואילו צעירה עד רחבעם בן שלמה שבא מנעמה העמונית:
מאן תנא דבעל לא משעבד לה. אמר רב חסדא רבנן היא. הלכך כל זמן שלא הפר לה הקנה לה משלו ומביאה כפרתה. וכי הפר לה במלתא דלא צריכה לא אקני לה דאי ס"ד ר' יהודה היא כיון דמשתעבד לה בתנאי כתובה ה"ל כאילו הפרישה משלה:
אדם מביא קרבן עשיר על אשתו אע"פ שהיא עניה כיון שהוא משועבד להביא קרבנות חובותיה והוא עשיר צריך להביא עליה קרבנות עשיר וכן כל קרבנות שהיא חייבת כגון חטאת ואשם וזבה ויולדת ומצורע' ונזירות אבל נדרים ונדבות לא והכי משמע בירושלמי דכתובות פ' נערה דקאמר התם ואפי' אכלה חלב או חללה שבת. דמשמע דוקא קרבן חובה. אבל נדרים ונדבות אילו חייב שמא תקניטנו ותדור בכל יום ואע"פ שיכול הבעל להפר משום דברים שבינו לבינה דאיכא הפסד ממון יש לחוש שמא תדור ותפרע קודם

שישמע או זמנין דמטריד ולא מצי מיפר לה כדאיתא בנדרים פ' נערה. אבל בנזירות ליכא למיחש שמא תקניטנו כיון שהיא מצטערת בכך:

שכן כותבת לו כל אחריות דאית לי עלך מן קדמת דנא ה"ג רש"י בפ' המקבל כשאדם מגרש לאשתו ופורע לה כתובה כותבת לו שובר וכתוב בו התקבלתי כתובתי וכל אחריות דאית לי עלך מן קדמת דנא. מכלל שכל אחריות שהיה עליה הוא הוה חייב לשלם ומזה פטרה אותו כשגרשה. וי"ס שכתוב בהם שכן כתב לה כל אחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא. כשאדם נושא אשה הוא כותב זה הלשון ומקבל עליו כל אחריות שהיא חייבת. ודוקא קרבנות חובותיה. אבל נדרים ונדבות אפי' משנשאה אינו חייב כדפרישית וכן אם לותה ואכלה קודם שנשאה אינו חייב לשלם כדמוכח פ' יש נוחלין דטבא ליה עבדו ליה. ואפי' לר' חננאל שפסק שאם לוותה ואכלה בעל יורש הוי ופורע היינו דוקא מאותן נכסים שהכניסה לו ומשום פסידא דלוקה אבל מנכסיו לא דדוקא קרבנות חובותיה קבל עליו דלא ניחא ליה לאיניש שתהיה אשה אצלו מחוסרת כפרה:

אלא היכי דמי דמשעבד לה דאקני לה [וכיון דאקני לה] הוה לה דנפשה והוי כמו שהפריש משלה ולא מיירי שהקנה לה קרבנותיה לצורך נזיר' זו דא"כ ניחא ליה כמו שנדרה וכמ"ד קיים ליכי ולא מצי תו למיפר. אלא מכבר אמר לה אם תצטרכי קרבנות קחי מעדרי:

דף כד.

שקימצה מעיסתה צמצמה מזונותיה והותירה:

לא תיתיב על כרעיך כלו' לא תשב אלא עמוד על רגליך כמו מתותיה כרעיה דר' חנינא פ"ק דחולין:

שלה הא דאמרי' במתני'. האיש מדיר את בנו בנזיר לחנכו במצות או הלכה למשה מסיני כדמפ' לקמן ואם גלח או מיחה או קרוביו אחר שמת האב בטל' ואם הניח לו אביו מעות סתומים. מפני שראוין לבא כלם שלמים שמא ירצה יקנה בהם בהמה שמינה וגדולה לשלמים וממעות אחרים יקנה חטאת ועולה ואין מעילה אלא בדבר שהוא מבורר שהוא קדוש לדבר הראוי למעול בו:

שלאחר כפרה נמי סברא הוה ומיירי דהוה לאחר מיתה. איכא לפ' הך דשמואל שאל לאבוה בר איהי הי נינהו ד' אילים ומנה אותם ותו ליכא וכו' מדברי שמואל:

ששחטן שלא כמצותן במנחות פרש"י שלא לשמן עוד פי' פירוש אחר שהביאן בני שנה ודרכן להיות בני שנתיים דכתיב בהו איל כשרים כדין שלמי נדבה דכל הזבחים שנזבחו

שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וכן נמי אם הביאן בני שנה. ואינן טעונים לחם פרש"י הואיל ואין באין בתורת נזיר דבעי' על כפי הנזיר. ור"י פי' שאין טעונין לחם לתנופה. אבל לחם צריך להביא. ולא זרוע פר"י דהזרוע יתנו לכהנים דאין הבעלים יכולין לאוכלו ואין טעון תנופה. וה"ה במתני' ה"ל למתני ולא זרוע והלא דמי חטאת מעורבין וכו' ואיך יפלו לנדבה וה"ה דהוה מצי למפרך והלא דמי שלמים מעורבין בהן ואיך יביאו מדמי שלמים עולות:

אמטו להכי סתומים אין מפורשים לא שכך קבלו הלכה למשה מסיני. מפורשים לא מצית אמרת כבר פסקה תנא דבי ר' ישמעאל דולד חטאת ותמורת חטאת למיתה אזלא. וה"ה מתו בעליה ונתכפרו בעליה דהלכה למשה מסיני דכולהו מתות אלא דניחא ליה לאתויי תנא דבי ר' ישמעאל דדריש להו מקראי. וכיון דהחטאת מתה גם המעות כיון דפי' לדמי חטאת ילכו לים המלח:

רק קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה פ' ואלו קדשים ה"ק קדשיך אלו התמורות. נ"ל מדכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש:

אשר יהיו לך אלו הולדות. נ"ל משום דקדושים בהווייתן ונולדו קדשים ובתמורה הכתוב מדבר דאילו עולות ושלמים [גופייהו] כבר נתפרש כל דינם. יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דלמיתה אזלא. תלמוד לומר ועשית עולותיך הבשר והדם. ובסיפיה דקרא נמי כתיב ודם זבחיך ישפך [והבשר] תאכל דהיינו שלמים:

כדרך שאתה נוהג בעולה תנהוג בתמורתה וכדרך שאתה נוהג בשלמים תנהוג בולדן ותמורתן יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן. לא הזכיר באשם ולד דאשם בא זכר ומשום דנקט באשם א' נקט בחטאת נמי א':

תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם ר"ע אומר אינו צריך מיעוט לאשם: ואמאי והא גבי ולד חטאת הוא דגמירי דהא חטאות מתות הלכה למשה מסיני אבל עולה ושלמים מדגלי הלכתא בחטאת אבל אינהו לא:

הוה אמינא ולד חטאת בכל מקום וכו' אי הוה כתיב תשא ובאת ולא הוה כתיב ועשית עולותיך ה"א דהלכה היא בחטאת למות בכל מקום ומתשא ובאת הוה דרשי' דשאר ולדי קדשים ימותו בבית הבחירה:

דף כה:

למה לי קרא לחטאת ואשם למעוטי דאינן קרבין הא הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלי:

הלכתא גמירי לה כל שבחטאת מתה באשם רועה. תרעה עד שתסתאב ויביא בדמיה עולה אבל איהו גופא לא:
אשם שניתק לרעיה שמסרו לרועה ואח"כ שחטו לשם עולה כשר. הלכה היא בנזיר כמו אמר מר. ותו ליכא דמשמע דוקא בנזיר היא הלכה אבל לא בשאר חיובי קרבנות:
והתניא ושאר חייבי קינין שבתורה כגון זב וזבה ויולדת:

דף כו.

רצה להביא חטאת בהמה יביא וכו' [ולא] מבעיא שאם ירצה להביא בכל המעות חטאת העוף או עולת העוף [דמביא] דלשם עופות (לא) הופרשו אלא אפי' בהמה יכול להביא בהם אם העשיר:
תנא נזיר וה"ה לחייבי קינין דדמי ליה שמחוייבים חטאת ועולה כמו נזיר:
ולאפוקי מהא דתניא מי שהיה מחויב חטאת שעבר על א' מכל חייבי כריתות שמביאין על שגגתן חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות ואמר אלו לחובתי משמע לכל מה שחייב והרי הוא מחוייב חטאת ועולה או דלמא לחובת חטאת קאמר או לחובת עולה קאמר או לשניהם קאמר. אינו יכול להביא בכולן חטאת ולא בכולן עולה אלא בחציין חטאת ובחציין עולה דמעורבי' הם דמי חטאת ודמי עולה. ואם רוצה להביא בהם חטאת יקח מעות אחרים ויאמר אם דמי חטאת הם הרי טוב. ואם דמי עולה הם הרי הם מחוללים על מעות הללו ויקח בראשון חטאת ובשניה עולה. וכן אם ירצה להביא מהם עולה יעשה כך ואם רוצה להביא בהם חטאת ועולה יביא ב' בהמות ויאמר מה שיש במעות הללו דמי חטאת יהיו מחוללים על בהמה. ודמי עולה על בהמה זו. ולא דמי להא דאמרי' לעיל רצה להביא חטאת בהמה יביא עולת העוף יביא דהתם בני חדא בקתא נינהו דשניהם על דבר א' באו. מת והיו לו מעות סתומים כלומר והניח מעות אלו סתומים ולא בירר אם לחטאת אם לעולה או לשניהם כדפרי' ילכו לים המלח דלא גמירי דיפלו לנדבה אלא היכא דבאין לחובת דבר אחר. ור"ת פי' ולאפוקי הא דתניא דהאי תנא פליג אמתני' ולית ליה הילכך הוא כחייבי קינין:
אלא אפי' אמר אלו לחטאתי לעולתי ולשלמי מפורשי' הן כיון דהזכיר שם קרבן דלא גמירי סתומים יפלו בנדבה אלא בסתומים לגמרי כגון דאמר אלו לחובתי או לקרבנותי אלא אפי' אמר אלו לחובתי מפורשים הם ולא מקרי סתומים אלא באלו לקרבנותי אבל לחובתי יש במשמע לשון חטאת דאינה באה כי אם חובה וכל היכא שנתפרשה החטאת לא גמירי:

דאמר רבא אם נפלה דמי חטאת מביניהן כגון שאמר אלו לחטאתי:

דף כו:

והשאר לשאר נזירותי. דמי חטאת ילכו לים המלח. ובמת איירי ובתוס' תני בהדיא ומת:
ומועלין בכולן ואין מועלין במקצתן. לי נראה לאו דוקא בכולן אלא ברובן:
והשאר לנדבה. דדמי חטאת מעורבין בהן:
ומועלין בכולן. משום דמי חטאת ואין מועלין במקצתן דאין מעילה בדמי שלמים:
לא שנו אלא מעות. הא דאמר ר"י הלכה הוא בנזי' דיפלו לנדבה היינו דוקא במעות או בדבר העומד לימכר לאלתר במעות אבל בהמה לא. שאם הפרישה בהמה בין א' בין ג' ואמר אלו לקרבנות נזירותי לא אמרי' אם מת או היפר דיפלו לנדבה. אלא הוי כחטאת מפורשת שנתערבה בעולה ושלמי' דימותו ואם דמים ילכו לים המלח. דלא נתקבל הלכה אלא למעות [או] בדבר העומד לימכר לאלתר במעות. לא שנו אלא תמימה לא שנו דבהמה א). הוי' כמפורשת אלא תמימה לא מיירי בבהמות הראויות לקרבנות נזיר כגון כבש וכבשה ואיל. דא"כ היכי בעי רב שימי בר אשי לפלוגי בהא ולמימר דבהמה לא הוי' כמפורשת דהא מילתא דפשיטא היא. דא"א להיות בהם תערובת דכבשה על כרחיך חטאת היה וכבש עולה ואיל שלמים כדקאמר רשב"ג בסמוך הפריש ג' בהמות ולא פירש הראוי לחטאת תקרב חטאת. אלא מיירי בבהמה שאינה ראויה לקרבנות נזיר כגון ג' פרים או פר א' דכיון שאינה עומדת לימכר לאלתר שצריך לרעות עד שתסתאב כרבנן דר"ש דאמרי' בפ' ואלו קדשים המפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב וכו' ר"ש אומר דתמכר בלא מום לא הוי כמעות והוי כמפורש' שנתערבה וכי מת או הפר לא תמות. אבל בעלת מום הוי' כמעות משום דעומדת לימכר מיד. והאי טעמא שייך לר"י דאית ליה הלכה היא בנזיר דאומר דוקא במעות נתקבלה ההלכה או בדבר העומד לימכר לאלתר במעות. ולר"ל דיליף לה מקרא איכא לפרושי בה טעמא דחיישי' שמא באריכות הזמן פירש אלו דמים לחטאת. וא"א שיקריבו מהם עולה הלכך ילכו לים המלח:
אבל נסכא לא. לא הויא כסתומה לפי שאין מוכרים אותה במעות אלא לוקחים ממנה בהמה לפי [שאין] שומתה ידועה ולא דמיה למעות. ולר"ל אינה נמכרת מיד עד שיחקרו לידע שומתה וצריך שהות ואיכא למיחש שמא פי' מחצית' או שלישיתה לדמי חטאת:
אפי' נסכא הוה כמעות משום דמוכרי' אותה לאלתר במעות או משום דהיא עצמה כמעות כיון שקונין בה ולר"ל נמי אין צריך שהות במכירתה אבל סואר של קורות לא

קבוצת קורות שקנה קורות לבנין ונמלך למוכרן אינו מוכרן לאלתר עד שיזדמן לו אדם שצריך לבנות ויקנם ביוקר או יחליפו לו בדבר אחר:

מאי טעמא דרבנן הנהו אמוראי דאמרי מעות ולא בהמה ולא נסכא ולא סואר של קורות א"כ מעות גמירי ולא דבר אחר אלא מעתה מעות ולא עופות כלומר המפריש קן לחובתו ולא פירש איזו לעולה ואיזו לחטאת כדא' לעיל מי שהיה מחוייב חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות ואמר אלו לחובתי רצה להביא בהם חטאת לא יביא עולה לא יביא משום דחשבינן להו כמפורש ואין ידוע למה הכא נמי כיון דחשביתו לכל דבר מפורש חוץ ממעות. א"כ כשהפריש קן לחובתו הוי כמפורש. ואין הדבר ידוע ולא יוכלו הבעלים או הכהן לבררם שמא ישנה מעולה לחטאת ואם מת ימותו ולא אמרי' יקרבו עולות כדין סתומי' דאמרי' לעיל תנא נזיר וחייבי קינין דדמי ליה ואע"ג דאמרי' אין מקייצין בעופות היינו שלא יקחו עולת העוף משופר נדבה. אבל אם העוף קדוש כבר מקיצין בו והכי אמרי' ט' טרף בקלפי. אלא הא דאמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות וכו'. ואמאי והא מעות גמירי ולא דבר אחר וכיון שהפרישו הבעלים ולא פירשו הוי כמפורש שנתערבו והיאך נתפרשו בעשיית הכהן אלא ש"מ כהן יכול לבררם כדכתיב ולקח ועשה אלמא עופות כסתומים. וה"ה נמי בהמה ונסכא וסואר של קורות ואם מת או הפר לה בעלה יפלו לנדבה. ולר"ל פרי' הכי כי היכי דאמר בבהמה ונסכא וסואר של קורות משום דרגיל לשהותם חיישי' שמא פירש. ה"נ במפריש לחטאת או לעולה מסתבר נמי למיחש שמא פירש ואם מצת ימותו ולא אמר יפלו לנדבה וכן כל קן סתום לא יוכל להתברר עוד. אלא הא דאמר רב חסדא אין הקינין וכו' כדפי'. אלא שמע מיניה דלא חיישינן לשמא בירר וכן נמי בבהמה ונסכא וסואר. וקשה אדפריך מדרבנן לפרוך מכמה משניות דתנן בהן קן סתומה. אלמא דמתבררי' אח"כ אע"פ שהפריש סתומים וכ"ת כגון שהבעלים אומרים שלא בררו א"כ הא דרב חסדא נמי נוקי הכי:

דף כז.

ועוד היאך ניחוש שמא ביררן כיון שהוא עצמו מביאן לכהן ולא א"ל זו חטאת וזו עולה. וי"ל דדעת המקשה דאין שום דבר מתפרש אלא בשעת הפרשה או בשעת עשיה ולא בנתיים. והכי פריך אלא מעתה ולא עופות אם הפריש עופות סתומים ומת נמי חיישת שמא אח"כ ביררן וימותו והא אמר רב חסדא וכו' אלמא דאין דבר מתפרש אלא או בשעת הפרשה או בשעת עשיה. וכן בהמה ונסכא וסואר נמי אין מועיל בירור אחר שהקדישו. וכן משמע בפ' טרף בקלפי דלאו דוקא בעופות קא' רב חסדא אלא בכל קרבנות. ובקוצר

הוה מצי למיפרך למאי דקאמר דחייש בבהמה ונסכא שמא בירר אח"כ והא אמ' ר"ח וכו' אלא דניחא ליה למיפרך מעופות אעופות:

א"ל רב פפא לשימי ולטעמיך דמותבת לי דבהמה ועופות הוו סתומים כמו מעות הא דתנן הביא ג' בהמות כבשה וכבש ואיל ולא פירש אלא אמר אלו לקרבנות נזירותי:

הראוין לחטאת כבשה. לעולה כבש ואיל לשלמים ואמאי והא אמרי' בהמה לאו כמפורשת דמי' וכיון שלא פירש חטאת ועולה ושלמים היאך קריבין בלא קריאת שם. אלא ודאי כמופרש דמי כאילו פירש חטאת עולה ושלמים ונקבעת כל א' לשם מה שהיא ראויה. ולאידך פי' הכי קא"ל ולטעמיך דאמרת דאין ברירה מועלת אלא בשעת הפרשה או בשעת עשיה. הא תני רשב"ג דאם לקח סתם ולא פירש דהכהן מקריב הראוי לחטאת חטאת. וא"צ לפרש מדקאמר הראוי לחטאת חטאת משמע שבסתם הוא מקריב וא"צ לקרוא לו שם אלא דסמכי' אהא שהבעלים קראו להם שמות אחר ההפרשה. א"ל ולקח ועשה אמר רחמנא. כלומר אותיבית לך מעופות שכל א' מהם ראוי לחטאת או לעולה ואפ"ה אמר רחמנא ולקח ועשה שאם לא בררו הבעלים בשעת לקיחה יכול הכהן לברר בשעת עשיה אלמא הוו כסתומים אבל לא אותבת לי מידי מבהמה דאע"פ שלא פירש ע"כ כל אחד ואחד נקבעת לפי מה שהיה ראויה דמי מצי למימר הך דחטאת תקרב עולה הכא נקבה והכא זכר. ולאידך פי' בשעת הפרשה ודאי הוקבעו כל א' למה שהוא ראוי:

ה"ג בזמן שהיה אביו נזיר והפריש מעות סתומים לנזירותו ואמר הבן הריני נזיר ע"מ שאגל' על מעות [אבא] ה"ז מגלח על מעות אביו. אבל אם היה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות סתומים ומת ואמר הבן הריני מגלח על מעות אבא יפלו לנדבה. י"ס דגרסי איפכא. אבל גירסא זו עיקר דמסתברא למימר דנאמר הלכה היכא דתחלת קבלת נזירותו היתה על סמך מעות אביו. אבל אם בחיי אביו היה נזיר כבר הוזקק להביא קרבנות משלו:

היתה לו בהמה מפורשת עליו וכו' מאי לאו אפי' בעלת מום אם הפריש אביו ג' בהמות בעלי מומין כמפורשות דמי. דאי כסתום דמי יפדו ויביא בדמיהם נדבה אלא ודאי כמפורשים דמי ולא חשבי' להו כמפורשי' ונתערב' וימותו כולם. דמסתמא דמי כבשה עומדים לחטאת ודמי כבש לעולה ודמי איל לשלמים:

א"ה מאי איריא מעות כיון דחשבת בהמה בע"מ כסתומים. מאי איריא דתני ברישא מעות ליפלוג וליתני הכל בבהמה וליתני ברישא היתה לו בהמה בע"מ יפלו לנדבה. ומשני כיון דבע"מ קדושה לדמי היינו מעות. מתיב רבא קרבנו בקרבנו וכו' בפ' אשר נשיא יחטא כתיבי ג' קרבנות חד בנשיא וחד בהדיוט. אחד בכבשה ואחד בשעירה וקמא

קא דריש בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו שאם הפריש אביו קרבן על חטאתו ומת והבן היה חייב אותו קרבן עצמו אין הבן יוצא באותו קרבן:
מן הקלה חלב ודם ושאר חייבי חטאות שאין חייבין על זדונן סקילה. על החמורה שבת וע"ז וכיוצא בהן שחיובן על זדונן סקילה:
תלמוד לומר קרבנו השני דאפי' מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה אינו יוצא:
שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו בנזי' שאם הפריש בהמות לנזירותו ומת ואמר הבן הריני נזיר ע"מ שאגלח על נזי' אבא אינו מגלח עליהם דלא נאמר הלכה אלא על מעות סתומים שהפריש אביו:

דף כח.

ת"ל על חטאתו דכתיב קרבנו על חטאתו בפ' שעירה כתיב והביא קרבנו שעירת עזים על חטאתו:
לא מעל ולא כיפר לא מעל בעושה כן בשוגג דאין מעילה אלא במשנה מרשות הקדש לרשות הדיוט בשוגג. והכא מהקדש להקדש קא משני ולא מעל הלכך לא כפר דלא יצא הקרבן מחזקתו. וכיון דבשוגג לא כפר דין הוא נמי במתכוין לעקור חטאת חלב ולעשותו חטאת דם דלא כיפר:
שהרי מעל וכיפר. שהמעות אין בהם קדושת הגוף כשנתנן לקנות בהם בהמה לצורך קרבן אחר יצאו לחולין הילכך כיפר:
תלמוד לומר על חטאתו [בשעירת עזים] לא כתיב אלא חד זימנא על חטאתו. אבל גבי כשבה כתי' יביא קרבנו לחטאת. וכתיב בסוף הפרשה וכפר עליו הכהן על חטאתו:
קתני מיהת בהמה. שהרי אין אדם מגלח על בהמת אביו:
[מתני'] נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר שלאחר זריקת אחד מהדמים היא מותרת ביין וליטמא למתים וליכא תו עינוי נפש הלכך לא מצי מפר. ור"ע סבר שאפי' שנשחט ולא נזרק אינו יכול להפר ומפרש בגמ' משום הפסד קדשים מ"מ אם הפיר מופר. ומי' משמע אינו יכול להפר דר"ע כמו אינו יכול להפר דת"ק. ותימה הוא דאם נטמאת שתביא קרבן טומאה:
בד"א בתגלחת טהרה. דהוי סוף נזירותה אבל תגלחת טומאה יפר. שצריכה לחזור ולמנות נזי' טהרה:
ויכול לומר אי אפשי באשה מנוולת. פי' מעונה ומנועה משתיית יין:
ור"מ אומר דאף בתגלחת הטהרה יפר משום דגלוח לאשה נוול ויפר כדי שלא תצטרך להתנוול בגלוח. ונ"ל דאפי' נזרק [עליה] כל הדמים מיפר כל זמן שלא גלחה:

דף כח:

ואמאי ולזרוק דם שלא לשמן ויתיר בשר באכילה. דתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לשם חובה ולאו דוקא שלא לשמן ה"ה אפי' בסתמא (מידי) [נמי] דאין סתמן עומדים לשמן אחר שהפר לה בעלה:

כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן. שלא לשם שלמי עצרת:

או ששחטן לפני זמנן או לאחר זמנן. לפני עצרת או לאחר עצרת אפי' שחטן לשמן הדם יזרוק והבשר יאכל. אפי' בו ביום למ"ד נדרים ונדבות קרבים ביו"ט מקטיר האימורי' ביום ואח"כ יאכל בשר. ולמאן דלית ליה דנדרים ונדבות קרבים ביו"ט. יקטיר האימורים בלילה ואח"כ יאכל (האמורים) [הבשר] ומי' הדם צריך לזרוק ביום שלא יפסול בשקיעת החמה:

ואם היתה שבת לא יזרוק ואע"ג דזריקת הדם אינה אסורה אלא מדרבנן כדאיתא פ' אלו דברים ואפ"ה החמירו חכמים משום דתקוני זיבחה הוא שמתקן האימורים להקטרה והבשר לאכילה ודמי לאין מגביהין תרומות ומעשרות [בשבת ויו"ט]. ואם זרק הורצה להקטיר אימורים לערב דהיום אינו יכול להקטיר. אלמא דזורקין דם כבשי עצרת בשביל דבר שלא היו עומדים לכן קודם שחיטה:

הכא במאי עסקינן כגון דשחט חטאת שפסולה שלא לשמה. דתנן אם גילח על אחד משלשתן יצא אלמא על איזה מהן שגלח בטל נזירותו. ומיירי שהביא חטאת תחלה וטפי הו"ל לאתויי רישא דקתני היה מביא חטאת עולה ושלמים אלמא דחטאת באה תחלה. אלא דניחא ליה לאתויי הך מתני' שדברי חכמים מתפרשי' ממנה דבזריקה א' מן הדמים הותרה ביין:

ות"ק אמר לך. אפשר לה בפאה נכרית הלכך לא הוי תגלחת נוול:

ור' [מאיר] סבר דמזוהם בעיני הבעל שתתן אשתו על ראשה שער אשה נכרית:

האיש מדיר את בנו בנזיר אע"פ שהוא קטן וכל דין נזיר עליו ומביא אביו קרבנותיו ואם נטמא מביא קרבן טומאה. והאי מדירו כגון שאו' תהא נזיר אי נמי שאומר לבנו שיקבל עליו נזירות. ה"נ גלח או שגלחוהו קרוביו. ול"ג כיצד דכיון שגלח אין לך מחאה גדולה מזו. וכל היכא שמוחה או מיחוהו קרוביו בטל הנזי' ובגמ' מפר שטעמא ומספקא לי אם שתה יין או שנטמא למתים אי מחאתו מחאה דמסתברא למימר הכא כיון שעשה דבר שהנזיר אסור בהם אין לך מחאה גדולה מזו. ומי' מדנקט גלח משמע דוקא שעשה מעשה בגופו. ונראה דוקא כשמיחו מיד כששמעו. ובתוס' קתני או שהביא ב' שערות

והא דלא נקט ליה במתני' משום דהבאת [ב' שערות] מבטלת אף לאחר ששמע ונתרצה אבל הנך לא מהני אח"כ שכבר נתרצה וקבל עליו נזי':
היתה לו בהמה מופרשת וכו' כדפרי' לעיל. מאי טעמא דאיש מדיר את בנו בנזי' וגם מ"ט דאשה לא:
הלכה היא בנזי' כך נאמר הלכה למשה מסיני:
כדי לחנכו במצות דנזי' סייג לפרישות. אמטול הכי בנו אין בתו לא דכך נתקבלה הלכה:

דף כט.

אפי' נדרים נמי דנדרים נמי סייג לפרישות:
כל כמינהו דקרובים דאמרי לא תגמור מצות וכלום [יכולים] למונעו חינוך המצות. קסבר כל חנוך דלא חשיב בזיונא הוה ולא ניחא ליה. כל חנוך שאין קרוביו מחשבי' אותו בזיון הוה ולא ניחא ליה לנער דלא רצו חכמים לתקן חנוך כזה שמא ישמע לקרוביו ויעבור על נזירותו:
הקפת כל הראש לא שמה הקפה. דלא מקרי הקפה אלא המשוה צדעיו לאחורי אזניו:
קסב' חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. בין הקרבן ובין אכילתן. דמשמע דכל דין נזיר עליו וקרבנו נאכל חולין בעזרה לאו דאורייתא ועולה ושלמים יקרבו נדבה והחטאת חולין ויזרוק הדם לשם מים והאמורי' יקטיר לשם עצים. כר"א דאמר איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה. יעלו לשם עצים ונתערב בדם חיה יותן לשם מים ולחם אכיל בפדיון:
משום הכי כי נטמא מייתי צפורי' דכל משפט נזי' עליו:
אין שחיט' לעוף מן התורה. וא"צ כי אם נחירה שיוצא הדם דרך סימנים:
ה"ג (ר"ת) [ר"ח] וסבר לה כר"י בר יהודה. והתניא ר"י בר יהודה אומר והכין פי' ר' יוסי בר חנינא אשכחן תנא דסבר כותיה [ומיהו לא מצינו] דאית ליה לר' יוסי בר יהודה הכי אלא מדקאמר בסמוך דאיש מדיר בנו בנזיר עד שיגיע לעונת נדרים. ובתרי לישני אמרי' דאית ליה כדי לחנכו במצות וא"כ ס"ל ע"כ אין שחיטה לעוף מן התורה ונראה דאין צריך למחוק הספרים דר"י בר חנינא שהיה אמורא תלמידו של ר' יוחנן היה כדאיתא בסנהדרין דר' יוחנן סמכיה לר' יוסי בר חנינא והתניא ר"י בר חנינא מנין לחטאת העוף הבאה על הספק שאינה נאכלת. כגון ספק זבה ויולדת. וקצת קשה דמשמע דפשיטא ליה דבאה על הספק דמייתי קרא דאינה נאכלת וצריך לומר דסיפא דמילתא נקט וכולה אתיי' מהך קרא:

אפי' נקבה מביאה קרבן על הודאי הא לא צריך קרא דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשי' שבתורה אלא משום סיומא דמלתא נקט:
זכר מביא קרבן על הספק אשם תלוי:
אפי' נקבה מביאה וכו' כלומר קרבן דשייך בנקבה ולא בזכר כגון יולדת על הספק מביאה:
ממין שהוא מביא על הודאי שהוא מביא חטאת בהמה:
מביא על הספק אשם תלוי בהמה:

דף כט:

אף נקבה מביאה עוף על הספק כמו על הודאי:
שכן אסור א' ספק חולין בעזרה ובנקבה איכא ספק שני איסורים חולין בעזרה ומליקת נבילה:
דמיחזי כב' איסורי' דרבנן. תימה דלכאורה משמע דדרש' גמור' היא דהיקשא קא דריש וכן קי"ל בכולי תלמודא דחטאת העוף באה על ספק אפי' למאן דאית ליה יש שחיטה לעוף מן התורה והיכי פריך מאיסור דרבנן. וצ"ל דדרשה גמורה היא דחטאת העוף באה על הספק והא דאינה [נאכל] היינו מדרבנן:
עד שיגיע לעונת נדרים היינו מופלא סמוך לאיש כל שנת י"ג:
סבר הלכה הוי בנזיר. דאע"ג דהגיע לעונת נדרים מדיר ואזיל עד דמייתי ב' שערות ויצא מרשותו:
וכיון דנפיק מרשותיה תו לא מחייב. דכל מצוה שהוא מחויב בה אין אביו מחויב לחנכו בה:
קסבר מופלא סמוך לאיש דרבנן וקרא דכי יפליא אסמכתא בעלמא:
ואתאי דאורייתא. דהא במדיר את בנו דהלכה היא:
לימא הני תנאי כהני תנאי ואע"ג דלית ליה דחויה קאמר לימא. וכה"ג איכא בפ' כל שעה בתחלתו לימא מתני' דלא כר' יהודה ומסיק הכי דאתייה כר' יהודה:
והביאו לפני ר"ג לבודקו ביום שהדירו אביו והיה יותר מבן י"ג והביאו לבודקו אם הביא ב' שערות:
ר"י בר יהודה [אומר] לא כך היה המעשה אלא בשנת י"ג הדירו והביאו לבודקו אם היה יודע לשם מי נדר:
אל תצטער לבודקני דממה נפשך אהיה נזיר או בשביל אבא או בשבילי והיינו ת"ק כרבי ור' יוסי כר"י בר יהודה ובתוספתא גרסי' הכא ר"י בר יהודה. בשלמא לר' יוסי בר יהודה

היינו דקאמר אם קטן אני אהיה בשביל אבא. כלומר אם קטן אני לענין נדרים שאיני יודע להפלות. ואם גדול אני לענין נדרים ויצאתי מרשות אבא:
אלא לרבי דאמר וכו':

דף ל.

הא ברשותיה דאבוה [קאי] דס"ד דלר' נמי קטן וגדול לענין נדרים קאמר ולהכי פריך אפי' הגיע לעונת נדרים ברשות אבוה קאי. ומשני דאליבא דר' לאו קטן וגדול לענין נדרים קאמר אלא קטן וגדול ממש בהבאת שערות. והיינו אם בשביל אבא כגון שלא הבאתי ב' שערות אהיה בשביל אבא. ואם לאו שהבאתי ב' שערות אהא בשביל עצמי. ומילתא דפשיטא הוה דלר' הוי פי' הכי אלא דתלמודא שקיל וטרי לפ' דברי רבי משום דבעי לאקשויי עליה. אי אייתי ב' שערות. בשעה שאמר ר' חנינא תנאי זה קא מייתי בנזי' דידיה וניחא לר' שיביא קרבנותיו בשביל נזירותו:
אי לבסוף קאי מייתי בנזירות אביו וניחא נמי אם לא הביא ב' שערות עד ששלמו ימי נזי' דמייתי בנזיר אביו:
אלא אי אייתי במצעי. אם לא הביא ב' שערות ביום שהדירו אביו וטרם ימי נזירותו הביא ב' שערות אליבא דר' היאך יביא קרבנות נזי' דבהבאת שערות פסק נזי' אביו כדקתני בתוס' (במתני' פריך לעיל) ובשביל עצמו לא הוי נזי' אא"כ הביא סימנים בשעת התנאי. ואפי' א"ת שהיתה כוונתו שאם יביא סימנים קודם שישלים נזי' אביו שיהא נזיר בשביל עצמו. מ"מ לא משכחת לה שיהא ראוי להביא קרבנו' בהשלמת נזירות אביו מיד. ובריייתא משתמע (הרי טעו' תנאו יוכל להביא) [דמביא] קרבנותיו בהשלמת נזירות אביו בלא שום ספק:
הניחא לר"י בר יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים ניחא. דאפי' אם הגיע לעונת נדרים במצעי לא בטלה נזי' אביו. ולהביא ב' שערות לא חיישי' דבשנת י"ג הוי קאי [עדיין] ואפי' אם הביא ב' שערות הוי (גדול) [קטן] דשומא נינהו. וקשה לי [הא] ר"י בר יהודה הוא דאמר פרק יוצא דופן דמשנת ט' ואילך אם הביא ב' שערות הוי גדול. ואיכא למימר כיון דמילתא דלא שכיחא היא שיביא סימנים קודם שיהא בן י"ג לא חיישינן שמא הביא. ה"ג האיש מגלח על נזי' אביו ואין האשה מגלחת על נזי' אביה. כיצד מי שהיה הוא ואביו נזי' והפריש אביו מעות סתומים לנזירותו א"ר יוסי הרי אלו יפלו לנדבה שאין זה מגלח על נזי' אביו דכיון דבחיי אביו נדר והיו שניהם חייבי' קרבן דכה"ג לא לית מידי הלכה:

מי שהיה אביו נזיר והיו לו מעות סתומים ומת ואמר הבן הריני נזי' ע"מ שאגלח על מעות אבא זהו שמגלח על מעות אביו:
מאי טעמא מגלח על נזי' אביו מאי שנא משאר קרבנות דאמר לעיל דקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו:
פשיטא מאי למימרא וכו' וכיון דבת אינה יורשת והבנים יורשים היאך תגלח על נזירות אביה:

דף ל:

מהו דתימא ירושה גמירי לה דכל מי שהוא יורש מגלח:
איבעיא להו פליגי רבנן עליה דר' יוסי ואת"ל פליגי אירשא דאפי' הוא ואביו נזירים יגלח על מעות אביו. או אסיפא דאפי' נזר אחר מיתת אביו אינו מגלח דלית להו הלכה:
ת"ש דאירשא פליגי. ה"ג דתניא כיצד אמרו האיש מגלח על נזי' אביו מי שהיה אביו נזיר והפריש אביו מעות על נזירותו ומת ואמר הריני נזיר ע"מ שאגלח על מעות אבא אבל מי שהיה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות על נזירותו ומת הרי אלו יפלו לנדבה דברי ר' יוסי ר' אלעזר ור"מ ור' יהודה אמרו זהו שמגלח על נזי' אביו. בעי רבא יש לו ב' בנים. לר' יוסי שנדרו אחר מיתת אביהם ולרבנן אף בחיי אביהם הלכה גמירה לה כל דקדים מגלח מי שקדם לידור נזי' בתחילה או דילמא ירושה וגמירי ופליגי:
בעי רבא גר' ולעיל גרס רבה דאי חד אמורא הוא לא הול"ל פעם שנית:
בכור ופשוט מהו. נ"ל דאת"ל קאמר דאפי' אם ירושה גמירי ופליגי ה"מ (בכור) [פשוט] ופשוט אבל בכור ופשוט לא קרי' ביה בכל אשר ימצא לו או דילמא כל דין ירושה אית ליה:
ואת"ל לפום מאי דשקיל מגלח בחולין הוא דאית ליה פי שנים כגון שאמר אביו אלו מעות לנזירותי ולא אמר לקרבנות נזירותי אבל בהקדש לא אם אמר לקרבנות נזירותי:
וה"ה דמצי למבעי גם בפשוט אי גמירי הלכה במעות דהקדש. ופי' זר הוא. ויר' לפרי' דסיומא דמילתא היא ואת"ל ירושה היא ולפום מאי דשקיל מגלח בב' פשוטי' כל חד מגלח לפום מאי דשיל ולא אמרי' כל דקדים מגלח:
אתרי הכי בכור ופשוט לא מגלח לפום מאי דשקיל בשאר נכסים דבחולין הוא דשקיל פי שנים דקרינן ביה בכל אשר ימצא לו או דילמא לא שנא:
אביו נזיר עולם וכו' כי גמירי הלכתא בסתם נזיר פי' כששניהם בסתם נזיר פי' כששניהם בסתם נזי' וה"ה דמצי למבעי אם שניהם נזיר עולם אלא שקצר התלמוד ואת"ל קאמר:

אביו נזיר טמא נטמא והפריש מעות לצפורים ואשם ומת מהו שיוסיף הבן על אותן מעות להביא קרבנ' נזי' טהרה או להפך מאי. סליק פרקא ב"ש אומרים הקדש טעות הקדש. כדמפרש ואזיל כיצד אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש. ב"ש אומרים הקדש פי' אף אם יצא לבן ראשון הוא קדוש. דינר זהב וכו' חבית של יין וכו' ובגמ' מפרש הני ג' בבי למה לי מסוף הקדש תמורה קרי סוף הקדש לפי שקדושתה בא מכח אחרת מה תמורה אפי' בטעות כדאמרי' בתמורה פ' יש בקרבנות יהיה לרבות שוגג כמזיד ומפרש ר' יוחנן התם כסבור לומר שור שחור ואמר לבן כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים וה"ה נמי כסבור לומר שור שחור יהיה (הקדש) [תמורה] ואמר לבן קדוש וכן במתניתין נמי אי אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון [יהיה הקדש] ויצא לבן קדוש:

דף לא.

ולב"ש מה אילו אמר ה"ז תמורת זו לחצי היום מי הוה תמורה מההיא שעתא. אם אמר ה"ז תמורה כשיגיע חצי היום מלתא דפשיטא דאינה תמורה עד שיגיע הזמן שקבע ואז על פי דבורו למפרע חלה עליה קדושה מחצות ואילך ה"נ (מי) [לכי] איגלאי מילתא למפרע שיתקיימו דבריו שאמר שור שחור שיצא מביתי ראשון תחול קדושה עליו וכ"ז שלא נתקיימו דבריו אין כאן קדושה כלל. ולא דמי לתמורת טעות דהתם אני מקיים דבריו מה שהוציא בפיו ואע"ג דאין פיו ולבו שוין גזרת הכתוב הוא דהויא תמורה אבל לשנות מה שהוציא בפיו כי האי לא אשכחן דקדוש בתמורה. אמר ר"פ לכך נאמר ראשון לכשיצא ראשון כלומר ודאי מתמורה לא מצי ב"ש למילף לשנות מה שהוציא בפיו אלא טעמא דב"ש משום דמתרצי לדבוריה הכי שור שחור שיצא מביתי ראשון לשחורים קדוש והול"ל אלא אמר ר"פ אלא משום דלא הוזכר אמורא בתירוץ ראשון (הוא) לא קאמר אלא:

לא צריכא דאית ליה תרין ותלת:

ה"ג וב"ה א"כ שיצא ראשון מבעי ליה אבל מדקאמר מביתי משמע אם שור שחור יצא מן הבית תחילה. הא שור שחור קאמר ומי לא עסקי' דלית ליה אלא האי וכיון שאין בביתו אלא שור שחור א' לא מצית לפ' למילתיה ראשון לשחורים:

האי הקדש בכוונה הוא ואמאי קרו ליה הקדש בטעות משום דאטעייה לדיבוריה שדיבורו אינו משמע כל כך להדיא כמו שב"ש מפרשים אותו ולהכי קרו ליה הקדש בטעות כלו' הקדש שדומה קצת לטעות אנו מפרשים דבריו דלא הוי טעות וקדוש. מי

שנדר בנזיר ונשאל לחכם והתירו. לב"ש דאית להו דאין שאלה בנזיר לעולם גבי הריני נזיר מן הגרוגרת וכן בפרקין דהיו מהלכין בדרך וא' בא כנגדן סברי ב"ש דאפי' בטעות הוי נזיר א"כ לא שייך ביה התרה לדידהו מירי שנדר ואינו יודע אם הוא לשון נזיר והתירו החכם וא"ל שאין בלשון הזה לשון נזירות:

היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר דהפרשה בטעות הוא ומדקאמר להו ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהוא קדש בטעות מכלל דטעמיה דב"ש דהקדש בטעות הוי הקדש וילפי' מתמורה ואמרי' ליה ב"ש לאו הקדש בטעות הוא אלא דאטעייה לדיבוריה ומה שהשיבו ב"ש במתני' אי אתם מודים שאם קרא לט' עשירי וכו'. השיבו להם לפי טעמם וכה"ג אשכחן ריש מסכת נדה. ולמאי דקאמר טעות וקא מקשי'

דף לא:

מקשי' לי קופה לזו יש לה שוליים ולזו אין לה שוליים. ת"ש היו מהלכין בדרך ו' בני אדם וא' בא כנגדן אמר א' מן הו' הריני נזיר שזה איש פלוני. כלומר אם זה ההולך כנגדנו ראובן הריני נזיר והב' אמר אם אין זה ראובן הריני נזיר והג' אמר לב' הראשוני' הריני נזיר אם א' מכם נזיר. והד' אמר לב' הראשונים הריני נזיר אם אין א' מכם נזיר. והה' אמר לב' הראשונים הריני נזיר אם שניכם נזירים. והו' אמר לכל הה' הריני נזיר אם כולכם נזירים ב"ש אומרים כולם נזירים. ואע"ג דנזיר טעות הוא ששנים הראשונים מכחישים זה את זה. שאם הא' נזיר אין הב' נזיר ודברי ה' וו' ודאי ליתנהו אפ"ה קאמר דכולם נזירים. וה"ה הקדש בטעות שור שחור שיצא מביתי ראשון ויצא לבן אע"ג דלא נתקיימו דבריו הוי קדוש. אמרי הכא בדברי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש התם לא. מההיא דנזירים ודאי איכא למשמע דסברי הכי דהתם ודאי נזיר בטעות הוא וקאמר דכולהו נזירים משום דכולהו לנזיר איכוון ואפשר דכל אחד היה טועה והיה סבור דאפשר להיות כדבריו והוציא בפיו קבלת נזיר ואזלינן בתר פיו ואע"ג דטועה הוא מידי דהוה אתמורה כסבור לומר שור שחור ואמר לבן אבל מתניתין ליכא לפרושי משום הקדש בטעות דלא דמי לתמורה כדמפרש לעיל אלא משום דמתרצי ב"ש למילתיה דראשון לשחורים אמר כדמתרץ רב פפא:

הב"ע דקאי בטיהרא. בצהרים אחר שיצאו כבר כל השוורים. אמר שור שחור שיצא כבר מביתי ראשון יהא קודש. ואמרו ליה לבן נפק. ואמר אילו הייתי יודע שיצא לבן ראשון הייתי אומר לבן ואיכא למימר דדעתו היה על איזה מהן שור שיצא ראשון ומה שאמר שחור לפי שהיה מכיר בהשמעת קול של יציאת רגלי בהמותיו וטעה והיה סבור

לפי הקול ששחור יצא ראשון ולכך אמר שחור והקדש בטעות הקדש דילפי' מתמורה אבל לא מצי למו' דקאי בצפרא ואמר שור שחור שעתיד לצאת ראשון ויצא לבן ואמרי ליה לבן נפק. ואמר אילו ידענא דלבן נפק הוה אמינא לבן דבהא הוו מודו ב"ש דלא הוי הקדש דודאי שקורי קא משקר דאי הוה בדעתיה להקדיש איזה מהן שיצא ראשון א"כ למה הזכיר שחור לימא בסתם שור שיצא מבית ראשון. וכי במה יש לו לידע ששחור יצא ראשון. והא קתני שיצא אימא שיצא כבר א). נ"ל שאין חלוק במסורת בין קראה להבא בין לשעבר אלא מסתמא שיצא להבא קרי' דומיא דדינר וחבית וכן ההיא דנזירים הא דקאמר ב"ש דכולם נזירים כגון דקאמר אותו שלא נמצא כדבריו אילו הוה ידענא דלאו הכי הוא לא הוה אמינא הכי אלא הכיף אימא שעלה. לאחר שנמצא של כסף אמר אילו הוה ידענא הוה אמינא של כסף ה"ג אמר רב חסדא אוכמא בחיוורא לקיא. מגרע אותם ונמכרים בפחות מפני גרועו של שחור שהוא גרוע מן הלבן. חיוורא באוכמא לקותא. כתם לבן שנמצא בשור שחור בידוע שכנגד אותו כתם היה נגע בבהמה ובריש מי שאחזו מייתי לה עליה דרב ששת דאמר לריש גלותא טעמי טעמא דחיוורא בדקו בדוכתא ומצאו בעור הבהמה כתם לבן וידעו שצרעת היתה במקום הכתם כדאמר רב חסדא חיוורא באוכמתא לקותא:

קס"ד מקדיש בעין רעה מקדיש ואמרי ב"ש הוי הקדש הלבן שיצא ואי הוי שחור גרוע מלבן אית ליה למי' דדוקא שור שחור היה בדעתו להקדיש ולא לבן ולית כאן הקדש בטעות דודאי אין דעתו כלל ללבן:

אלא מאי בעין יפה מקדיש. כלומר דבעי' למי' דלעולם שחור גרוע טפי והאי דלבן קדוש משום דמקדיש בעין יפה מקדיש. א"כ מציעתא דאמר דינר זהב ועלה בידו של כסף אמאי הוה קדוש היה לן למי' דוקא לדינר זהב איכוון ולא לשל כסף. אלא מאי בעין רעה מקדיש הפך אני צריכים לאמר מכח מציעתא ומעתה קשיא לרב הונא מרישא. א"כ גבי חבית של יין אמאי אמרי ב"ש דשמן קדוש הא שמן עדיף מיין. ומשני דלעולם בעין רעה משום מציעתא וסיפא בגלילא שנו. ומעתה קשיא מרישא לרב חסדא. בתורא דקדמונאי שוורים של אותה מדינה. אוכמא למשכיה. עורו הוא משובח. סומקא לבשרא בשרו מוטעם וטוב. חיוורא לרידיא הוא טוב לחרישה והא אמר רב חסדא אוכמא בחיוורא לקותא וכיון דעור השחור חשוב יותר אין גריעות דחרישה מגרעו כ"כ שיהיה חשוב (בשבט) [בשחרות] זו לקותה:

דף לב.

מני מתני' דקתני מונה משעה שנדר ולא קנסינן ליה. אין נזקקין לו להתיר נזרו או להביא קרבנותיו אא"כ מונה איסור כימים שנהג בהם היתר:

ר' יוסי אומר דיו ל' יום. כגון אם נזר ק' יום ושתה ס' יום יין דיו אם קונסין אותו שימנה מן הס' [שלשים יום] וישלים עליהם מ' יום ויביא קרבנותיו:

ה"ג אי רבנן קשיא נזיר מרובה פי' אף נזיר מרובה דבין מרובה בין מועטת קאמרי דסותר הכל ואי ר' יוסי קשיא נזיר מועטת נהי דבנזיר מרובה איכא למימר דמתני' לא פליגא אר' יוסי דהא דקתני מונה משעה שנדר הכי קאמר מונה מקצת ממה שנדר ואינו סותר הכל אבל בנזיר מועטת איירי מתני' קשיא לר' יוסי:

איבעי' אימא ר' יוסי כאן בנזיר מרובה מתני' וסותר מקצת מה שנדר כאן בנזיר מועטת קאמר יוסי דסותר הכל:

כמשעה שנדר דסותר הכל ומונה ימים אחרים כאותו שעה עליהם:

דקאמר [לאו אמרי] בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש כדמסיק אביי לעיל דקאי בטיהרא [וכו'] (איכא) [כיון] דאיגלאי מלתא דטעות הוה מעיקרא ע"י התרת חכם או שאומר לו החכם דלאו נדר הואי תצא ותרעה בעדר ה"ה לב"ה בתמור' אם המיר בהמה בבהמה ואח"כ נשאל על הראשונ' פקעה [ממנה] קדושת תמורה:

טעותו ולא כונתו אם היה יודע שהיה תשיעי וקראו עשירי לא קדש. ואישתיקו להו ב"ה לאו דוקא אלא שלא ידעו להשיב מיניה וביה אלא הביאו ראיה מח' וי"ב. מה למעשר שאינו קדוש בכוונה כשאר הקדשות. הלכך על כרחך גזרת הכתוב הוא וחדוש הוא ולא ילפי' מיניה. היינו טעמא דלא אמר וכו' לפי שאם היו ב"ה אומרים תשובה זה לא היו מקבלים אותה כי אם היו אומרים אדרבה ק"ו והוא:

ולא היא [הקדש] בדעתיה דמריה תליא סיומא דמילתא דרב שימי היא. כלו' ודאי אין זה ק"ו דבכל דוכתא הקדש בדעתיה דמאריה תלי כדכתיב כי יקדיש איש את ביתו דמשמע מדעתו ובמעשר דוקא גזירת הכתוב כמו שהראו ב"ה פנים לדבריהם מח' וי"ב:

מי שנדר בנזיר ובשעה שנדר היו לו בהמות ואדעתא דהכי נדר שיקריב קרבנותיו מאותן בהמות והלך להביא בהמתו ונגנבה ומחמת זו מתחרט על נזירות:

דף לב:

אם עד שלא נגנבה בהמתו נדר ה"ז נזיר. ולא יתיר לו החכם בפתח זה דנולד הוי מה שנגנבה בהמתו אחר הנדר ואין פותחין בנולד:

ואם לאחר שנגנבה נזר ואמר אילו הייתי יודע שנגנבו לא הייתי נודר ה"ז פתח ויתירנו החכם. ובזו טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה ומצאו בהמ"ק שחרב והם נדרו קודם שחרב והתיר להם ואמרו לו חכמים דנולד הוא ואין פותחין בנולד א"ר שטפוה רבנן לרבי אלעזר לאוקמיה בשיטתייהו. שטפחוהו והעבירוהו מסברתו והודה לדבריהם שהרי ר' אליעזר היה בשעת החורבן כדאיתא פ' הנזקין שר"א ור' יהושע נשאו מטתו של ריב"ז כשהוציאוהו מירושלים. נמצא שהיה באותו מנין כשאמרו חכמים לנחום שטעה דאין פותחים בנולד. ולא אמר דבר אלמא שחזר מסברתו והודה לדברי חכמים:

אבל פותחין בתנאי נולד. דאמרי' להו אילו אתו אינשי דאמרי לכו דחרב ב"ה מי הוו נדריתו. אילו היו באין אנשים והיו נותנין לכם עצה שלא תדורו אולי יחרב ב"ה טרם כלות נזירותכם כלום הייתם נוזרים ואמרו כן היינו נמלכים ושומעים לעצתם פתח הוי אע"פ שעצתם תלויה בנולד דדמי להא דאמר פ"ד דנדרים אלו באו י' בני אדם ופייסוך שלא היית נודר כלום היית נודר דהוי פתח ה"נ כיון שתולה חרטתו בעצת אנשים פתח הוי. אע"פ שעצתם היתה מחמת דבר הנולד לא מיקרי נולד כיון שמחמת דבר הנולד לא מיקרי נולד כיון שמחמת עצם היה חוזר:

אי הואי התם כשאמרו חכמים לנחום דחורבן ב"ה הוי נולד הוה אמינא להו דלאו נולד הוא לפי שיודעים היו שעתיד בהמ"ק לחרוב דכתיב היכל ה' היכל ה' זה מקדש ראשון ומקדש שני. מקרא הוא בירמיה ואל תבטחו אל דברי השקר לאמר היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה ולא תבוא עלינו רעה. ומפ' ליה רבותינו שהיה מוכיח את הרשעים שהיו מתייאשים מן הפורענות ואומרים אם יחרב היכל ה' עוד יבנה לנו היכל בית שני. ואם יחרב גם אותו עוד יבנה לנו שלישי לימות המשיח אלמא יודעים היו שיחרב:

ומשני נהי דידעי שיחרב לא ידעו אימת הלכך הוי נולד שלא היו נמנעים בשביל זה מלידור כיון שלא ידעו אימתי יחרב:

ופריך אביי וכי לא ידעי אימת נחרב והא כתיב בספר דניאל שבועים שבעה נחתך על עמך ועל עיר קדשך פי' שמיטות ע' דהיינו ת"ק שנה נגזר שיהיה בין חורבן הא' לחורבן הב' דהיינו ע' של גלות בבל ות"ך שעמד בית שני ומשני דאכתי לא ידעי באיזה יום אי בתחילת שנה או בסופה:

היו מהלכין בדרך וכו' ב"ש אומרים כולם נזירים פירשתיה למעלה בפירקא:

ב"ה אומרים אין נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו ובגמ' מפרש לה ר' טרפון אומר אין אחד מהם נזיר דסבר ר"ט לא נתנה נזירו' אלא להפלא' כלומר שיהיה ברור וידוע לו בשעת נדרו שהוא נזיר וכל הני לא היה ברור לשום אחד מהם בשעת נדרו אם הוה

כדבריו. ומיהו נראה דמודה ר"ט בד' שאמר לב' הראשונים הריני נזיר שאין אחד מהם נזיר. כר"ט דבעי הפלאה. ולי נראה דר"ט אכולהו קאי וכ"ע לא בקיעי כדר"ט והיה סבור בודאי אחד מהם נזיר:

דף לג.

הרתיע לאחוריו הבא כנגדו ולא נודע מי הוא אינו נזיר כלו' אין אחד מהם נזיר דלא מחית איניש לספקא. וכך היתה דעתו שאם לא יבוא הדבר לידי ברור שלא יהא בדבריו כלום:
ר"ש אומר וכו' ר"ש לטעמיה דאמר ספק נזירות להחמיר והוי נזיר מספק ומה תקנתן לגלח ולהביא קרבן ולהפקיע ספק נזיר מהם שא"א להם לגלח ולהביא קרבן מספק. אלא צריכין להתנות אם אינו כדבריו שיהיה נזיר נדבה וממה נפשך יגלח ויביא קרבן:
אימא מי שנתקיימו דבריו אותו שנמצא כדבריו הוי נזיר:
כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא איהוי נזיר ובתוך כדי דבור חזר בו ואמר כן לא נתקיימו דבריו הראשונים אלא האחרונים ואגב אורחיה קמ"ל דתוך כדי דבור כדבור דמי:
הא אתא לקמן הוי נזיר. אותו שנטמא כדבריו:

דף לד.

והתניא ר"י אומר משום ר"ט וכו' תימה אמאי מייתי ברייתא ממתני' גופא ה"ל לאתויי דקתני ר"ט אומר אין אחד מהם נזיר. וי"ל דניחא ליה לאתויי ברייתא דמפרש טעמי דר"ט. ועוד דמתני' מצינו לפרושי ר"ט אומר אין אחד מהם נזיר ודאי אלא כולם ספק. [אבל בברייתא אין לפרש כן] דא"כ היינו ר"ט [דמתני'] הלכך משמע ליה לפרושי דאינן נזירין כלל הלכך מוקי לה כר' יהודה דכרי דסבר דלא מחית איניש נפשיה לספיקא ובדעתו שאם לא יתברר שלא יהא עליו שום נזיר:
ראה את הכוי וכו' ששה אנשים ראו כוי אחד. אמר האחד הריני נזיר אם הוא זה חיה והב' אמר הריני נזיר אם אינו חיה והג' אמר הריני נזיר אם הוא בהמה והד' אמר הריני נזיר אם אינה בהמה והה' אמר הריני נזיר אם הוא היה ובהמה והו' אמר הריני נזיר אם אינו לא חיה ולא בהמה. והיו עוד שלשה עמהם הא' אמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר. והב' אמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר. והג' אמר הריני נזיר אם כולכם נזירים. וא"ת איכפל תנא לסתום כב"ש דלב"ה מי שאינו כדבריו לא הוי נזיר. וי"ל אשמעינן נמי לב"ה דספק נזיר הוי דכוי הוי ספק חיה וספק בהמה וספק בריה ומחמירים ביה הומרת שניהם ואסור בהרבעה עם שניהם כדאיתא בשלהי מס' כלאים:

בשלמא ט' נזירים כגון דהוי גברי טובא כדפריש במתני' אבל ט' נזירות לחד גברא היכי משכחת לה. בשלמא שית מ"ל כגון שאמר אדם אחד מה שאמרו הששה שזה היה שאינו חיה שזה בהמה שאינו בהמה שהוא חיה ובהמה שאינו חיה ובהמה אבל מה שאמרו ג' האחרונים לא מ"ל בחד גברא. כגון דאמר הריני נזיר ונזירות הכל עלי דאם ט' שהתפיסו כדפריש במתני' ואמר האחד כל דין נזיר שעל כולכם עלי נמצא לב"ש ט' נזירות ישנו עליו ולב"ה ט' ספק נזיר:

סליק פרקא שלשה מינין אסורים בנזיר הטומאה דכתיב על כל נפשות מת לא יבוא והתגלחת דכתיב תער לא יעבור על ראשו. והיוצא מן הגפן דכתיב וענבים לחים ויבשים לא יאכל וחרצנים וזגין מצטרפין לכזית ללקות דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין:

דף לד:

גפן עצמו לא כגון עלין ולולבין:

ואיכא דאמרי ליה אסיפא וכו'. מן הענבים אין מן הגפן [לא] ודיוקא דרישא לא משמע ליה דעלין ולולבין בכלל יוצא מן הגפן נינהו דכתיב ובגפן ג' שריגים:

מיין ושכר מיעט ואע"ג דדרשינן בפ"ק מיין לאסור יין מצוה כיין הרשות ושכר לג"ש למילף אמקדש. טובא מיעוטי כתיבי מיין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל:

מכל אשר יעשה מגפן היין ריבה ומיעט וריבה ריבה כל מילי ומיעט שבשתא זמורות. שריגים מתרגם שבישתא ומחרצנים ועד זג לא דריש ליה למיעוטי דמוקים לה כראב"ע:

אף כל פרי ופסולת פרי לקמן מפרש:

אי מה הפרט מפורש פרי גמור פי' הוא דמפרש ואזיל דין כל כלל ופרט וכלל או פרט וכלל ופרט אמאי מרבינן כעין הפרט:

ומאחר שסופינו לרבות כל דבר שהוא כעין הפרט מה ת"ל מחרצנים ועד זג. מפרט וכלל נמי נרבה כעין הפרט. והאי נמי פי' הוא דכל כללי ופרטי. כל פרי מאי היא גוהרקי בוסר כדאמר בפרק כל שעה הוה שייף לברתיה בגוהרקי דערלה ענבי ככרום שהתליעו:

בין הבינים פר"ת ענבים קטנים שעומדים בין הגדולים ואינם ראויים לאכילה לפי שאינן רואים פני החמה ואינן מתבשלים:

דף לה.

ולראב"ע דמוקי וכו' עד שיאכל ב' חרצנים וזגים ב' חרצנים שהם בתוך הענבים וזג שהיא קליפה החיצונה סבר כר"א דדריש ריבויי ומיעוטי ולא דריש אלא מיעט וריבה ולא אצטריך למדרש מחרצנים ועד זג דא"כ לכתוב מחרצנים ועד זגים או מחרצן ועד זג:
ור"א דדריש ריבויי ומיעוטי פרט וכלל ופרט מנא ליה. (והוא) [והוה מצי למימר] דדריש כולה אורייתא בריבויי ומיעוטי וסבר דכלל ופרט וכלל אינה מדה בתור. ואמרי' דלא דריש נמי פרט וכלל ופרט וקא"ד אבהו אין דפרט וכלל ופרט דריש והאי קרא דוכי יתן איש אל רעהו דדרשי רבנן בפ' הזהב בכלל ופרט וכלל וממעטי מיניה עבדים ושטרות וקרקעות דריש ליה ר"א בפרט וכלל ופרט וממעטי מיניה כי היכי דממעטי רבנן מיניה:
רבא אמר בהאי קרא נמי משכחת לה למדרש פרט וכלל ופרט דכתיב ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים ומן העזים לעולה מן פרט דמשמע מקצת צאן ולא כל צאן לאפוקי רובע ונרבע ויש במשמע אפי' חורש בשור ובחמור והרביע כלאים שהרי נעבדה בהן עבירה. הצאן כלל מן הכבשים פרט מה הפרט מפורש שנעבדה עבירה בגופו. ותימה היכי משתמע מן הפרט שנעבדה עבירה בגופו:
מן פרט דמשמע מקצת בהמה ולא כל בהמה לאפוקי חיה:
בהמה כלל. אף חיה דחיה בכלל בהמה:
בקר וצאן חזר ופרט מה הפרט מפורש חיה לא תימא מאי אהני האי כללא הא לא מרבי מידי מכעין הפרט. אלא מה שכתוב בפי' בקר וצאן אלא מהאי קרא לא משמע דחיה בכלל בהמה. כלומר ולא מצית למימר מן פרט לאפוקי היה משום דמן קאי אבהמה וחיה בכלל בהמה. וממן תדרוש מקצת בהמה וחיה אבל לא מצית למעוטי לגמרי חיה כיון דחיה בכלל בהמה. א"ל הא כתיב בקר וצאן. וכי היכי דפרטא בתרא משמעו למעוטי חיה ה"ה פרטא קמא:
ומנ"ל דהכי הוא. מנ"ל דמדה בתורה היא למדרש כעין הפרט וארבנן קאי ולא מייתי דומה בדומה דלעיל דרשינן פרט וכלל ופרט ומייתי כלל ופרט וכלל. אלא תלמודא ידע שדין א' להם:
פרי מפרי בקר וצאן מתעברים זו מזה ויולדין. וגדולי קרקע שגדלים וניזונים מעשבי האדמה. אף כל לאתויי עופות ולמעוטי דגים ומים ומלח כדמפ' בריש בכל מערבין. כללא בתראה מאי אהני לאוסופי כל דדמי ליה. דאי לאו כללא בתרא הו"ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט:

תרי כללי ופרטי אפי' אי איכא דדמי ליה בחד צד מרבינן תרי פרטי וכללי עד דדמי ליה מב' צדדים דמסתמא דתרי כללי מרבינן טפי מחד כללא:
דאילו פרט וכלל מרינן אפי' עלין דנעשה כלל מוסיף על הפרט ורבי כל מילי. מיעט וריבה לולב אין עלין לא דמיעט וריבה הוי כמו ריבה ומיעט וריבה דממעט דבר אחד:
כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור. אם אכל חצי זית חלב וחצי זית שומן פטור. חוץ מאיסורי נזיר שאם אכל חצי זית ענבים וחצי זית לחם בבת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא יאכל. חייב על שריית פתו ביין ואי דאיכא כזית מיין לחודיה למה לי קרא. ל"ג משרת וכל משרת ואית דגרסי' לי' ומפרשים אפילו לרבנן דלא דרשי כל וכל דרשי. ולא היא דהא פרכינן לקמן והא מבעי ליה ליתן טעם כעיקר.
ואם איתא אימא טעמא דידי מוכל אלא משמע דמשרת מיפק לה וכל לא דריש וכך פי' רש"י בפסחים:
אף שאור בבל תקטירו. נמי היתר מצטרף לאיסור אם הקטיר חצי זית חמץ וחצי זית מצה עמו ואינן מעורבין אלא כל אחד ניכר. כמאן כר"א דדריש כל בפ' כל המנחות תניא כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו אין לי אלא כולו. פ' כל הקומץ דהיינו ב' זיתים דסבר אין קומץ פחות מב' זיתים מקצת מנין חצי קומץ דהיינו זית ת"ל כל. עירובו מנין. פי' חצי זית שאור חצי זית מצה דהיינו היתר מצטרף לאיסור ת"ל כי כל. והיינו דקאמר כמאן כר"א דדריש כל גבי כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותה הבבלי ושכר המדי. ופליגי רבנן פ' ואלו עוברין וכיון דדריש כל למקצתו אייתר ליה כי כל לרבות עירובו דהיינו היתר מצטרף לאיסור אבל לרבנן דלא דרשי כל איצטריך כי כל לרבות מקצתו והיתר מצטרף לאיסור לא שמעינן מיניה. אי הכי לענין חמץ בפסח נמי לר"א היתר מצטרף לאיסור דכתיב ביה כי כל אוכל מחמצת אה"נ אלא לאפוקי מאביי דאמר יש הקטרה בפחו' מכזית ומפרש ברייתא דפ' כל המנחות אין לי אלא כולו דהיינו כזית דס"ל לאביי יש הקטרה בפחות מב' זיתים מקצתו מנין פי' חצי זית ת"ל כל עירובו מנין פי' מעט שאור מעורב בהיתר דס"ד הואיל ומעורב יבטל ת"ל כי כל ולדידיה לא שייך למימר דשאור היתר מצטרף לאיסור דהא אין צריך צירוף דאפי' פחות מכזית מיחייב. ועדיפא ליה למנקט שאור לאפוקי מדאביי וא"ת ולאביי דדריש כל דשאור לפחות מכזית אמאי לא דריש נמי גבי חמץ לחייב עליו בפחות מכזית וי"ל דגבי חמץ שאני דכתיב ביה אכילה ואין אכילה בפחות מכזית:
להא שמעתא דר' יוחנן. המקפה תבשיל עב וקפוי כגון דייסא וכיוצא בו. והשום והשמן הנתונים בו לתבלין הם של חולין. פסל הכל דמקפה עיקר וטבול יום פוסל את התרומה.

והוינן בה מקום מגעו אמאי פסול הא בטילי להו תבלין ברובא דקס"ד דדימוע אסור מדרבנן. ואמר רבה בר בר חנה דדימוע דאורייתא והואיל וזר לוקה עליה בכזית משום דשם תרומה עליה הלכך לגבי טומאה נמי שם תרומה עליה וטי' לא החמירו בו כתרומה עצמה לפסול כולה כדפי' רש"י בפסחים:

דף לו:

ומאי טעמא זר לוקה עליה בכזית משום זרות הא לא אכיל כזית תרומה לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור. ומשני האי לוקה בכזית דקאמר (לאו) [כגון] דאכל כזית איסור בכדי אכילת פרס שאם אכל פרס מן המקפה דהיינו ד' ביצים אכיל בגויה כזית וקי"ל דכל שיעור אכילת איסור כגון חלב ודם וככותבת ביוה"כ מצטרף אכילתן בכדי שיעור שהיה זו שאם אכל כחרדל חלב וחזר ואכל עד שהשלים לכזית אם אין מתחלת אכילה עד סופה יותר משהיית כדי אכילת פרס באכילה בינוני מצטרף והוי כאילו אכל בבת אחת וחייב. וכזית בכדי אכילת פרס מי הוי דאורייתא. בתמיהא. הא דאמור רבנן דכזית מצטרף כשיעור שהיית אכילת פרס מי הוי דאורייתא הלכה למשה מסיני כשאר שיעורים דקאמר לוקה אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותה. נהי נמי דלא דרשי כל לרבות עירובו. הא אכיל כזית בכדי אכילת פרס. א"ל הנח לכותח הבבלי דלא אכיל כזית מן החמץ כשיעור שהיית פרס דהא כותח אינו עשוי לאכול אלא לטבל ואי מתרמי ואכיל ליה ממש דהשתא איכא כזית בכדי א"פ בטלה דעתו ולאו אכילה היא לאיחיובי עלה כך פרש"י בפסחים. וי"מ דאי מתרמי דאכיל ליה ה"נ דחייב אבל לא איירי בהכי. אי משטר קא שטר מטבל בו כדרכו ליכא כזית בכדי א"פ:

אלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמרינן שאני אומר דת"ש דאינ' מחה אפי' בכזית לחודיה. אלא הנה לתרומת תבלין דרבנן. דראשית דגנך תירושך ויצהרך כתיב וכי מספקא לן תלי' לקולא. ב' קופות גדולות ובהן תבואה הויא תרומה דאורייתא:

בשלמא לדידי דאמינא היתר מצטרף לאיסור אלא ברובן אסור או בשניהם שוין:

הנה לתרומ' בזמן הזה דרבנן. ואפי' תבואת דגן הלכך תלינן לקולא:

דלמא ליתן טעם כעיקר. ליתן טעמו של איסור כעקרו ממשו כדמפרש ואזיל. שרה פתו ביין ויש בו טעם יין אלא שהתלמוד הפסיק באמצע דבריו והקשה לו דאביי מעיקרא הוה קשיא ליה אהא דקאמר רב דימי דמשרת אתי להיתר מצטרף לאיסור ודוקא בנזיר אבל שאר אסורים שבתורה לא גמרי' מנזיר ומותיב לה הלין תיובתא ובעי לאוכוחי דבשאר אסורי' נמי היתר מצטרף לאיסור אלא מוקמי' קרא לטעם כעיקר. ומשני בתר דשני ליה

דרב דימי ודחה תשובותיו. חזר והקש' לו משום דלשון תנא אתי משרת להיתר מצטרף לאיסור דילמא לטעם כעיקר ויש בו טעם יין חייב עליו בכזית ולא משום היתר מצטרף לאיסור לא ילפי' מיניה. שאין אסורו איסור עולם אלא כמו שפירש ואם סתם ל' יום ויין וענבים מותרים לו בהנאה דתנן מערבין לנזיר ביין. ויש היתר לאיסורן אפי' תוך זמנו ע"י התרת חכם. כלאים כלאי הכרם. אם זרע חטה ושעורה וחרצן אסורים בהנאה לעולם. וה"ה בערלה בשתים. בב' דרכים דאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו בתוך ג' שנים ואיסור עולם ליכא למימר בה דלאחר ג' מותרת. רבי אבהו דאמר כר' עקיבא דשמעי' דהיתר מצטרף לאיסור. ודלמא מיין לחודיה דוקא בשיש כזית בלוע בתוך הפת וצירוף שייך למתני ביה משום דנבלע בתוך הפת אם יש בו כדי לצרף מפת ומיין חייב. אלמא שמעי' ליה צרוף בהדיא ורבנן פליגי עליה דלית להו היתר מצטרף לאיסור. דאילו פשט טעם היין בכל הפת לא הוו פליגי עליה רבנן דהא אית להו טעם כעיקר:

מנא ליה היכא דליכא כזית עיקר אלא טעם דמסתבר דאי לאו דשמעי' ליה מקרא אחריתא טעם כעיקר הוה מוקי למשרת לטעם כעיקר ולא להיתר שאין בו טעם איסור שיצטרף עם האיסור:

דף לז.

נפקא ליה מגעולי עובדי כוכבים. פליטת איסור כלי מדין דטעמא בעלמא ואמר רחמנא כל אשר יבא באש תעבירו במים. דבכל התורה נותן טעם לפגם מותר דבפ' בתרא דע"ז גמר' מנבלה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה. לקדרה בת יומא דלאו נ"ט לפגם הוא קדרה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא. וכי היכי דבפגם מרובה שריא רחמנא גלי רחמנא בנבלה ה"ה במועטת הוא שחדש בו הכתוב. א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי. מכדי לר"ע שמעי' ליה באיסור נזיר היתר מצטרף לאיסור ובשאר איסורי לא איירי מידי. לר' יוחנן פריך דאמר כל איסורי' שבתו' אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסור נזיר. מנ"ל הא. מדרבנן נשמע (לר"ע) [דר"ע] נמי (נימא) [ס"ל] הכי לענין היתר מצטרף לאיסור:

משום דהוי חטאת ונזיר ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים. שאם פסולה היא החטאת כגון פגול או נותר. ואם כשרה היא תאכל כחמור שבהן. ה"נ ר"ח שלמי' ביום ראשון שנגעו בחטאת. ואם ביום שני נגעו בחטאת לא תאכל החטאת כי אם עד הלילה. ובהיתר מצטרף לאיסור איירי כגון שנדבק שומן בין זו לזו דלטעם כעיקר לא איצטריך דכבר ילפי' מגעולי עובדי כוכבים כל איסורים שבתורה ולא מוקמי' לה לכזית

בכדי א"פ דלהא לא איצטריך קרא כל שיעורי איסורים הלכה למשה מסיני. ואי תקשי לך נוקמה לטעם כעיקר ויהיה חטאת וגעולי עובדי כוכבים ב' כתובים הבאים כאחד. והיתר מצטרף ניליף בכל איסורים מנזיר. ונ"ל כיון שהדבר שקול מסתברא טפי לאסור טעם כעיקר מהיתר מצטרף לאיסור. וכן לעיל דאי לאו דשמע' ר"ע ממקום אחר טעם כעיקר הוה מוקי משרת לטעם כעיקר ולא להיתר מצטרף לאיסור. ורבנן תיפוק ליה היתר מצטרף לאיסור מחטאת דלדידהו לא הוי ב' כתובים הבאים כא'. ובספרים היה כתוב ורבנן לנ"ט לפגם הוא דאתא. וא"א ליישבו דלא מצינו שנאסר טעם לפגם בקדשים דאמרי' בזבחים פרק דם חטאת כל יום נעשה (פגול) [גיעול] לחבירו אלמא דטעם לפגם שרי בקדשים וה"ג במקצת ספרים. ורבנן לטעם כעיקר הוא דאתא ומצרך צרחיכי דאי כ' רחמנא חטאת הוה אמינא נזיר לא אתי מניה. (נזיר) דחולין מקדשים לא ילפינן ואי כתב רחמנא נזיר ה"א חטאת מנזיר לא ילפינן משום דחמור איסוריה (שבתורה) דאפילו חרצן אסר רחמנא והא דאמרי' לעיל רבנן ילפי כל איסורים שבתורה מנזיר. ולא אמרי' שאני נזיר דחמיר איסורי' אחטאת קא סמיך דאתי מביניה. ור"ע אמר לך א"כ ליכתוב רחמנא גבי נזיר וליתו קדשים מניה. ולית ליה לר"ע הך סברא דנזיר חמור הלכך הוו להו ב' כתובים הבאים כא' ויש ספרים שכתוב בהן ורבנן לטעם כעיקר הוא דאתא וא' א' להיתר מצטרף לאיסור. פי' ומינה לא ילפי' בעלמא דחולין מקדשים לא ילפי':

והא מצרף צריכי דאי כתב רחמנא גבי חטאת ה"א וכו'. ופריך לר"ע דאמר נזיר וחטאת ב' כתובים הבאים כא'. ומשני ר"ע אמר לך לכתוב רחמנא בנזיר וכו' ואפי' ל"ג והא אלא ומצרך צריכי יש לפרש רבנן משיבין כן לר"ע ובפ' אלו עוברין גרס רבנן מצרך צריכי. ור"ע למאי צריכי בשלמא נזיר מחטאת לא גמרינן דחולין מקדשים לא גמרי' אלא חטאת ניליף מנזיר. ורבנן מצרך צריכי חטאת להיתר מצטרף לאיסור וחולין מקדשים לא ילפי' ומשרת ליתן טעם כעקר ומכאן אתה דן לכל התורה כולה. ובפרק גיד הנשה משמע דחטאת ליתן טעם כעיקר והיינו כסוגיין דשמעתין ולא כהני דפרק אלו עוברין:

אלא הא דתניא כל אשר יעשה מגפן היין וכו'. ואע"ג דדרשינן ליה בריש פרקן לכלל הכא דריש ליה מכל ואפי' מאן דלא דריש ליה כל מכל דרשינן ועוד דרבי עקיבא דריש כל בפסחים:

היתר ואיסור בבת אחת אבל בזה אחר זה אפילו בכדי אכילת פרס לא:

דף לח.

ור"ש דלית ליה צרוף כלל. דאמר כל שהוא למכות וא"צ שיעור:

מאי דריש ביה. אינו נזיר עד שיזיר מכולן מתגלחת ומטומאה ומיין כדאמר לעיל (פ"ב [פ"ק]:

אמר ר' אלעזר כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מרביעית שבנזיר ואית ספרים דגרסי כל רביעית שבתורה. משום דבנזיר גופיה כל איסורי' מצטרף. ור' אלעזר משקין אין מידי אחרינא לא. משום דמשרת כתיב דמשמע דוקא שרה פתו ביין דהיינו היתר מצטרף עם משקין דאיסור אכל פת בהדי זג וחרצן לא מצטרף. ור' יוחנן לא מפליג דסבר גלי רחמנא בחד מאיסור נזיר וה"ה לכל שאר איסורי נזיר:

עשר רביעיות הן. בעשרה מקומות נתנה תורה שיעור ברביעית:

ה' סומקתא. כגון דם או יין:

וה' חיוורתא כגון מים או שמן והיה נותן סימן להם. סומקתא נזיר ועושה פסח שהורו במקדש ומתו. נזיר רביעית יין לנזיר כמשנה ראשונה. שתה רביעית יין אל יורה:

שתה רביעית יין ונכנס למקדש חייב דכתיב יין ושכר אל תשת בבאכם אל אהל מועד וסמיך ליה להבדיל ולהורות:

מנין לרביעית דם הבא מב' מתים וכו'. דכתיב ועל כל נפשות מת. ב' נפשות ושיעור א' דהיינו רביעית שהוא שיעור חיות אדם שא"א לו לחיות בפחות מרביעית דם כדאי' פ"ב דשבת רביעית דם נתתי בכם:

וה' חיוורתא. סימן חלת נזיר ומצורע שנפסלו בשבת. חלת רביעית שמן לחלה בחלות תודה היו ג' מיני מצה חלות רקיקים ורבוכה. והיתה טעונה חצי לוג חציו לחלות ורקיקים וחציו לרבוכה. והיה חולק חצי לוג לב' רביעיות:

רביעית שמן לנזיר. דנזיר לא היה מביא אלא חלות ורקיקים ולא רבוכה. מצורע רביעית מים למצורע דכתיב וטבל אותם ואת הצפור החיה בדם הצפור השחוטה אל המים החיים. ואמרי' בסוטה פרק היה מביא מים שדם צפור ניכר בהם ושיערו חכמים רביעית:

שנפסלו דתנן כל משקים טמאי' מצטרף לפסול את הגויה ברביעית משנה היא במעילה פ' יש בקדשי מזבח. וגזרת חכמים היא מי"ח דבר פ"ק דשבת דהשותה משקים טמאים נפסל גופו מלאכול בתרומה. בשבת דתנן ושאר כל המשקים ברביעית וכל השופכים ברביעית. בפ' המוציא יין מפ' חלב ודבש שיעור יציאתן בכמה ואח"כ כולל יחד כל שאר משקים דשיעורן ברביעית. מרביעית נוטלין לידים לא' ואפי' לב' א' הנוטל ידיו צריך רביעית וכן ב' יכולין ליטול ברביעית זה אחר זה הואיל ואתו משיורי טהרה:

בפלוגתא לא מיירי דר' יוסי פליג בסיפא ואמר ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהם מרביעית:

פיילי של חרס. מקדה ונותן לתוכה חצי לוג מים של הכיור להשקאת סוטה. דמים קדושים כתיב:
כמה מים יתן לתוכו בעביט של מימי רגלים שיוכל להתפלל אצלו:
והא איכא רביעית דמקוה דחזי להטביל ביה מחטין וצינוריות כדאיתא פ"ק דפסחים:
בר מינה דההיא דבטלוה רבנן ואמרו שאין מבטילין שום דבר בפחות ממ' סאה:

דף לח:

אינו חייב עד שיאכל מן הענבים וה"ה לשתיה בכזית ואתיא כר' עקיבא דסיפא:
משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין. וה"ה לאכילת חרצנים וזגים דחייב ברביעית כדמפרש בגמ' ר"ע אומר אפי' שרה פתו ביין ויש לו לצרף כזית מפת ומיין חייב וכ"ש לחרצנים וזגים שחייב בכזית:
ה"ג בספרים ת"ק פי' משנה ראשונה מדמה להו לכל איסורי נזיר לשתיה. ושתיה ברביעית דילפינן שכר שכר ממקדש והדר יליף כל איסור נזיר משתיה:
ור"ע כיון דכתי' וענבים לחים ויבשים וכו' ומה אכילה בכזית דקי"ל בכל דוכתא שיעור אכילה בכזית אף כל איסור נזיר בכזית דוענבים קא דריש:
לחייב ע"ז בפני עצמו וע"ז בפני עצמו. אם אכל ענבים לחים ויבשים והתרו בו משום לחים לא יאכל ויבשים לא יאכל חייב שתים אע"פ שטעמם שוה הואיל והם ב' שמות:
חרצן לוקה ב' דמכל אשר יעשה מגפן היין קאי אכולהו ולקי עליה על כל מין ומין שיאכל:
ה"ג ומכאן אתה דן לכל איסורי נזיר כדפריש ואזיל:
חמרא חדתא וענבי. אע"פ שטעמם שוה הואיל והם ב' שמות:
אמרו לו אל תשתה בהתראות מחלקות:
אכל ענבים לחים ויבשים וכו' מכל א' כזית. גם סחט אשכול של ענבים ושתה:
ואם אתא לילקי שש. חדא אכולהו מכל אשר יעשה מגפן היין:
והא שייר דבין הבינים. היינו מה שיש בין החרצנים והזג כדפריש לעיל ולוקה עליו משום ועד. דכתיב מחרצנים ועד זג. ודלא כפירוש ר"ת שפי' בין הבינים ענבים קטנים הנמצאים באשכול ולא נגמר בשולם. אמר רב פפא לא תני ה'. פי' תנא לא תני מנינא אלא לוקה בסתם:

דף לט.

והא אותביה רב פפא ה'. רב פפא הקשה מהך ברייתא לאביי ואי איתא ללקי שש ואי לא תנא תנא מנינא א"כ מאי אותביה ומשני דרב פפא הגיה ה' בברייתא כדי לידע אי אביי גמרא גמיר לה או מסברא אמרה ניהלה. דאי מסברא הוה אמר ניהלה כשהקשה לו מן הברייתא הוה הדר ביה:

הזגים אילו הפנימיים. הגרעינים ר' יוסי היה נותן סימן כדי שלא תטעה זוג של בהמה דהחיצון קרוי זוג:

סתם נזירות ל' יום. כבר תנינא לעיל ולא תני הכא אלא אגב דבעי למתני סיפא גילח או שלחוהו לסטים סותר ל' יום. פי' סותר עד שיהיה לו גידול שער של ל' יום ביום תגלחת של מצוה כגון אם גלחוהו ביום מלאת [צריך למנות] ל' יום פעם אחרת ואם גלחוהו לאחר ח' מונה מקצת כאותן ימים ח' ומשלים עליהם נזירותו כדי שיהיה לו גידול שער של ל' יום ביום תגלחת של מצוה:

ר"א בר יוסי ס"ל מדתקני ב' חרצנים וזגים. אלמא לב' חרצנים יש לה זג אחד. מפורצני' ועד עיצורין. משמע דזג (הוה) הוא החיצון שעוצרין אותו להוציא ממנו יין:

האי ביניתיה. פי' שער מלתחת רבי מתחתיתו דהיינו מקום חבורו ממש הוא עולה וגדל: או מלעיל. היינו מצד החיצון. וקרי ליה מלעיל לפי שהוא זקוף למעלה כשהשער קטן: ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו בכל שער ושער והיינו שיעור חשוב בשער כדאמרינן בשמעתין שכך דרכו להיות גדול בתוך ז' ימים:

אי אמרת מתחת רבי הרי לא שייר בו כדי לכוף ראשו לעיקרו משער שהיה בו בשעת קבלת נזרו וצריך לסתור:

אלא א"א מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאי ונשאר בו שיעור חשוב משער שהיה בו בשעת קבלת נזרו ואינו צריך לסתור:

ת"ש מאינבא היה. לנטש בלע"ז דקאי בעיקר דביניתא תדיר הם נמצאים בשער סמוך לראש כי שם היא גדלה ואינה זזה משם:

ואי ס"ד מלתחת רבי ברישא דביניתא בעי למיקם. לפי גדול השער היה לו להתרחק מן הראש עד שלבסוף תמצא בסוף השער אלא ודאי מלעיל רבי הלכך אינה זזה ממקומה: ומשני דלעולם מלתחת רבי אלא דאגב חיותיה נחית ואזיל ומתקרבת תמיד אצל הראש להתקיים מזיעת האדם ולחותו:

ת"ש מאינבא מתה שמנצאת בסוף השער. אלמא מלתחת רבי. ולכך היא מתרחקת מן הראש כפי גידול שער. דאי מלעיל רבי לא תזוז ממקומה ותמצא תמיד אצל הראש:

ומשני לעולם מלעיל רבי ומשום דלית בה חיותה (משתמרש) [משתרבב] ויורדת למטח.
ת"ש מבלורית של גויים שמגדילים בלורית לשם עבודת כוכבים. וכשהם מסתפרים מגלחים סביב ראשם ומה שהם מניחים עושים אותם כמין קליעה ובסוף הקליעה כלפי הראש עושים קשר כדי להיות הקליעה קיימא וכשהם גדלים והולכים רפה הקשר סמוך לשער ואינו מהודק כבתחילה:
ומשני איידי דקמטא משכבא. ע"י השכבה ששוכב עליו נקמט והולך ורפה:
ת"ש מסקרתא דרפי עמרא מלתחת. סקרתא. מין צבע אדום שצבען בהן בהמות ובמקום הצבע מתרפה הצמר אצל הגוף הבמה. ואח"כ מתרפה הצמר אצל מקום עיקרו ואי מלעיל רבי אמאי מתרפה:
ומסביא דצבעין דקניהון. יש זקנים צובעין זקניהם שחורים כדי שיהיו נראים כבחורים.
וחיוורין עיקרי נימהון וכשהשער גדל נראים עיקרי זקניהן לבנים ש"מ מלתחת רבי:

דף מ.

ולסתור דהא סל"ד מלתחת רבי. כלומר דהא קי"ל מלתחת רבי דכך עלתה המסקנא:
כל אחר מלאת ז' סוצתר. לאו דוקא סותר אלא צריך להמתין עד שיזו עליו ג' וז':
אף תגלחת טהרה ז'. אם גלחוהו לסטים לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו משהא תגלחתו ז' ימים:
וקים להו לרבנן דכל ז' יומין אתיא מזיא לכוף ראשו לעיקרו כי גלחוהו אחר מלאת נמי כיון ששיירו בו לכוף אינו סותר אבל לרבנן דאם נטמא אחר מלאת סותר ל' יום כדאיתא לעיל פ"ג. א"כ בתגלחת דלאחר מלאת נמי אי הוה יליף מטומאה דאחר מלאת הוה בעי ל' יום. הלכך אוקמה כר' אליעזר. נזיר שגלח בין בזוג בין בתער או שסיפסף בידו (שפסוף) והשיר שערות חייב כדפ' בגמ' לא יעבור לרבות כל המעבירים:
תלש מטר שפסף. תלש ביד מירט בסם שפסוף ביד והעביר השער. ת"ל קדוש יהיה גדל פרע שעבר על מצות עשה שצוה הכתוב לגדל שער ולא להעבירו:
לטימרא דכי גילח ליה בתער קאים עליה בעשה ולא תעשה. אבל בשאר נטילת שער אפי' עשה אין בו. ומתני' דמחייבה מלקות לכל המעבירים דלא [כחד] מהני תנאי דלר' יאשיה עשה הוא דאיכא בשאר מעבירים ולר' יונתן אפי' עשה ליכא. א"נ כבעין תער מודו דלקי בכל המעבירין והכא פליגי כששייר מן השער קצת ואין בהם כדי לכוף ראשו לעיקרו:
מה ת"ל תער לכתוב לא יעבור שער ראשו:
ללמדו ממצורע א"א. ולקמן מפרש מהיכן קים לן תער במצורע:

שאין ד נין קל מחמור. שהמצורע חמור שצריך לגלח כל שער גופו והנזיר אינו [מגלח אלא] ראשו הלכך כתיב ביה תער דאם אינו ענין להעברת תער תוך ימי נזירותו דהא אפי' בשאר מעבירי' לקי. תנהו ענין לתגלחת מצוה דכי אתי לגופיה אפי' הכי ממילא ידענא דתגלחת אחרונה בתער דהכי משמע פשטיה תער לא יעבור על ראשו עד מלאת הא ביום מלאת עבור:

ופריך והא כתיב תער לא יעבור על ראשו דדרשי' מניה לרבות כל המעבירים. וא"כ היכי דריש ליה לגופיה. הא לא אצטריך לגופיה כיון דרבי' כל המעבירים:

ולא בעי למימר דרבי ס"ל כר' יאשיה ור' יונתן דלא מרבי שאר מעבירים דמדקאמר רבי אומר אינו צריך משמע דלא אתא לאיפלוגי על מאי דקאמר ת"ק לענין איסור העברה: לעבור עליו בשני לאוין. שאם העביר בתער והתרו בו משום תער ומשום לא יעבור לוקה ב' מידי דהוה אוכל ענבים לחים ויבשים לוקה ב' כיון דמפרשי בקרא אע"ג דכתיב בחד לאו:

אמר רב חסדא ללקות לוקה בא' אם גלח שער הא' לוקה אם התרו בו. בב' ביום תגלחתו אם שייר ב' שערות לא קיים מצות תגלחת:

לסתור אינו סותר אלא ברוב ראשו. אם גלח רוב ראשו סותר נזירות עד מלאת לו שלשים יום לתגלחתוף בתער אכולהו קאי וכל אלו הלכות הם וטעם אין בהם:

אימא כעין תער שהעביר כל השער:

תניא נמי הכי. דלוקה בא' וסותר ברוב ראשו:

תלש מירט שפשף כל שהו חייב ואינו סותר אלא ברוב ראשו. ובתער כעין תער. ואית ספרים דגרסי תלש מירט שפשף כל שהוא אינו סותר אלא ברוב ראשו. אבל בתוס' גרסי בהדיא חייב:

תנן התם [בפ'] בתרא דנגעים ג' מגלחים נזיר דכתיב וגלח את ראש נזרו. מצרע דכתיב וגלח את כל שערו. לוים דכתיב והעבירו תער על כל בשרם:

פשיטא דתגלחתן מצוה דהא קראי כתיב. מהו דתימא קרא אעיבור שער קפיד ואפי' סך נשא נמי. הוא סם המעביר השער. וכי תימא מסיפא שמעינן לה וכולן שגילחו שלא בתער תריץ דמצינן לפרושי אלא כעין תער:

שכן טעונים תנופה בגופם כדכתיב והניף אהרן את הלוים תנופה:

שכן קרבנו טעון לחם. חלות ורקיקי' תאמר במצורע שכן קרבנו בא בדלות אם אין ידו משגת מביא תורים או בני יונה:

דף מ:

תנא [מעיקרא] אמר ללמדו ממצורע אי אפשר. אלמא מקמי דפשיטא ליה דנזיר בעי תער פשיטא ליה במצורע ובעי למילף נזיר ממצורע:
והדר אמר נילף מדינא מצורע מנזיר ובדינא גופה לא קיים ליה אלבא דרבנן:
ברייתא דלעיל דפשיטא ליה תער במצורע רבנן היא וכדמפרש ואזיל. והא דבעי למילף הכא מצורע מנזיר ולא קם ליה דינא ר"א היא דתנן ואינו חייב עד שילקטנו בתער. גבי השחתת פאן זקן מיתניא במכות:
במלקט. כלי אומנות שקורים פלייאנה שמחליקין בהם התריסין:
מ"ט דרבנן בהא כלומר אכתי מנא ידעי' דלרבנן גילוח מצורע בתער:
דתניא זקנו מה ת"ל. דבמצורע כתיב וגילח את כל שערו ואת זקנו וכיון דכתיב כל שערו למה הוצרך ליפרוט זקנו. לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו גבי כהנים יכול אף כהן מצורע כן לא יגלח זקנו ת"ל זקנו דאתי עשה דמצורע ודחה לא יגלחו ועשה דקדושים תהיו. ואע"ג דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה בעלמא הכא דחי כדאמר בריש יבמות דשאני הכא דהוי לא תעשה ועשה שאינו שוה בכל דהשחתת זקן לא שייך בנשים. ומדאיצטרך זקנו לומר דדוחה לאו דהשחתת זקן דאינו חייב עליו אלא בתער מכלל דגלוח מצורע נמי אינו אלא בתער:
ומנ"ל דבתער חייב בפאת זקן לרבנן:
ת"ל לא תשחית פאת זקנך. גבי ישראל כתיב וילפינן כהנים וישראל מהדדי בפאת פאת. ובמספרים לא מקרי השחתה דאין השער ניטל מעיקרוף יכול אף במלקט וברהיטני שמשחיתין הזקן מעיקרו ת"ל לא יגלחו והאי לא מקרי גילוח. ודילמא אפילו לקטו במלקט ורהיטני מצוה קא עביד ומקיים מצות תגלחת מצורע. וזקנו אתא לאשמועינן שאפי' בתער שהוא מוזהר בעלמא משום השחתת זקן במצורע לא מיחייב עליה. אמאי אי ס"ד אי עביד במלקט ורהיטני שפיר דמי וקרא לא אתי אלא למימר דדחי תגלחת מצורע איסור השחתת זקן:
א"כ לשתוק קרא מיניה ואנא אמינא ומה נזיר דאיסור קא עביד. דאפי' נזיר טהור חוטא כדמפרש פ"ק דנדרים כנדרי רשעים נדר בנזיר. וי"מ דמנזיר טמא יליף שגם תגלחתו בתער דלקמן בשמעתין ותגלחתו בא ע"י איסור ואפ"ה מיחייב לגלח ראשו בתער ודחי לאו דהקפה דסבירא לן השתא הקפת כל הראש שמה הקפה:
הכא דמצוה קא עביד שאין שום איסור בתגלחת מצורע לא כל שכן. שתגלחת מצורע תדחה לאו דהשחתת זקן:

אע"ג דגבי נזיר א"א בלא דחייה. ובמצורע אפשר לא משמע ליה לפלוגי:

דף מא.

ותו אי ס"ד אי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער כר"ל. כלומר אי לאו עיקר מצוה בתער לא דחי לאו דהשחתת זקן כיון דאפשר לקיים שניהם כדר"ל דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את ל"ת. אלא ע"כ מדאצט' זקנו לומר דדחי א"א לקיים מצות תגלחת מצורע אלא בתער. ור' אליעזר מאי טעמא מהיכא יליף דתגלחת מצורע בתער דמזקנו לא מצי למילף דהשחתת זקן שייכא אף בשאר מעבירים:

ראשו מה ת"ל מאחר דכתיב במצורע כל שערו מה הוצרך לפרוט ראשו:

יכול אף בנזיר מצורע כן. לא יגלח ראשו:

ת"ל ראשו ולק' ריש פ' ב' נזירים דייק תלמודא אמאי לא מוקמינן ראשו למדחי לאו דהקפת ראש כל אדם דלית ביה אלא לאו גרידא ומנ"ל לאוקומי לנזי' דאיכא תרי לאוי. ומדאצטריך ראשו למדחי לאו דנזיר אלמא תגלחת מצורע דוקא בתער דר"א לא מיחייב בנזי' בשאר מעבירי':

למימרא אפילו בתער. אם ירצה:

מצורע נמי מיחייב. אם הוא נזי':

ומשני אם איתא דאין תגלחת מצורע דוקא בתער לא דחי כיון דאפשר במלקט ורהיטני ולקיים שניהם כדר"ל:

ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה. כיון דמזקנו ידעינן דתגלחת מצורע בתער:

מבעי להו למדחי לאו רהקפה. יכול אף מצורע כן ונקיים קרא דכל שערו היכ' דנמרטו פאות ראשו. ותיפוק לי מזקנו דשמעינן מיניה דעשה דוחה את ל"ת:

צריכי דאי כתיב זקנו ולא כתיב ראשו ה"א הקפת כל הראש לאו שמה הקפה. דעיקר איסור הקפה בנוטל פאות הראש ומניח שאר דהיינו משוה צדעיו לאחורי אזניו להכי כתב רחמנא ראשו למידק דהקפת כל הראש שמה הקפה:

דף מא:

ואי כתב רחמנא ראשו ה"א משמע תרתי וכו' כלומר אף על גב דשמעינן מינה תרתי דאתי עשה ודחי ל"ת והקפת כל הראש שמה הקפה אכתי תער מנ"ל. דעל הקפת פאת הראש בין בתער בין שלא בתער מיחייב. להכי כתב רחמנא זקנו דשמעינן מינה דתגלחת מצורע בתער ומכאן יש ללמוד דאסור להקיף צדעיו אף במספרים. ומיהו דוקא כשנטלן

סמוך לראש דהכי משמע לישנא דאמר במכות המשוה צדעיו לאחורי אזניו. ובתוספתא נמי תניא חייב ב' א' לצדעיו מכאן וא' לצדעיו מכאן ואינו חייב עד שיקיפנו בתער והיינו כעין תער וע"כ הורגלו להניח צדעיו מלגלח:

ור"א דאתי עשה ודחי ל"ת מנא ליה דראשו אצטריך לגלוח מצורע בתער. ומהיכן אתי ליה דחייה. מגדילים תעשה לך דאתי עשה דגדילים ודחי ל"ת דלא תלבש שעטנז וכו' מדגלי רחמנא גבי נזי' ביום השביעי יגלחנו ולא איצטריך דכבר כתיב וגלח את ראשו אלא לאשמועינן דבעינן תגלחת שלימה שלא ישייר כלום הא בעלמא רובו ככולו. האי בנזיר טמא כתיב האי יגלחנו דמשמע כולו ומתני' קתני אף בנזיר טהור ב' שערות מעכבות:

נזיר שגלח ושייר ב' שערות. ונמצא שלא קיים מצות גילוח דב' שערות מעכבות בו:

צמח ראשו. אותן שערות חזרו וצמחו:

וחזר וגלח אותן ב' שערות ששייר בגילוח הראשון מי אמרינן הרי גלח כל שערותיו באלו ב' התגלחות. או דלמא בפעם ראשונה לא גלח כיון דשייר ב' שערות והשתא נמי כיון דצמח שער ראשו לא מקרי גילוח מה שגלח ב' שערות:

וגלח א' ונשרה א' מהו מי אמרינן כיון דלא גילח אלא א' לא קיים מצות גילוח. או דלמא כיון דבשעה שהתחיל לגלח היו לו ב' שערות קיים מצות גילוח:

גלח שערה שערה מבעי' ליה. מלתא דפשיטא היא דקיים מצות גילוח כיון דבהתחלת התגלחת היה לו כדי גילוח:

אלא אימא נשרה א' וגילח א' מהו דכשבא לגלח לא היה בו כדי שיעור גילוח:

א"ל גילוח אין כאן שער אין כאן. אי שער אין כאן גילוח יש כאן. ה"ק אע"פ ששער אין כאן מצות גילוח אין כאן הואיל ובתגלחת הראשון שייר ב' שערות ועתה כשבא לגלח לא מצא ב' שערות לא קיים מצות גילוחף נזיר חופף פריי"ר בלע"ז חופף שערותיו בנתר ובאדמה. ואף אם הוא משיר שערות (דבק שערות) דבר שאין מתכוין הוה ומותר כר"ש:

ומפספס מבדיל שערותיו זו מזו:

אבל לא סורק דהוי פסיק רישיה כדמפרש בגמ' ורבי ישמעאל אומר אף לא יחוף באדמה דחשיב ליה פסיק רישיה:

נימין מדולדלות. נימין שאינן מחוברות יפה ונוחין לינתק:

מפני שמשרת את השער תנן. ולא אסר אלא אדמה המשרת:

מפני המשרת תנן ואסר בכל מיני אדמה גזרה אטו אותה המשרת:

נזיר שהיה שותה יין כל היום. ולא התרו בו אלא פעם א':

אל תשתה אל תשתה שהתרו בו בין שתיה לשתיה:

חייב על כל שתיה ושתיה דהתראות מחלקות:

דף מב:

מקרא מלא דבר הכתוב לא יטמא. כלומר שממלא ומשלים הכל דגם ביאתו לבית שיש בו טומאה בכלל לא יטמא הוא. כשהוא אומר לא יבוא תרוייהו גבי נזיר כתיבי וקרא יתירא הוא להזהיר על הביאה ועל הטומאה כדמפרש בסמוך שאם נכנס באהל המת והתרו בו משום לא יבוא ומשום לא יטמא לוקה שתים הואיל והב' באו כא':

אבל טומאה וטומאה לא מחייב ב' משום טומאה אי לא פשוט תוספת טומאה בשניה כדמפ' בסמוך:

ורב יוסף אמר אפילו טומאה וטומאה אף בלא תוספת טומאה מתחייב שתים אי התרו בו אל תטמא אל תטמא:

והושיטו לו מתו ומת אחר. מתו או מת אחר דנזיר מוזהר על הקרובים כמו כ"ג:

ה"ג יכול יהא חייב ת"ל להההלו ולא גרסי' לא יחלל דהא לא כתיב גבי אזהרת טומאה ולהחלו גבי אזהרת טומאה דכהן כתיב ולקמן גמרינן נזיר מכהן מג"ש דאמו אמו:

א"ל רב יוסף ותיקשי ליה מההיא דתנן היה מטמא וכו'. אלא קשיין אהדדי וסמי הך ברייתי' מקמי מתני':

לא קשיא כאן בחבורין כאן שלא בחבורין. אביי השיב לרב יוסף לתרץ הברייתא והמשנה דלא תקשי אהדדי ולקיים דברי רבה:

כאן בחבורין בעודו מחובר למת אם הושיטו לו מת לא מחייב. דמחולל ועומד הוא ואינו מוסיף טומאה על טומאתו:

כאן שלא בחבורי' אחר שפירש מן המת והושיטו לו מת אחר והתרו בו אל תטמא חייב ב' דבטומאה ב' יש תוספת טומאה דבעודו מחובר למת אדם הנוגע בו טמא ז' ואחר שפירש הנוגע בו אינו טמא כ"א טומאת ערב. כך פי' המפרשים שטה זו. וק' לי מדקאמר רבה טומאה וטומאה לא משמע דלית ליה כלל בטומאה ב' מלקיות דאם איתא דאית ליה אמורא הי"ל לפרש דבריו וע"ק דחל"ל א"ל ל"ק כאן בחבורין וכו'. הלכך נר' לפרש דרבה לית ליה כלל ב' מלקיות בטומאה ורב יוסף קאמר דמשכחת להו נמי בטומאה וכדמפרש בתוספת טומאה אלא קשיין אהדדי ל"ק כאן בחבורי' וכו' כל זה מדברי רב יוסף ולפ' דבריו דבחבורי' משכחת לה וטומאה בחבורים דאורייתא מה שהוא טמא ז' בעודו מחובר למת מן התורה הוא דקאמר דלוקה עליה:

לא אמרו טומאה בחבורי' אלא לתרומה וקדשים. שלא יאכל תרומה וקדשים כל שבעה שהעמידו דבריהם במקום אכילת תרומה וקדשים שהיא מצות עשה:

אבל לנזיר שיסתור ולעושה פסח שימנע מעשות פסח לא טמאוהו:

ואי הוי דאורייתא היאך טיהרוהו חכמים:
כאן בחיבורי אדם באדם כאן בחיבורי אדם במת. ראובן שנגע בשמעון בעוד שמעון נוגע במת טמא ז' מן התורה ובפ' אין מעמידין דריש ליה מכל אשר יגע בו הטמא. אבל ראובן שנגע בשמעון ושמעון בלוי ולוי במת טמא טומאת ערב מן התורה ומדרבנן טומאת ז'. טומאה וביאת נמי דומי' דטומאה וטומאה דלא לקי' כגון מת על כתפו והושיט לו מת אחר דלא לקי דאין כאן תוספת טומאה:
טומאה וביאה נמי אם היה מת על כתפו ונכנס לאהל המת לא לקי דהא מחולל ועומד ואין כאן תוספת טומאה:
כאן בבית. אדם טהור הנכנס לאהל המת והתרו בו משום לא יבוא ומשום לא יטמא לוקה ב' ששניהם באו כא' ולא הי מחולל ועומד. אבל בשדה דליכא אהל לא משכחת שילקה ב'. דאם נגע בב' מתים בבת א' והתרו בו על שניהם לא לקי אלא א' דשם נגיעה הכל אחד:

דף מג.

ופריך בבית נמי היכי משכחת שיבואו שניהם כאחד דכיון שהכניס ידו לבית [אף דעדיין לא] נכנס כל גופו כאילו נגע באצבעו במת דביתא כמאן דמלייא טומאה דמי ומשום לא יבוא ליכא עד שיכנס רוב גופו ונמצא כבר מחולל ועומד הוא:
ומשני דאי צרף ידו פירוש כשהכניס ידו תחלה לבית משום ביאה ליכא:
צירוף גופו. פי' שהיו ידיו צרופות ותכופות לגופו חייב ב':
והדר תו פריך אפילו צירף גופו אי אפשר דלא עייל חוטמו ברישא ונטמא כל גופו קודם שיכנוס רובוף ומשני הכניס ראשו ודאי ליכא משום ביאה הכניס גופו כגון שעקר ראשו לאחוריו ונכנס רוב גופו קודם שנכנס חייב ב'. והדר תו פריך אפילו הכניס גופו א"א דלא עייל אצבעותיו דכרעיה ברישא. ולא מצי לאוקומה כגון שנכנס דרך אחוריו שאין זה דרך ביאה כדאמר פ"ק דחולין ובפ"ב דשבועות ולכולהו הוה מצי למיפרך מדעייל מיעוט גופיה איטמי ליה ומשום ביאה ליכא עד דעייל רוביה:
ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה. וצ"ל שהוא בעצמו סייע לו דאי לא עביד מעשה לא לקי וחייב דאמר היינו מלקות:
דעייל כשהוא גוסס וכו' וצ"ל דס"ל דהתראת ספק שמה התראה. ולי נראה כיון דרוב גוססים למיתה לא הוי התראת ספק ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא קאמר כשהוא חולה.

ומכאן יש ללמוד דכהן אסור ליכנוס לבית הקברות אפילו לקרובים שמטמא להם שהרי אחר שפירש ממנו אמרינן הכא שהוא לוקה כשהוא נוגע או מאהיל על אחר:
להחלו עד שעה שימות. לאפוקי מגוייד וגוסס דלהחלו משמע אחר שנעשה חלל:
משמעות דורשים איכא בינייהו. תרוייהו סברי לאפוקי מגוייד וגוסס ומר דריש ליה מהאי קרא ומר מהאי קרא:
מ"ד מלהחלו אפילו גוסס. דשפיר מקרי חלל כיון דרוב גוססים למיתה:
אבל מטמא הוא בזיבה ובנגעים אם היה אביו זב או מצורע:
א"כ לימא קרא להחל דשמעינן גוסס דחשיב חלל:
ואפילו מגוייד. מחותך לאיברי' ל' גודו אילנא:
לענין אתחולי הוא דאתחיל. נהי דגלי במותם שאינו מטמא עד שימות ואינו לוקה משום לא יטמא מ"מ לוקה משום להחלו דכיון דסמוך ללא יטמא דרשינן נמי לאו אלהחלו כאילו כתיב לא יטמא בעל בעמו ולא להחלו דהיינו גוסס שאינו ראוי לחיות. ומהכא שמעינן דכהן אינו מוזהר על הגוסס דקי"ל כר"י לגבי ר"ל דאמר משמעות דורשים איכא בינייהו ובין לר' ובין לרבנן אינו מוזהר עליו עד שימות. ומיהו בה"ג גורס אביי במקום ר' יוחנן ורבה במקום ר"ל ולפ"ז הלכה כרבה לגבי אביי ולרבה פליגי ר' ורבנן בגוסס ואין הלכה כר' מחביריו נמצא כהן מוזהר על הגוסס:

דף מג:

נקטע ראשו של אביו של כהן הדיוט:
בפקתא דערבות. בקעה שמצויין בה ליסטים:
כל שאין לו קוברים. קורא ואחרים עונים אותו. פירוש שאם המת היה יכול לקרות היו לו קרובים עונים אותלו. וי"מ קורא הכהן ואחרים עונים אותו לבא לקברו וחומרא גדולה היא דאם הכהן יכול לחזור ולמצוא לו קוברים לא יטמא לו. ולישנא [דגמ'] דפ' האשה רבה משמע כפי' קמא דבקורבה תלייה מלתא דגרס' התם כיון דאיהו לא קא ירית יתה קריא ולא עניה קרי ביה. כיון דקא אזיל באורחה כמו שאין לו קוברי' דמי והלכך נהי דמשום קורבא דאבא לא מטמא כיון דחסר משום מת מצוה מיהא מטמא מכאן משמע דאם יש שום ישראל שיטפל בה לא מקרי מת מצוה ולא יטפל בו הכהן דמשמע דוקא בפקתא דערבות דלא שכיחי אינשי כלל הא אי שכיחי אינשי אפילו אינם קרובי המת לא יטמא הכהן ועוד ראיה מהא דאמר לקמן פ' כ"ג כ"ג ונזיר יטמא נזיר ואל יטמא כ"ג

וזהו שאמר כהן וישראל יטמא ישראל ואל יטמא כהן. מיתיבי לה יטמא גבי אחות כהן הדיוט כתיב לה יטמא משמע כשהיא בשלימותה:
ולא לאבר מן המת של אביו. כלומר אפילו אביו הקרוב לו יותר אינו מטמא לאיבריו. וצ"ע מנ"ל דאינו מטמא לאיברי אביו. ושמא מלאביו נפקא:
אבל מחזיר הוא על עצם כשעורה. כלומר אע"פ שאינו יכול ליטמא לא לאבר ולא לכעדשה. מ"מ אם נטמא כבר לאביו מחזר הוא על עצם כשעורה של אביו לקוברו:
מאי מחזר לאו דקא חסר פורתא בשעה שנטמא לאביו וחסר ממנו עצם כשעורה ואפ"ה נטמא לוף האי תנא סבר לה כר' יהודה ורבנן פליגי עליה. ואנא כרבנן סבירא לי:
אבל מטמא על אבר מן המת של אביו. פי' ע"י חזרה אם כבר נטמא לשאר הגוף אבל לכתחלה מודה ר' יהודה דאינו יכול לטמא כברייתא דלעיל דאל"כ מאי שנא לאבר מן החי דלא מטמא דלא מסתברא לחלק בין אבר מן החי לאבר מן המת אלא דלאבר מן המת מטמא ע"י חזרה. ובסיפא דההיא דלעיל תניא בת"כ ר' יהודה אומר אינו מטמא לעצם כשעורה מאביו אבל מחזר הוא על עצם כשעורה. ותימה הוא היאך מוקי לה כר' יהודה הא מדקתני סיפא ר' יהודה אומר מכלל דרישא לאו ר' יהודה היא. וי"ל דכולה ר' יהודה היא:
וכזית מנצל. ליחה היוצאת מן המת:
לרוב מניינו היינו (קמ') [קכ"ה] איברים רוב מנין האיברים שהם רמ"ח איברים:
ולרוב בניינו מפ' לקמן ב' שוקיים וירך א' או ב' יריכים ושוק א':
כשהוא אומר אמור אל הכהנים בני אהרן הוסיף לך הכתוב טומאה אחרת שיוכל לטמא לה. ומסתברא דקאי אאחותו דדרישנא שאינו מטמא לאיבריה ושמועינן הך קרא אע"פ שאינו מטמא לאיבריה מטמא הוא לשדרה ולגולגולת. דא"כ לשתוק קרא מיניה דממילא נתמעטו כל האיברים. מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו. פי' שמוטלת עליו לקוברה אף אני אביא שאר קרובים שמוטלין עליו לקוברו:

דף מד.

כולה ר' יהודה היא. הנך ג' ברייתות כולן כרבי יהודה:
ובא ושאל את ר' ישמעאל בן אלישע ואסר עליו משום דא"א שלא חסר ממנו כלום:
שהטומאה והתגלחת סותרים דכתיב והימים הראשונים יפלו. ותגלחת סותרת ל' כדאמר לעיל דבעי' גידול שער של סתם נזי':
שהיוצא מן הגפן לא הותר מכללו. כגון לשתות יין מצוה וטומאה ותגלחת הותרו מכללן. טומאה למת מצוה ותגלחת לנזיר מצורע כדדרשינן לעיל מראשו:

ת"ל לאביו ולאמו לא יטמ' וקרא יתירה הוא דהא כבר כתיב על כל נפשות מת לא יבא לא יטמא להם [במותם ל"ל]:

ומה טומאה שלא עשה בה מטמא כמיטמא שהמטמא את הנזיר אינו לוקה. אבל תגלחת אחר שגלחו לוקה כדדריש בשמעתי' מקרא:

אמר וטמא ראש נזרו למטמא ראש נזרו אזהר רחמנא ולא למטמא ראש נזי' אחר:

תער לא יעבור על ראשו. דמשמע לא יעבור כלל בין הוא עצמו בין אחר:

תגלחת הטומאה כיצד. נזיר שנטמא כיצד הוא מגלח. מגלח בז' ומביא קרבן בח' כדכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו ביום הז' יגלחנו. וביום הח' יביא ב' תורים וכבש לאשם:

מה בין זה למצורע דכתיב בפ' מצורע בתגלחת ב' והיה ביום הז' יגלח את כל שערו וכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר וביום הח' יביא ב' תורים וכבשה. וקי"ל במצורע דאם גלח בח' מביא קרבנותיו בט':

א"ל שזה טהרתו תלויה ביומו. נזיר טהרתו תלויה בהזאת ג' וז' ובטבילה. הלכך כיון שנטהר בז' אע"פ שלא גילח עד יום הח' מביא קרבנותיו בו ביום:

אבל מצורע טהרתו תלויה בתגלחתו. כדכתיב ביום הז' יגלח את כל שערו. והדר כתיב ורחץ בשרו במים וטהר ואם טבל עד שלא גילח לא עלתה לו טבילה הלכך אם גילח בח' אכתי צריך הערב שמש. הלכך אינו יכול להביא קרבנותיו עד תשיעי:

קבל מניה ר"ט מר"ע. ת"ש דתני הלל גלח בח' מביא קרבנותיו בט'. ואי ס"ד קבל מניה הך ברייתא דלא כמאן. וקים ליה לתלמודא דגבי נזיר מתניא וגם קים ליה דאחר המשנה נשנית לפי שהמשניות נשנו קודם הברייתות:

הא דלא טבל בז' עד יום הח' ובעודו טבול יום לא יוכל להביא קרבנותיו. ותמיה לי אמאי נקט גלח בח' אף אם גלח בז' נמי דבטבילה תליא מילתא. אלא דאורחא דמלתא נקט שדרכו לגלח ביום טהרתו:

הא דתניא ובא לפני ה' וגו' גבי זב כתיב בפ' תורת המצורע וכי יטהר הזב מזובו וספר ז' ימים לטהרתו וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים וביום הח' יקח לו ב' תורים ובא (לו) לפני ה' אל פתח אהל מועד (ונתן אותם) [ונתנם] אל הכהן:

כיצד הוא בא כשטבל מבע"י ועשה לו הערב שמש. ובת"כ היא כתובה כך. יכול יטבול בו ביום. כלומר שיוכל להמתין עד יום הח' ת"ל ובא לפני ה' זה שער ניקנור. כיצד הוא בא אלא א"כ טבל מבע"י והעריב השמש. שער ניקנור הוא שער שנכנסים בו מעזרת נשים לטחנה שכינה. ושער ניקנור לא נתקדש כדין מחנה שכינה ויש לו דין מחנה לויה כדאמר בפסחים פ' אלו דברים. וע"כ האי לפני ה' היינו שער ניקנור דאין לומר לפני

ה' בעזרה ממש שרי מחוסר כפורים הוא. ואמרינן בשמעתין עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים שחייב כרת אם נכנס למחנה שכינה. והאי דפשיטא ליה לתנא דהאי טבול יום אינו נכנס למחנה לויה אע"ג דטבול יום דמת ודשרץ נכנס כדמשמע בסמוך משום דמשמעותיה דקרא משמע הכי ובא לפני ה' ביום הח' אבל קודם לכן לאף אלמא טבילה דזב כזב דמי. ואפילו טבול יום דזב בעל ב' ראיות הואיל וטומאתו יוצאת עליו מגופו דכיון דלא אסיק אדעתיה דחמיר האי טבול יום משום דהוי גם מחוסר כפרה א"כ אין חלוק בין טבול יום דזב בעל ב' ראיות לבעל ג' ראיות. ובהאי קרא נמי כתיב מזובו דדרשינן מקצת זובו דהיינו זב בעל ב' ראיות:

ואמינא להון אנא אלא מעתה. לפי סברתכם דמה שאומר בברייתא כיצד הוא בא אא"כ טבל מבע"י ועשה הערב שמש היינו משום דכתיב ובא לפני ה' בתר וכי יטהר. גבי נזיר נמי דכתיב בפ' נשא גבי נזיר טמא ביום הז' יגלחנו וביום הח' יביא ב' תורים או ב' בני יונה אל הכהן אל פתח אהל מועד הכי נמי:

דף מד:

אימתי הוא מביא. כשטבל או העריב שמשו:

מכדי שער נקנור וכו' והתם ודאי א"א כלל לדקדק דעד יום הח' אסור ליכנס אלא הא דכתיב וביום הח' יביא לא לאוסרו ליכנס קודם אלא להודיע זמן הבאת קרבנות' ואפי' גבי זב מנ"ל לתנא דאסור לכנוס:

אלא אמר אביי טבול [יום] דזב לאו כזב דמי וטבול יום דזב בעל ב' ראיות כיון דלאו מחוסר כפרה הוא לאחר שטבל מותר לכנוס חלמחנה לויה ובריייתא לאו מייתורא דקרא דייק דאורחיה דקרא למכתב הכי ובא לפני ה':

ואפ"ה. דטבול יום דזב בעל ב' ראיות מותר לכנוס האי טבול יום דבעל ג' ראיות אסור ליכנס:

האי במחנה לויה קאי ואמאי קרי ליה פתח אהל מועד כלו' האי דפשיטא ליה לתנא דאסור ליכנס לשער ניקנור עד שיטביל ויעריב שמשו מקרא קא דייק. דמחוסר כפרה למחנה לויה קאי בשער ניקנור דמחוסר כפורים אסור לכנוס למחנה שכינה:

ואמאי קרי ליה אהל מועד למימרא מה אהל מועד מחוסר כפרה לא עייל אע"ג דהעריב שמשו אף התם נמי פי' בשער ניקנור פי' האי מחוסר כפורים כיון דלא העריב שמשו דאיכא תרתי מחוסר כפרה וטבול יום לא עייל דתניא טמא יהיה בפ' זאת חוקת בפ'

פרה כתיב לרבות טבול יום שאסור לכנס למחנה שכינה עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפרה כגון זב ומצורע ויולדת שטומא' יוצאה מגופו:
ושוחט השלמים ומגלח עליהם כדמפ' בגמ' משום דכתיב ושחטו פתח אהל מועד וכיון דמגלח על השלמים דין הוא שיקדמו ואע"ג דסדורא דקרא חטאת עולה ושלמים:
שחטאת קודמת בכל מקום לעולה ושלמים כדתנן בזבחים פרק כל התדיר ודין הוא שיגלח על הראשון:
ולא פירש אע"ג דכל הקרבנות צריך שיקרא להם הבעלים שם הכא לא צריך אלא אחר שאמר אלו לנזירותי הוי כאילו קרא שם לכל א' וא' דכבשה אינה ראויה אלא לחטאת וכבש לעולה ואיל לשלמים:
ומשלח תחת הדוד של זבח השלמים:
היה מגלח במדינה אע"ג דכתיב וגלח פתח אהל מועד לאו דוקא כדמפר' בגמ'. לא היה משלח תחת הדוד כדדריש בגמ' משום דכתיב ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש מי שאינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה יצא זה שמחוסר לקיחה והבאה מחוץ לירושלים ונתינה תחת הדוד אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד של אשם [וחטאת] העוף דלא כתיב נתינת שער תחת הדוד אלא [בנזיר טהור]:
הכל משלחים טהור במקדש ובמדינה וטמא במקדש חוץ מן הטמא שבמדינה כדמפ' בגמ' מפני ששערו נקבר כדאי' בשלהי תמורה:
בשלמים הכתוב מדבר כלומר וגילח הנזיר על זבה שנאמר בו פתח אהל מועד ואליבא דר' יהודה דמתני':
ר' יאשיה אומר אינו צריך. כלומר אינו צריך לאוסרו מסברא אלא מק"ו יש לדרוש שאין לנהוג מנהג בזיון שהרי אומר לא תעלה במעלות אפי' בשעת עבודה הזהירה תורה שלא תגלה ערותו לעצים ולאבנים כ"ש שלא יגלה פתח אהל מועד ובספרי אין כתוב בו ר' יאשיה או' אלא כולה מדברי ת"ק והכי איתא התם או אינו אלא פני אהל מועד אמרת דרך בזיון הוא או אינו אלא פתח אהל מועד ממש כלומר שאין להוציא הפסוק ממשמעותו בשביל סברא ת"ל ולא תעלה במעלות:
ולא מי שמחוסר לקיחה הבאה ונתינה וזה מחוסר הבאה מפני אהל מועד עד מקום שהוא מבשל השלמים בלשכת הנזירים תמיה לי ומנלן שאינו מבשלו פני אהל מועד וכי תימא משום בזיון א"כ אפי' תגלחת נמי:

וגלח הנזיר פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח דע"כ פני אהל מועד לאו דווקא שהוא מנהג בזיון. ונ"ל דס"ל דמגלח על החטאת הלכך לא אצטריך פני אהל מועד אלא לבזמן שהוא פתוח:

וגלח הנזיר ולא נזירה סבירא ליה דלפני אהל מועד היה מגלח דאי לא דוקא פני אהל מועד (יתלה) [יכולה] לגלח במקום צנוע ופליג אמתני'

דף מה.

אמתני' דמס' מדות דקתני שהיה מגלח בלשכת נזירים:

זו אינה כוחלת ופוקסת שהיתה עומדת בנוול כדאמר בסוטה שהיה קושר חבל המצרי למעלה מדדיה:

ואח"כ נוטל את הרוטב סיומא דברייתא הוא:

מזבחו יהיה תחתיו. מיתורא דזבח קא דריש תחת דוד השלמים יהיה מן הזבח דהיינו רוטב דמן הזבח עצמו א"א לשרוף כל זמן שהוא ראוי לאכילה:

מאי זבח השלמים ש"מ תרתי מדסמך זבח לתחת דרשינן דתחת השלמים יתן מן הזבח:

או שולקן בישול מרובה. ומניפן ואח"כ הותר הנזיר לשתות יין נראה דכרבי אליעזר ס"ל דאית ליה בגמ' דאסור לשתות יין עד לאחר כל המעשים האמורים בפרשה [רש"א] כיון שנזרק עליו א' מן הדמים כדדרשי' בגמ' אחר מעשה יחידי:

ונמצא פסול כגון שנשפך דמו או יוצא או טמא תגלחתו פסולה הואיל ונפסל הזבח שגילח עליו הו"ל כגלחוהו ליסטים וגלחוהו ליסטים אמרינן בגמ' לעיל פ"ק לר' אליעזר סותר ז' ולרבנן סותר ל' וזבחיו לא עלו לו דכיון דצריך לסתור עד שיגדל שערו ובהקרבת שאר הזבחים לא היה ראוי לתגלחת חשבינן להו כאילו הקריבם קודם זמנם תוך מלאת:

גילח על החטאת. שלא לשמה משנה שאינה צריכה הוא דהיינו שגילח על הזבח ונמצא פסול דחטאת שלא לשמה פסולה אלא אגב דבעי למתני גילח על העולה ועל השלמים פלוגתא דר"ש ורבנן נקט נמי על החטאת על העולה ועל השלמים שלא לשמן וכו' תגלחתו פסולה דהואיל ולא עלו לשם חובת שלמי נזיר ועולת נזיר הו"ל כמגלח על העולה ושלמי נדבה ור' שמעון סבר דאם גלח על שלמי נדבה יצא:

ואם גלחה על שלשתן אחרי הקריבו שלשתן ונמצא א' מהם כשר והאחרים פסולים תגלחתו כשרה דברי הכל היא:

אחר מעשה יחידי. אפילו אחר א' מן הדמים:

מה התם אחר מעשה יחידי. דהיינו גילוח דכתיב בקרא:

ואימא עד דאיכא תרווייהו קרבנות ותגלחת דהא אחר תגלחתו היינו אחר כל עבודת הקרבנות:

א"כ ג"ש דאחר אחר למה לי (דשתא בתגלחת שהיא בגוף הנזיר אמרי רבנן דלא מעכבה תנופה) וא"ת אצטריך ג"ש למעוטי תנופה. וי"ל דממילא ידענא דכיון דתנופה הויא שיורי מצוה לא מעכבה:

השתא תגלחת שהיא בגוף הנזיר אמרי רבנן דלא מעכבה תנופה שאינה מעכבת בשום מקום מיבעיא:

כיון דלענין כפרה שיורי מצוה היא כדאיתא פ"ק דזבחים שאם עשאה לתנופה שירי מצוה פי' שלא עשאה כלל מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכפר פי' כאילו לא כפר שלא עשה מצוה מן המובחר וכפר שאינה מעכבת:

דף מה:

ומי מעכבא. אפי' לר"א והתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו כפים בין שאין לו כפים. וקס"ד דהכי פירושו כמו שאין לו כפים דאינו מניף כן נמי יש לו כפים אין תנופה מעכבת. וע"כ לא אתיא כרבנן דא"כ קרא דזאת תורת הנזיר למה לי דמג"ש דא' א' נפקא. אלא ע"כ ר"א היא ולא שמעי' דבתנופה מודה:

ואלא הא דתניא זאת תורת בין שיש לו שער בין שאין לו שער. הכי נמי שבא להשוות יש לו לאין לו לומר דתגלחת לא מעכבה והתניא נזיר ממורט וכו' והוה מצי למפרך דע"כ לא בא להשוות יש לו לאין לו לומר דתגלחת לא מעכבא [לרבנן] מג"ש דא' א' נפקא. ולר' אליעזר תגלחת מעכבא. אלא ע"כ בא להשוות אין לו ליש לו מה יש לו צריך להעביר תער למר למצוה ולמר לעכב גם אין לו צריך להעביר תער על ראשו. והכא נמי נימא שבא להשוות אין לו כפים ליש לו כפים לומר שזקוק להניף על זרועו כשאין לו כפים. אלא דניחא ליה לאוכוחי מברייתא דע"כ מקשי' אין לו ליש לו:

והתניא נזיר ממורט ב"ש אומרים אינו צריך להעביר תער על ראשו. וב"ה אומרים צריך להעביר תער על ראשו. ה"ג ואמר ר' אבינא מאי אינו צריך לב"ש צריך ואין לו תקנה. וה"פ אינו צריך להעביר תער על ראשו כי לא תועיל לו ההעברה אחר שנמרטו שערותיו. ולר"א דאמר תגלחת מעכבת אסור ביין לעולם ולרבנן לא קיים מצות גילוח. ולב"ה יש לו תקנה בהעברת תער על ראשו. לר"א לשתות יין ולרבנן לקיים המצוה והכא א"א שבא להשוות יש לו לאין לו בין לב"ש בין לב"ה דלב"ש ביש לו שער יש לו תקנה ובאין לו שער אין לו תקנה ולב"ה לענין מה בא להשוות יש לו לאין לו הא ביש לו כתוב העברת שער

בהדיא אלא ע"כ בא להשוות אין לו ליש לו ללמדך דאין לו צריך העברת תער וב"ה היא הכא נמי בא להשוות אין לו כפים ליש לו דצריך להניף בזרועו למר למצוה ולמר לעכב: והיינו דר' פדת הא דקאמר דלב"ש צריך ואין לו תקנה:

אין לו טהרה עולמי' דבעי' קרא כדכתיב:

על מקומו. על מקום הבהן. לישנא אחרינא אמרי לה אי אליבא דר' אליעזר פשיטא וכו' נראה אעפ"י שקצר התלמוד ולא פי' דכדר"א אתייא [ע"כ] צ"ל דכר"א אתייא כדלעיל אלא משום דקאמר ואי אליבא דרבנן השתא יש לומר תגלחת וכו' פרי לא לאלתר ולא מעכבא אפי' לרבנן והתניא זאת תורת הנזיר וכו' וס"ל דהכי פירושא כשם שבאין לו כפים דין הוא שמעכב (דתנופה) [דכל שאינו] ראוי לבילה בילה מעכבת הכי נמי ביש לו מעכבת וקס"ד דע"כ לאו כר"א דא"כ לשתוק קרא מזאת תורת. ותיפוק ליה מאחר כל המעשי' אלא לאו רבנן ובתנופה מודו דמעכבא והא דאמרי רבנן אחר מעשה יחידי אחר שנזרק אחד מן הדמים קאמר ולעולם כל עבודות הקרבן מעכבות ואפי' תנופה דשמעי' ליה מזאת תורת הנזיר ואלא הא דתניא בין יש לו שער בין אין לו הכי נמי דתגלחת מעכבת והתניא נזיר ממורט וכו' ואמר ר' אבינא מאי צריך לב"ה צריך ואין לו תקנה דכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו. וה"פ ב"ה או' צריך להעביר וכו' כלומר נזיר צריך להעביר תער ולגלח שער ראשו וזה שנמרטו שערותיו אין לו תקנה. הא לב"ש יש לו תקנה וה"פ בש"א אינו צריך להעביר תער ולגלח שער ראשו. אלא אף לממורט יש לו תקנה בהעברת תער. וצ"ל להאי לישנא דטעם דב"ש משום דמשוי אין לו ליש לו שגם הממורט צריך להעביר תער ובריייתא דזאת תורת הנזיר אתיא כב"ש והכא נמי בא להשוות אין לו כפים ליש לו לומר שצריך להניף בזרוע למר למצוה ולמר לעכב ולא תדקדק מיניה דתנופה מעכבת. ותימה דלמא לעולם בא להשוות יש לו לאין לו וכב"ה דאמר צריך ואין לו תקנה ולאשמועינן דתגלחת מעכבת וי"ל דליכא לפרושי הכי דאי לרבנן הא אמרי תגלחת לא מעכבא מג"ש דאחר א' ואי לר"א מאחרי כל המעשים כולם נפקא ומיהו קשה קצת אהך סברא אמאי מייתי ברייתא דנזיר ממורט דבלא"ה היה יכול להקשות. דע"כ לא מצית להשוות יש לו לאין לו לומר שתגלחת מעכבא דאי לרבנן הא אמרינן תגלחת לא מעכבא ואי לר"א מאחר כל המעשים נפקא. ופליגא דר' פדת. הא דאמר ר' אבינא דלב"ש צריך ויש לו תקנה ואית דגרסי אמר ר' אבינא ותירוץ הוא. וה"פ והתניא נזיר ממורט וכו' ובה"א צריך קס"ד צריך ויש לו תקנה אלמא פי' הברייתא הכי כשם שיש לו שער צריך להעביר תער כך אין לו צריך להעביר תער ואידך ברייתא נמי מפרשי' הכי כשם שיש לו כפים מניף למצוה כך אין לו מניף בזרועו ודחי רבינא דמהכא

לא תוכח דלא מעכבא דצריך ואין לו תקנה קאמר ב"ה וה"פ כשם שאין לו שער איכא עכובא דאין ראוי לבילה כך יש לו איכא עיכובא ולעולם תיקשי לך ולא מעכבא תנופה לרבנן. וק"ק דא"כ הך דבין יש לו שער אתיא כר"א ותיפוק לי מאחר כל המעשים. ואם באנו לומר דאינו חושש מזאת א"כ גם ההיא דיש לו כפים אי' למי' דכר"א אתיא:

דף מז.

זאת אומרת קסבר ר"ש נזיר שגלח על שלמי נדבה יצא השלמי נזיר ששחטן שלא לשמן לא עלה לשם חובה והרי הן כשלמי נדבה:

דאמר קרא אשר תחת זבח השלמים ולא כתיב שלמיו משמע כל שלמים ויס"ג דאמר קרא (על) [ובשר] זבח תודת שלמיו ולא כתיב שלמים. ופי' הר' משה דמהאי קרא דרשי' בפ' התודה [דף ע"ח] לרבות שלמים נזיר ליום ולילה א). ומקשינן נמי שלמי תודה לשלמי נזיר שאם גילח עליהם יצא:

מי שנזרק עליו א' מן הדמים ונטמא. ר"א או' סותר את הכל. לא כל הימים קאמר כדמפרש בגמ' דר"א סבר נטמא אחר מלאת סותר שבעה. אלא סותר כל הקרבנות קאמר. ר"א לטעמיה דאמר אחר כל המעשים כולם שאינו מותר לשתות יין עד אחר הבאת כל קרבנותיו. נמצא כשנזרק א' מן הדמים עדיין אינו ראוי לתגלחת וכיון דס"ל לר"א שאין א' מן הקרבנות מתירו בתגלחת עד שיקריב את כולם א"כ כל קרבנותיו חשובים כקרבן [אחד] וכשנטמא קודם שהקריב כולו הוי כאילו נטמא שחרית קודם שהקריב אפי' א' מהם והוי הקרבן שהביא כאילו הקריבו תוך מלאת. וחכ"א יביא שאר קרבנותיו ויטהר פי' לכשיטהר. וכן מפ' בירושלמי בהאי מתני' יטהר ואח"כ יביא קרבנותיו ואותו הזבח שהביא בטהרה לא יחזור ויביאנו. רבנן לטעמייהו דאמרי אחר מעשה יחידי מותר לגלח. הרי האדם שנטמא נראה לתגלחת ולמה יסתור אותו זבח אבל שאר זבחים שהקריב משנטמא ודאי סותר דהא קפיד קרא שיביא קרבנות נזיר בטהרה. ולעיל פ"ק פירשתי דהא דסותר ל' יום לרבנן היינו מדרבנן דמן התורה סגי בסתירת ז' לבר פדא. ואיכא לספוקי הכא הואיל ונראה לתגלחת משנזרק א' מן הדמים אולי די בסתירת ז'. ולי נראה דלרבנן אין כאן סתירה כלל דכיון שנזרק א' מן הדמים מותר לשתות יין וליטמא למתים ולגלח ויצא מכלל נזיר ולא שייך ביה סתירה. מרים התרמודית. מתמרוד היתה. הכי נמי מסתברא דסותר קרבנותיו קאמר מדמייתו רבנן ראיה לדבריהם ממה שאמרו חכמים תביא שאר קרבנותיה:

סליק פירקא

דף מז:

ומרובה בגדים. לאחר (שנתנה) [שנגנז] שמן המשחה ולא יכלו לעשות אחר כדדריש פ"ק דכריתות. שמן משחת קודש יהיה זה לי זה ולא אחר ולא נמשחו הכהנים אלא היה משמש בה' בגדים. וארינן פ"ק דמגילה דכהן מרובה בגדים כשר לכל עבודת כ"ג כמו כהן משוה ואין ביניהם אלא פר הבא על כל המצות שמרובה בגדים מביא כשבה או שעירה כמו שאר כל אדם. וכהן משוח מביא פר. וי"מ דבעבודת פר העלם דבר של צבור וכתי' בפר' ויקרא שהכהן המשיח היה מקריב אותו. ואתא למי' שמרובה בגדים לא יקריבנו. וליתא דבת"כ מוכח דאף כהן הדיוט מקריבו. הלכך אם היו שניהם מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה יטמא מרובה בגדים ואל יטמא משוח וא"ת היאך היו ב' כהנים גדולים כאחד וי"מ שאירע קרי בכ"ג שנמשח אחר שנגנז שמן המשחה ומינו מרובה בגדים לשמש תחתיו. ולא נהירא דא"כ הול"ל כדקאמר בסמוך משוה עדיף דחזי לעבודה ומרובה בגדים לא חזי לעבודה לפי שהראשון חוזר לעבודתו. והשני אינו משמש בח' בגדים משום איבת כ"ג. ולא בד' בגדים דמעלין בקדש ולא מורידין. ופי' הר' משה כגון שחלה כ"ג או גלה ומינו אחר תחתיו וכיון ששימש ימים רבים בכהונה מסתמא אין מעבירין אותו אף כששב הראשון או נתרפא דדוקא באירע קרי והשני אינו משמש אלא לפי שעה הראשון חוזר לעבודתו. והמרובה בגדים ומשוח שעבר כגון שאירע קרי לכ"ג ומינו אחר תחתיו קודם שנגנז שמן המשחה ומת כ"ג ומינו אחר תחתיו אחר שנגנז שמן המשחה. ומה שלא מינו משוח שעבר אפשר שהאחר נתחרט ונתעלה אחר או שמא על פי מלך מנוהו כמו שמצינו שהיו עושים בימי בית שני שהיו מתמנים על פי המלך בתוספת דמים. משוח שעבר לאו בר עבודה הוא. היינו כר' יוסי והתם פסיק כוותיה. והוה מצי למימר מרובה בגדים ומרובה בגדים שעבר או שמוח ומשוח שעבר אלא לרבותא נקט אעפ"י שזה משוח אפ"ה מרובה בגדים עדיף שראוי לעבודה. עבר מחמת קריו ועבר מחמת מומו. כגון שאירע בכ"ג מום ומינו אחר תחתיו ואירע בו קרי עבר מחמת קריו עדיף דחזי לעבודה למחר כשיטהר ואילו האי לא חזי לעבודה עד שיתרפא. וה"ה בשני כהנים הדיוטים א' בעל מום וא' בעל קרי. משוח מלחמה וסגן. מי אמרינן דמשוח מלחמה עדיף לפי שנמשח בשמן המשחה או דלמא סגן עדיף (שנתמנה) [דחזי לעבודה] והתניא משוח מלחמה קודם לסגן. פ' בתוספתא דהוריות מיתניינא. לענין להחיותו כגון להקדים לו מזונות או לפקח עליו את הגל משוח מלחמה עדיף דתלו בית רבים. כל ערך המלחמה נעשה על פיו. על כל נפשות מת לא יבא בכ"ג כתיב:

דף מח.

מטמא לקרובים כדכתי' לאמו ולאביו וגו' לה יטמא:
לנגעם ולזיבתם להני אצטריך דסד"א מצורע חשוב כמת ולזיבתם אגב נגע נקט. שכהן הדיוט מטמא לאחיו מאביו. דילפינן אחוה מבני יעקב כי היכי דילפינן לענין יבום ביבמות. נמצא דעדיפא משפחת אב ממשפחת אם. א"כ כיון דגלי קרא שאינו מטמא לאביו כ"ש שאינו מטמא לאמו:
אשכחן כ"ג נזיר מנלן. הוה מצי למימר מנ"ש דאמו אמו אלא ניחה ליה לאשכחיה בגופיה. ת"ל נפש מת ובהמה לא אקרי נפש מת. בנפשות המטמאות בביאה. באהל:
לאביו ולאמו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה. לאמו כדי נקטי' דדרשי' ליה לקמן לג"ש. עד שלא יאמר שיטמא למת מצוה יש לי בדין. אבל מטמא הוא לשאר מתים משום דכתיב גזר אלהיו על ראשו הלכך לרחוקים שאינו עציב עליהם כ"כ יטמא. אמרת קל וחומר ומה כ"ג שמטמא לקרובים אינו מטמא לשאר מתים הרי גלה הכתוב שדין הוא שיטמא לקרובים יותר מלרחוקים ומחמת סברא כל דהו אין לנו שיטמא לרחוקים אף על פי שאינו מטמא לקרובים:
נאמרו כללות בכ"ג על כל נפשות מת לא יבא. כללות בנזיר על כל נפש מת גללות בכהן הדיוט לנפש לא יטמא. לאביו מבעי ליה לגופיה דלא נילף מכהן הדיוט שיטמא לאביו. ולאחותו מה ת"ל. ולאחותו דכתיב בנזיר. הרי שהיה הולך ישראל ואינו נזיר. יכול יטמא דאתי עשה דטומאת קרובים דכתיב בכהן הדיוט לה יטמא ודחי עשה דפסח ומילה. אמרת לא יטמא. דחמיר עש דידהו דאית בהו כרת:
ר"ע אומר נפש אלו הרחוקים דסברא הוא לאוקמה דוקא ברחוקים מידי דהוה אכהן הדיוט. מת אלו הקרובים לאוסרו אף בקרובים. לאביו ולאמו וכו' אבל מטמא הוא למת מצוה ותרווייהו צריכי להך דרשא דמצריך להו לקמן בשמעת'. לאחיו שאם היה כ"ג ונזיר וכו' ולא מצריך קרא לכהן הדיוט ונזיר. כיון דקילא קדושת כהן הדיוט דמטמא לקרובים לא בעי קרא אם נתוספה קדושתו על נזירות. ולאחותו לכדתניא הרי שהיה הולך וכו'. מה לי כ"ג ומה לי כ"ג ונדר דכיון דכ"ג ונזיר מטמא למת מצוה כ"ש כ"ג לחודיה. ולא איצטריך אמו דכ"ג להתירו במת מצוה ומופנה הוא לג"ש:
ולר' ישמעאל כ"ג ונזיר מנ"ל. דלאביו מבעי ליה לגופיה לאמו לג"ש לאחיו שמטמא למת מצוה:
ולאחותו לכדתניא ולא אייתיר ליה קרא לכ"ג שמטמא למת מצוה:

כיון דשרא רחמנא חד לאו לאביו מת מצוה. כ"ג לחודיה ה"ה כששניהם יחד דמה לי חד לאו מה לי תרי לאוי. א"כ דלא בעי קרא להולך לשחוט פסחו ולמול בנו. אבל מילה ופסח דכרת. דבמילה נמי איכא כרת דגדול מיחייב כרת. ולר"א מכדי ל"ש כ"ג לחודיה ול"ש כ"ג ונזיר נפקא ליה מלאחיו לאביו ולאמו דכ"ג למה לי נהי דלאמו צריך לג"ש לאביו למה לי וה"ה דמצי למבעי לאביו ולאמו דנזיר אמאי צריך תרוייהו למת מצוה:

משום דחזקה בעלמא הוא דרוב בעילות אחר הבעל אבל אמו דודאי ילידתי' אימא ליטמא לה והאי דדרשי' מת אלו הקרובים הוה מוקמי' לה בקרובים מצד האב דמדכתיב לאביו הוה ממעטינן אמו וקרוביה שיטמא להם כיון שהם ודאים:

כיון דכתיב למשפחותם לבית אבותם ודרשי' מינה פ' יש נוחלין משפחת אב קרויה משפחה הוה אמינא דלאמו אתא למעוטי אב וקרובים דידיה שיטמא להם ומת אלו הקרובים הוה מוקמי' בקרובי האם אבל השתא דכתיב תרוייהו מעל כל נפשות מת דכ"ג ומנפש מת דנזיר שמעי' כל קרובים ולאמו דכ"ג הוצרך לכתוב לג"ש וכיון דהוצרך לכתוב לאמו הוצרך לכתוב [לאביו] למדרש מיניה דמטמא למת מצוה ואצטריך נמי למכתב לאמו דלא תימא מאביו ממעטי' אמו ואית ליה לר"ע מופנה מצד א' למדים ואין משיבין א"נ כיון דגלי קרא גבי כ"ג דאביו ואמו שקולים הם ה"ה גבי נזיר ואייתר לאמו דנזיר להפנות ג"ש מב' צדדים:

על כל נפשות מת למה לי אגב דדריש נפש מת דנזיר בעי נמי למדרש דכהן גדול על כל לאפוקי רחוקים ולעבור עליו בב' לאוין דבלאו האי קרא ידעי' ליה דלא גרע מכהן הדיוט נפשות לאפוקי רביעית דם הבאה מב' מתים שאסור ליטמא להם דדרשינן נפשות מת ב' נפשות משום מת א' דהיינו רביעית א' דאין אדם יכול להיות בפחות מרביעית דם:

כך כתוב במקצת ספרים לאפוקי רביעית דם וכו' והצריכו המפרשים לפרושי לאפוקי שלא יטמא לה וברוב ספרים כתיב לאיתויי וניחא הך גיר' טפי לאיתויי שמטמא באוהל: אלא לקפחני בהלכות. לצערנא:

כך שנה לנו רבי מאיר ור' יהודה לא היה שונה אלא כזית מן המת ונפל שלא נתקשרו אבריו בגידין. דעל אבר ממנו אינו מגלח כיון דאין בו גידין דאמרינן דאינו מטמא באהל עד שיהא בו משהו בשר וגידין ועצמות:

לרוב בנינו ורוב מנינו. רוב בנינו מפרש לקמן שני שוקים וירך א' ורוב מנינו היינו קכ"ב אברי' אע"פ שאין בהם רובע עצמות אבל אם לא היה רוב הבנין או רוב המנין אינו מגלח עד שיהיה בהם חצי קב:

ויס"ג כדאמר רבא לא נצרכה וכו' ור' יוחנן ורבא אמרי למלתייהו אמתני' דאהלות דקתני אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת ואיכא למפרך כדפריך הכא כזית ממנו מטמא באהל כולו לכ"ש וא"א לגרוס כן דהא באהלות קתני בהדיא רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין ויס"ג לא נצרכה אלא לשדרה ולגלגולת דהא לקמן פריך והא רבא הוא דאמר לא נצרכה אלא לשדרה וגלגולת שאין בהם רובע עצמות ולא מצינו בשום מקום שאמר רבא אם לא שאמרה בכאן וליתא להך גירסא דהא תנא במתני' שדרה וגלגולת והא דפריך לקמן והא רבא פשיטא ליה דרבא לא מצריך רובע לשדרה וגלגולת כי היכי דלא מצריך לרוב בנינו ולרוב מנינו ולא נהירא לי דאי פריך משום דנראה לו להשוות השדרה וגלגולת לרוב בנינו מאי פריך והאמר רבא מתני' היא באהלות רוב בנינו ורוב מנינו שדאין בהם רובע וי"ל דהתם לענין אהל מתניא אבל הכא מייתי ראיה מגלוח נזיר אגילוח נזיר ואע"ג דלרבא נמי מיבעי ליה לשנויי מתני' דאהלות כדתרצה רבי יוחנן מ"מ מסתברא לי' דנזיר מגלח על רוב בנין ורוב מנין ולהכי אוקי מתני' דהכא לאיתויי רוב בנין ורוב מנין:

בשר המת שקדיש. שנימוח הבשר תחלה ואח"כ הקדיש:

ומוהל שהרתיח. מוהל שנמצא אצל המת ואינו יודע אם מבשר המת הוא או כיחו וניעו אם מעלה רתיחות כשמשימין אותו על האור בידוע שהוא מבשר המת:

היכי דמי בשר המת אי דלא ידעינן שבא מבשר המת כי קדיש מאי הוי. היאך הנזיר מגלח עליו מספק שמא מכיחו וניעו הוא ואי דידעינן דדידיה שמבשרו בא אפילו לא קדש נמי א"ר ירמיה בסתם כגון שנמצא אצל המת וידוע הוא שבא מן המת אבל אין ידוע אם מבשר המת שנימוח או מכיחו וניעו אי קדיש ודאי מוהל הוא וכו':

יש נצל לבהמה. בשר נבלה שנימוח מי מטמא במגע ובמשא או לא:

טומאה חמורה טומאת נבלות לטמא אדם וכלים עד לגר עד שתפסל מאכילת הגר שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה:

טומאה קלה כלומר לבטלה מותרת אוכל שאם תגע בשרץ לא תקבל טומאה אחר שנפסל מאכילת הגר עד לכלב כל זמן שראויה לכלב תורת אוכל יש עליה ומקבלת טומאה וכן דין כל אוכל:

שפיר. לדידיה ודאי אין נצל לבהמה דכבר נפסל מאכילת הגר כשנימוח אלא למ"ד טומאה חמורה עד לכלב מאי מי הוי (של) כבשר שעדיין הוה ראוי לכלב:

המחהו באוד גבי נבלת עוף טהור מתניא המחהו לשומן של נבלת העוף באור טמא דעדיין ראוי לאדם בהמה טהור וכשנימוח בחמה הוא מסריח מחום החמה ואינו ראוי לאכילת אדם (ואף אם) [ואי ס"ד] יש נצל לבהמה בחמה נמי ליטמי דאכתי ראוי לכלב. דכיון דאסרח מחמת חמה הוי עפרא ואפילו לכלב לא חזי:

כל הנצוק טהור. משנה היא פ"ה דמכשירין כל הנצוק טהור אם משקים טהורים לתוך משקים טמאים העליונים טהורים אם שפך משקים טהורים לתוך משקים טמאים העליונים טהורים ואין הנצוק מחברם חוץ מדבש הזיפים ובפ' בתרא דסוטה מפרש ר' יוחנן מאי זיפים שמזייפין אותו לפי שהוא עב ביותר ומשימים בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על שם מקומו דכתיב וזיף וטלם וכו' וצפחת כמו כצפיחית בדבש ומפ' (במדות) [בערוך] בעיסה שמטוגנת בדבש ומתוך שהוא עב הנצוק מחברן:

דף נ:

מפני שהיא סולדת לאחוריה. המערה אותן מכלי אל כלי לאחר שפסק הקלוח העמוד סולד וכווץ מפני שהוא עב:

יש נצוק לאוכלין. לדברי חכמים קא בעי הני טעמא מאי משום דאית בהו רירי כלומר שהם סולדים לאחוריהם או דלמא משום דסמיכי ואה"נ אוכלים אבל לב"ש לא קא מיבעיא ליה משום דמפרשי טעמייהו בהדיא מפני שהיא סולדת לאחוריה אבל לרבנן מיבעיא ליה אי טעמא משום רירא ופליגי בהא דרבנן בעי רירא טובא כדבש הזיפים וב"ש אמרי אף מקפה של גריסין דלית בה רירי כולי האי או דלמא טעמא דרבנן משום דסמיכי ולאו משום רירי:

ת"ש כזית חלב מן המת והתיכו טמא. פי' המחהו כמו חלב מהותך טמא אם נשאר בו כזית:

היה מפורד פירורין מן חלב המת והתיכן טהור כדמסיים בתוספתא דאהלות פ"ד מפני שחיבורי אדם אינו חבור. וקודם שהתיכו לא היה מטמא הנוגע במקצתו או אפילו הנוגע בכולו למאן דלית ליה נוגע וחוזר ונוגע הלכך כי התיכו וחברו בידי אדם לא יטמא ואף על גב דדרשינן רביעית דם הבא מב' מתים טמא למאן דאית ליה [יש אם למקרא] וכן ב' חצאי זיתים מב' מתים במס' אהלות י"ל היינו לענין אהל טמא אבל במגע לא מטמא והא דאמר ברפ"ב דאהלות הנוגע בב' חצאי נבלה טמא י"ל דמיירי כגון שיש בשר מרודד המחברן יחד ובכה"ג משני פ' העור והרוטב:

ואי ס"ד אין ניצוק לאוכלין כזית שלם והתיכו נמי ליטהר. דכשנתן כזית שלם על האור א"א שלא נפרדה טפה א' ממקום חבורה מחמת הרתיחה וכשחזרה עליו לא הוי חיבור אם אין ניצוק חיבור לאוכלים:

הב"ע כגון דבהדי דקא מרתח סליק עמודא לפומא דמנא וקרש דאיתיה לכוליה בהדי הדדי. כשנתנו על האש והרתיח עלה כזית לפומא דמנא בבת אחת וקרש שם דהשתא איתיה כוליה בהדי הדדי ולא נפרד ממנו כלומר אבל אם לא קרש אלא חזר ונפל למקומו אינו נופל יחד אלא דרך נצוק דאין כח האש מסייעתו ליפול כמו שמעלהו וכי סליק סליק בבת אחת וכי נפיל נפילו דרך נצוק:

תא שמע בית שמאי אומרים אף מקפה של גריסין ושל פול מפני שהם סולדים לאחוריהן. אלמא טעמא דבית שמאי משום רירי הוא שע"י הריר נמשך העמוד לאחוריו כשנפסק וכי היכי דטעמא דשמאי משום רירי הוא טעמא דת"ק [נמי] משום רירי אלא דתלת"ק בעי רירי טפי. מידי איריא התם משום דסמיכי הכא משום רירי טעמא דת"ק לאו משום רירי הוא אלא משום דסמיכי ליה לאוכלין ושמאי סבר דאפילו לא סמיכי הריר מחברן.

מלא פסת היד מסוף אצבעיים עד הזרוע דהיינו מלא פס היד:

מעיקר אצבעותיו ולמעלה קס"ד ממקום שמתחילין האצבעות להתפצל עד סוף היד וקרי ליה למעלה לפי כשאדם משתמש בידיו ומגביה ראשי האצבעות הם כלפי מעלה:

מלא פסת היד מן האצבעות עד הזרוע ומלא קשרי אצבעותיו מתחילת הפיסוק עד סוף האצבעות חד שיעורא הוא:

ממאי דהאי מקשרי אצבעותיו ולמעלה לראש אצבעותיו דלמא למעלה לצד הגוף דהיינו מלא פסת היד:

דף נא.

איזהו מת שיש לו רקב. שמלא תרווד מעפר (רקבו ביתו) [רקב גופו] מטמא באהל נקבר בארון של שיש. שלא נתערב רקבון אחר בעפרו. אבל אם נקבר בכסותו או בארון של עץ או על גבי רצפה של (אבנים) [לבנים] אין לו דין רקב:

אין רקב אלא הבא מן הבשר ומן הגידין ומן העצמות מכולם צריך שיהיה ברקב:

הא מן העצם טמא אע"ג דליכא בשר. ולא מצי לשנויי דה"ק מן הבשר לבדו טהור עד שיהיה עמו עצמות וגידין דא"כ הול"ל מן הבשר ומן העצם טהור והוה דייקנא עד דאיכא גידים בהדייהו:

אי אפשר לבשר ועצמות בלא גידים. ועולא שהזכיר גידים איצטרך לאפוקי נפל שלא נתקשרו איבריו זה לזה:
[נעשו גלגלין זה לזה] בערוך גרס גלגילין ופי' עפר מעורב ממקום אחר לשון דבר שמתגלגל ועוד פי' גלגילין קונטריימא דלא גמירי רקב אלא במת שנקבר לבדו. והרקיבו ועמדו על מלא תרווד. שאכלו עש ולא נשאר בכל א' כי אם חצי תרווד. וצ"ע למה נקט שעמדו על מלא תרווד רקב ולא נשאר מהם יותר. תנן התם פ"ד דאהלות כל שבמת טמא ואף העור טמא איכא מאן דאמר מדרבנן. ואיכא מ"ד מדאורייתא:
חוץ מן השינים והשער והצפורן. בפ' דם הנדה מפ' טעמא משום דבעי' דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו ואין גזעו מחליף אף כל שנברא עמו ואין גזעו מחליף יצאו השינים שלא נבראו עמו יצאו שער וציפורן שאע"פ שנבראו עמו גזעו מחליף ובשעת חבורן הכל טמא והנוגע בהם כנוגע בבשר המת:
בעי חזקיה שערו העומד ליגזז וכו' גבול היה להם לגידול שער מתי היה עומד ליגזז ומיבעיא ליה אי מטמא בשעת חבורן למת. וי"מ דמבעי ליה אם נעשה גלגילין כאילו היה גזוז וקברו עמו. ולא נהירא דא"כ אמאי מייתי הך מתני' דאהלות הכא. ותפשוט ליה מדרבה בב"ח טעמא דגזז וכו' משמע ליה דרבה בב"ח איירי בכל עניין אפי' עומד ליגזז וקאמר דוקא גזז. ולא גזוז תבעי לך לרבה בב"ח מיבעי ליה היכא דלא גזז ולהכי נקט גזז דבגזז דוקא הוה פשיטא ליה:
רקב מן העקב מהו לפי שיש בעקבו של אדם עובי בשר שאין בו חיות ולהכי מיבעי ליה אם רקבבותו מטמא שהוא אינו חשוב כגוף המת כי גמירי רקב הבא (מן שלא) [מכוליה] מת. כלומר שבא מן דבר שמת עם המת שבשעת מיתה מת הכל יחד אבל דאתי דרך עקב לא. לפי שמחיים הוי כבשר המת. רקב הבא מב' מתים טמא ואוקמה רבא לעיל כגון שעמדו על מלא תרווד שלא נשאר מב' כ"א מלא תרווד ואי ס"ד הבא מן העקב לא כלו' שאינו מטמא זיל להכא דלמא דרך עקב קאתי פי' למה טמא כלך לדרך זו ולתאמר שמא מן העקב בא ולא תטמאנו ודאי והמאהיל עליו ונכנס למקדש או אכל קודש בשגגה מביא קרבן ושמא חולין בעזרה הוא. אי דארקיב כוליה מת ואתי דרך עקב ה"נ אם נרקב כל הגוף ונרקב גם העקב לא מבעיא ליה דודאי טמא אלא הכא כגון דארקיב חד אבר וקאתי דרך עקב. שעדיין לא נרקב שאר הגוף כ"א העקב ואותו אבר הסמוך לעקב ואיכא למימר לפי שאין חיות בעקב [מיהר] לרקוב והרקיב גם האבר שאצלו ובכה"ג לא גמרי רקב:
עובר במעי אשה מי הוי גלגילין כב'

דף נא:

כב' מתים שנקברו יחד:

א) כיון דלא איתי שלא נולד עדיין העובר שסופו לצאת:

פירשה הפרש שבמעיו:

עורו מהו (מסתברה לי) [משכחת לה] דאשקייה מי דקלים אמרי' במסכת שבת פ' ח' שרצים תרי תאלתא איכא במערבא ונפיק עינא דמייא מבינייהו כסא קמא מרפי ואידך משלשל ואידך כי היכי דעייל הכי נפיק והשקהו ממנו ג' פעמים ובזה העביר הפרש וכיחו וניעו וסכיא נשא. סם שהעביר השער ושלקיה נמי במי טבריה להעביר עורו:

מת שטחנו אין לו רקב דעפר רקבון גמירי ולא עפר טחינה ולא תפוסה לקמן בפ"ב מפ' לה דהמפנה המת מקברו צריך ליטול תפוסתו עמו ג' אצבעות מקרקע בתולה סביב המת:

ולא שכונת קברות לקמ' פ' בתרא מפרש מצא ג' מתים אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד [כ']. ה"ז שכונת קברות ובודק ממנו ולהלן כ' אמה כי יש לחוש שמא היה שם בית הקברות ואם מצא ב' מתים שלימים וא' חסר אין זה שכונת הקברות וא"צ לבדוק. ויראה שכל אלו הדברים הלכה למשה מסיני הם:

לא אם (גמרה) [אמרת] במת וכו' במסכת עדיות תני לה ופליגי בכזית בשר הפורש מאבר מן החי אם מטמא ובא ללמדינו שמטמא מבשר הפורש מאבר מן המת. ומתיב לא אם אמרת במת שיש לו רוב שרוב בנינו או רוב מנינו מטמא באהל וכן רובע קב עצמות ומלא תרווד רקב מה שאין כן בחי:

היכי דמי דאין לו רקב לחי דארקב חד אבר. דכוותה גבי מת אפי' הרקיב חד אבר אית ליה רקב ומשני מי קתני הא מת [הא] קמ"ל שום מת יש לו רקב שלא חסר ממנו יש לו רקב. אבל שום חי אין לו [רקב] טעמא משום דחי הא מת יש לו רקב אפי' אותו אבר שהרקיב בחייו מטמא במותו. שום מת יש לו רקב כשהרקיב אחרי מותו שום חי אין לו רקב דאם הרקיב בחייו אפי' אחרי מותו טהור בעי רבה נמלה שחסרה מהו דאמר פ' אלו הן הלוקין האוכל נמלה כל שהוא חייב אעפ"י שאין בה (כעדשה) [כזית] וכן לענין טומאה נמי ומיבעי ליה אם נקצצו רגליה שעדיין יכולה לחיות אי שם בריה עליה מי אמרי' שיעורה גמירי בריה שלימה עומדת עדיין במקום שיעור כעדשה. וכמו שאם חסר משיעור עדשה כל שהוא טהור בריה נמי בעי' שתהא שלימה או דילמא בריה גמירי והא איכא כיון שיכולה לחיות ת"ש בהם יכול בכולן בשרצים כתיב וכל אשר יגע בהם. דמשמע שיגע בשרץ שלם ת"ל כל אשר יפול מהם דמשמע אפי' מקצתן:

דף נב.

הא כיצד יתקיימו ב' מקראות הללוף ושיערו בכעדשה. דהיינו מקצתו וקרינן ביה בהם לפי שהחומט תחלת ברייתו בכעדשה והוא שלם:

ש"מ שיעורא גמירי. דאי אמרת דנמלה שנקצצו רגליה קרויה בריה (ואכתי) [ואף דעתה] אין בו כעדשה דתחילה ברייתו כשהוא שלם אין בו אלא כעדשה ונילף מיניה דפחות מכעדשה [נמי] מטמא. ודחי כי בעי' שיעורא בכעדשה היכא דלא נפלה ביה נשמה כמו חומט בתחי' (דמקומו) ודאי אין לנו להחשיבו בריה בפחות מכעדשה הואיל ולא תפול בי' נשמה בפחות מכאן:

אבל היכא דנפלה ביה נשמה. כגון נמלה חיה חשובה ברי' אפילו חסרה הואיל ועדיין יכולה לחיות:

איבעיא להו שדרה וגולגולת תנן. דוקא תרוייהו. או דלמא [או שדרה כו'] ועל מתני' דאהלות דתנן ואלו מטמאין באוהל השדרה והגולגולת שייך נמי למבעי הך בעיא. וכן מוכח בשמעתין דמייתי הך בעיא ממתני' דאהלות. ת"ש שדרה שגידר. פי' חותך כמו גודו אילנא רוב עלעין שבה. צלעות תרגומו עילעין ובפ' אלו טרפות מפ' נשתברו ברוב ב' צדדים נתפרקו ברוב צד א:

טהורה. שביטל שם שדרה ממנה ובקבר אפי' נשברה או נפרקה טמאה שהקבר מצרפם דהכי גמירי. הא לא גידר טמאה השדרה לבדה. מי קתני הא לא גדרה טמאה דלמא כי גדר טהורה אידך תבעי לך. מי קתני הא לא גדר טמאה בלא גולגולת. דלמא עם גולגולת מיירי ואעפ"כ אם גדר טהורה אידך. כלומר אם לא גידר תיבעי לך אי מטמא שדרה לבדה. ת"ש ר' יהודה (דברי) [אומר ששה דברים] ר"ע מטמא בסמוך קא חשיב להו:

של טרסיים צורפי נחושת והגיחוה באויר מקום שאין עליה אוהל שלא יטמאו הנכנסים שם וכל הרופאים אמרו שהיו בקיאים להכיר בעצמות שהם משדרה וגולגולת ולהשוות עצם לעצם ולידע אם הם מב' מתים או ממת א' ואמרו אין כאן שדרה ממת א' ולא גולגולת ממת אחד והנזיר שהאהיל עליהם בעודם בקבר אינו מגלח. דאי משום טומאת אוהל אפילו היה שם שדרה ממת א' לא היה מגלח כיון דאין השדרה שלימה כדאמרי' לעיל גדר רוב עילעין שבה טהורה. ת"ש מממיינא ומה הן ז' דברים וכו' ועל חצי קב עצמות וכו' מדלא קתני ועל רובע עצמות הבא מב' מתים כדאיתא בפלוגתא דר"ע ורבנן במסכת אהלות אלמא דלענין תגלחת נזיר איירי הכי ועל עצם כשעורה שנחלק לשנים אעפ"י שהוא ממת א'. והשדרה והגולגולת במס' אהלות קתני בהדיא בפלוגתא דר"ע ורבנן השדרה והגולגולת מב' מתים כי קתני אבר מן המת וכו' פי' כי קתני (בכללה) אבר

מן המת ובכללו אבר מן החי הלכך בכללא קא מני ו' ובפרטא קא מני ז'. לאפוקי עצם כשעורה דאין הנזיר מגלח אלא על מגעו ועל משאו ועל רביעית דם דקתני ס"ל לר"ע דנזיר מגלח על אהלו וקשה דבמתני' מוכח ר"ע דנזיר מגלח על רביעית דם מק"ו דעצם כשעורה ודיו לבא מן הדין להיות כנדון. וצ"ל לפי הך שינויא בודאי ר"ע גמרא גמיר דנזיר מגלח על רביעית דם ואף על אהלו ובמתני' לדבריו דר"א קאמר:

דף נב:

מידי דהדר ביה ר"ע כדקאמר לעיל ורביעית דם לא חזר בו כדמפרש ואזיל:
הושחרו שיניו מפני תעניותיו משום שלא דבר בלשון כבוד על רבו בהא דקאמר אם משמת חזר בו:
ב"ש או' רובע עצמות. הבא מן העצמות מב' או ג' וב"ה או' הבא מן הגויה מרוב המנין דהיינו קכ"ה איבירם או מרוב הבנין ואם קצע מכולן רובע עצמות טמא:
יכולני לעשות דברי ב"ש וב"ה שלא נחלקו בדבר זה. מב' שוקים וירך א' והב' דקאמרי ב"ש לאו דוקא דלעולם מתלתא נמי. וי"מ מב' שוקים וירך א' לא חשיב כי אם ב' לגבי ב' ירכים ושוק אחד שהשוק הוא קטן מן הירך שהוא למטה מן הארכובה והירך הוא למעלה מן הארכובה ובמס' אהלות דחשבינן אברי האדם ממטה למעלה קא חשיב ב' דשוק ה' בארכובה וא' דירך:
שמאי או' אפי' עצם א' מן השדרה מן הגולגולת. וקס"ד מדקאמר שמאי אפי' עצם א' מן השדרה או מהגולגולת מטמא באוהל מכלל דרבנן דפליגי אמרי שדרה או גולגולת דאי לאו הכי מפלגת פלוגתייהו יותר מדאי:
ומשני שמאי דמחמיר. אבל רבנן לעולם תרוייהו בעו. לפשוט מיניה. טעמא דשמאי דמחמיר לטמא בעצם משדרה לבד או מגלגולת לבד כדקתני או הכי רבנן דלא תנו או אלא השדרה והגולגולת עד דאיכא שדרה וגולגולת אבל היכא דאיתיה בעיניה חד מנהון. ושמאי דמחמיר לטמא אפי' בעצם הוצרך למתני או דלא תימא כולי האי לא מחמיר אלא בעי עצם מכל חד מנייהו אבל לרבנן דמצריכי שדרה שלימה או גולגולת שלימה לא צריך למתני אוף היכא דאיכא משאר איברים מרוב בניינו או מרוב מניינו. ליתני על רובע עצמות הבא מן השדרה ומן הגולגולת וכ"ש שדרה וגולגולת דקס"ד דליכא שדרה וגולגולת שאין בהם רובע עצמות. אלמא דיש שדרה וגולגולת בלא רובע וא"כ היכי בעי למפשט מדקתני שדרה וגולגולת ולא קתני רובע עצמות הבא מן השדרה או מן הגולגולת אלמא דרובע לא מטמא הא איצטריך למתני שדרה וגולגולת לגופיה אע"פ שאין בהם

רובע ולעולם אימא לך דרובע הבא [משדרה וגולגולת] טמא ולא אתפרש היכא אמר רבא וי"מ דדייק לה מהך דאמר רבא לעיל בפרקי' לא נצרכה אלא לרוב בניינו או לרוב מניינו שאין בהם רובע קב עצמות וכה"ג איכא למימר נמי על שדרה וגולגולת. בתר דשמעה מר' עקיבא לאו אתפרש והר' יעקב מפ' דרבא אמרה למתני' על מתני' דאהלות דקא חשיב ו' דברים שר"ע מטמא וקא חשיב שדרה וגולגולת מב' מתים ורובע עצמות מב' מתים. ואי אין שדרה וגולגולת פחות מרובע אמאי איצטריך לשנותן. ותריץ רבא לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהם רובע אבל מקמי דשמעה לר"ע הוה ס"ד דאין שדרה וגולגולת פחות מרובע וקשיא לן אמאי קאמר בתר דשמעה מר"ע הא מקמי הך דר"ע קתני במתני' ואלו מטמאין באהל וקתני השדרה והגולגולת ורובע עצמות ועלה נמי בעי לשנויי לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהם רובע:

דף נג.

ת"ש שמאי אומר אפי' עצם א' מן השדרה או מן הגולגולת מכלל דרבנן דפליגי עליה אית להו דרובע עצמות הבא מהם טמא דאי לאו הכי קא מפלגת לפלוגתייהו טובא:
ומשני שאני שמאי דמחמיר. אבל רבנן לעולם אימא לך חצי קב:
תימה היכי בעי למפשט לתגלחת נזיר מהקדש מהאי דמתני' לענין טומאת אהל. ועוד תימה מנ"ל לרמי בר חמא דשדרה וגלגולת חמירי מרוב בניינו ורוב מניינו דשדרה וגלגולת איברי' גדולים הם ואפשר שיש בהם כ"כ עצמות כמו רוב בניינו או רוב מניינו. ונראה דבעיא דרמי בר חמא תליא בהך דמבעיא לן לעיל אי שדרה וגלגולת תנן או שדרה או לגולת תנן דפשיטא ליה לרמי בר חמא אי שדרה וגלגולת תנן דבעי חצי קב דהא לא חמירי ואי שדרה או גלגולת תנן פשיטא ליה דעל רובע מהם מגלח כיון דחמירי והיא גופא קא מיבעיא לרמי בר חמא שדרה או גלגולת תנן ונזיר מגלח על רובע כיון דחמירי. או דלמא שדרה וגלגולת תנן ולא חמירי ובעי' חצי קב והשתא מייתי שפיר ממתניתין דאהלות דמשמאי מטמא בעצם א' מן השדרה או מן הגלגולת. מכלל דרבנן מטמו בשדרה או בגלגולת אלמא חמירי:
ליפשוט מינה טעמא דשמאי דמחמיר הא רבנן עד דאיכא קב עצמות. כלומר הא רבנן בעו שדרה וגלגולת לענין טומאה ולתגלחת נזיר [וא"כ] נמי בעי חצי קב:
חצי קב עצמות וחצי לוג דם לכל. פי' לכל דבר בעי' שיעור גדול אף לתרומה וקדשים. ופחות משיעור זה אינו מטמא באהל המת ופליגי אמתני' דאהלות. ומקצתן היו אומרים רובע עצמות ורביעית דם לכל ואף הנזיר מגלח על אהלן ופליגי אמתני' דהכא:

מכדי אין הכרעת שלישית מכרעת. פי' דב"ד של אחריהן פי' למ"ש במתני':

דף נג:

אין עליהם בשר כראוי. וגם אין בו עצם כשעורה ר"י אומר אין הנזיר מגלח עליו אף על מגעו ועל משאו. ור"ל אומר הנזיר מגלח עליו ומקרא מרבי ליה לקמן דמטמא במגע ובמשא הלכך נזיר מגלח עליו ור"י סבר אף במגע ובמשא אינו מטמא:

ר"י אמר אין הנזיר מגלח עליו. מדקתני על אבר מן המת שיש עליו בשר כראוי נזיר מגלח על אהלו ולא קתני אין עליו בשר כראוי למגעו ולמשאו אלמא אין הנזיר מגלח עליו. ור"ל אמר מדלא קתני בסיפא בהדי סככות ופרעות לאשמועינן דאבר שאין עליו בשר כראוי דאינו מגלח על מגעו ומשאו אע"ג דמטמא כדדרשי' בסמוך אלמא נזיר מגלח עליו:

ור' יוחנן אמר לך כיון דשמעי' ליה מכללא דרישא. מדתנא יש עליהן בשר כראוי לאהלו. ולא תנן אין עליו בשר כראוי למגעו ולמשאו שמעי' ליה ולא אצטריך למתניה בסיפא:

ופריך ר"ל וכל היכא דשמעי' מכללא לא תני בסיפא והא חצי קב עצמות וכו' והא חצי לוג דם וכו':

ה"ג לאפוקי מדר"ע דאמר רביעית דם נזיר מגלח עליו דקאמר במתני' לקמן (כוותיה) לפני ר' אלעזר דמוכח דנזיר מגלח על רביעית דם מק"ו דעצם כשעורה. וא"ת הא נמי שמעי' ליה מכללא מדלא קתני לה גבי עצם כשעורה. אלמ' דאין הנזיר מגלח על מגעו ומשאו. וי"ל דמכללא לא שמעינן ליה דה"א דשפיר אתיא כר"ע. והא דלא תנייה (הם) [גבי] עצם כשעורה משום דהוי בכלל עצם כשעורה דמיניה אתי בק"ו:

על פני השדה זה המאהיל על פני המת דמשמע מגע שהוא באויר על פני השדה והיינו אהל. ואע"ג דבפ' בהמה המקשה דריש רבי ישמעאל מהאי קרא להוציא עובר שבמעי אשה ור"ע דריש ליה לרבות גולל ודופק. נ"ל דהכא דריש מעל פני והתם דריש מהשדה מה שדה שהוא בגלוי להוציא עובר שבמעי אשה ולר"ע לרבות גולל ודופק שמונח על פני השדה:

בחלל זה אבר מן החי. דהכי משמע שנתחלל ממקום חבורו:

ויש בו כדי להעלות ארוכה. הכי גמירי ליה:

חרב הרי הוא כחלל. דכיון דנגעה החרב במת נעשה אבי אבות הטומאה כמת עצמו. ולאו דוקא חרב אלא ה"ה כל כלי מתכות הנוגעים במת לפר"ת. ולר' יצחק מסמפונטי אף כלי שטף כמו שאפרש לקמן בע"ה:

או במת זה אבר הנחלל מן המת דלמת שלם לא אצטריך דאפי' חרב שנגעה במת מטמא באהל:
או בקבר זה קבר סתום שאין לו פתיחה בפותח טפח ומאהיל עליו אפי' שלא כנגד הטומאה טמא דחשבינן ליה כאילו כולו מלא טומאה ובלבד שיהיה פותח טפח בין המת לגג הקבר אבל אם אין בו פותח טפח הוי טומאה רצוצה ובוקעת ועולה ואינה מטמאה מן הצדדים. והכי תנן פ"ז במס' אהלות נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדים טהור מפני שהטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ואם היה מקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הנוגע מ"מ טמא מפני שהוא כקבר סתום:

דף נד.

או בקבר אמר ר"ל זה הקבר שלפני הדיבור שקודם מתן תורה דאמר פ' הבא על יבמתו אמר רשב"י קברי עובדי כוכבים אינם מטמאים דכתיב ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם קרויים אדם כו'. ופריך והא כתיב כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו ומשני דלמא איקטיל חד מינייהו. רבינא אמר נהי דממעטינהו מטומא' אהל דכתיב אדם כי ימות באהל ממגע וממשא מי ממעטינהו. משמע דלאידך שנוייא דאצטריך לשנויי דלמא איקטיל חד מישראל סבר דאף ממגע ומשא מעטי'. ולדידיה איצט' הכא לרבות קבר שלפני הדיבור דאע"ג דלאו ישראל נינהו מטמאו במגעו דהכא במגע איירי ולמגע רבינהו קרא ולא לאהל. ור' בנאה דהוה מציין מערת המכפלה בפ' ח"ה סבר כרבנן דר"ש דפ"ק דמ"ק אמרי' אין מציינין אלא על קבר שמטמא באהל. וריצב"א היה אומר דשפיר קרויין אדם אדם הראשון ואברהם אדם הגדול בענקים:
ואפ"ה רחמנא רבייה כיון דהוי אבר שלם:
ואם אינו ענין למגעו תנהו ענין למשאו. צ"ע לר"ל מנ"ל דעצם כשעורה מטמא במשא:
עד שיטהר דקתני בז' אחר הזאה וטבילה:
ומני ר"א דאמר וקדש את ראשו ביום ההוא ביום תגלחתו שמתחיל ומונה מיד בו ביום. או דלמא בח' ומאי עד שיטהר בהבאת קרבנותיו ומני ר' היא דאמר וקדש את ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו:

דף נד:

אילן המסך על הארץ ועניפו מובדלים ויש כזית מת תחת אחד מן הענפים ואין ידוע תחת איזו. וכן פרעות אבנים הבולטות מן הגדר ויש כזית מן המת תחת א' מהן ואין

ידוע תחת איזו ומיירי שהן רחבות טפח דהכי משמע פ' דם הנדה בסופו שהמהלך תחת כולו טמא ודאי אלא שאויר מפסיק ביניהם והלך הנזיר תחת א' מהם. ויר' לי דמיירי שהאילן עומד ברה"ר וכן האבנים בולטים ברה"ר דספק טומאה ברה"ר טהור וחכמים גזרו עליו טומאה אבל ברה"י הוי טומאה דאורייתא וסותר ומביא קרבן כדמוכח לקמן רפ"ב נזירי':

משום אוירה גזרו שהאויר יטמא אפילו אינו מאהיל על הנושא כגון הנכנס לה בקרון ובספינה או בשידה תיבה ומגדל שמחזיקים מ' סאה שאינן מקבלים טומאה וחוצצין בפני הטומאה:

ואי אמרת אוירה גזור הזאה למה לי דכיון דאמרי' הנכנס בדבר החוצץ טמא א"כ לא גזרו עליה משום טומאה אלא חומרא בעלמא החמירו עליה כדי שלא יצא אדם מארץ לחו"ל וא"כ הזאה למה לי:

אלא לאו משום גושא. שגזרו עליה כמאהיל על המת לפי שאין מציינים בה קברים הוא דבעי הזאה:

וכי קתני ומזה אשארא רביעית דם ורובע עצמות וכיוצא בדם:

הני כלים בני הזאה נינהו פי' אדם הנוגע בכלים בר הזאה הוא בתמיה והלא הכלי אב הטומאה ואדם הנוגע בו ראשון וטמא טומאת ערב:

דף נה.

לא דכ"ע משום גושא ורבי דמטמא סבר דאוהל זרוק. פי' המטלטל ע"י אדם או בהמה הנושאים אותו לאו שמיה אהל לחוץ בפני הטומאה ומר סבר שמיה אהל ועדיף מטלית המנפנפת וספינה שטה ע"פ המים דתנן במסכת אהלות שאין חוצצין בפני הטומאה ולא מביאין דמשום דרגלי האדם או הבהמה הנושאים אותם נוגעים בארץ עדיף טפי:

והתניא בניחותא. ר"י בר יהודה או' תיבה שהיא מלאה כלים וזרקה על פני המת טמאה דכיון דזרקה באוהל הוי כטלית המנפנפת ולא שמיה אהל ואם היתה מונחת טהורה פי' מונחת ע"ג בהמה או אדם הנושאים אותה דאוהל זרוק שמיה אהל:

ה"ג ואיבעי' אימא דכ"ע משום אוירא ולהכי מטמא [רבי] ר"י בר יהודה סבר דבעומד על הגשר או הנכנס לה בקרן או בספינה הוא דגזרו על אוירא אבל בשידה תיבה ומגדל לא גזור:

והתניא בניחותא ומייתי סייעתא דאיכא מאן דמטמא בקרן ובספינה ומטהר בשידה תיבה ומגדל משום מילתא דלא שכיחא הוא:

ואבע"א דכ"ע משום גושא. פי' הא דמפליג האי תנא בין שידה תיבה ומגדל לקרון וספינה לאו כדקאמרת דכ"ע משום אוירא והא דמטהר בשידה תיבה ומגדל משו' דמילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן. אלא כ"ע משום גושא והא דמטהר ר"י בר יהודה בשידה תיבה [ומגדל] משום דאוהל זרוק שמיה אהל כדתרצי' לפלוגתייהו לעיל וקרון או ספינה דמטמא משום דגזר שמא יוציא ראשו ורובו לחוץ ויאהיל על הגוש אבל בשידה תיבה ומגדל אין נקל כ"כ לפתוח הדלת להוציא ראשו. והתניא בניחותא הנכנס וכו' טהור עד שיוציא ראשו ורוב לשם אלמא הא דמטמא בקרן או בספינה משום דגזרינן שמא יוציא ראשו ורוב:

אמר רב חסדא לא שנו הא דימי גמרו וימי ספרו אין עולין לו לימי נזירותו אלא בנזיר מועטת. שנזר ל' יום ונצטרע משום כל כשיתרפא מצרעתו צריך לגלח לצרעתו ואחר אותה תגלחת צריך לנהוג נזירות עד שיהא שערו ראוי לתגלחת דאין גידול שער פחות מל' יום אבל בנזיר מרובה שאחר ימי צרעתו נשארו עדיין ל' יום מנזיר דאיכא גידול שער מיסלק נמי סלקי ליהף מתיב רב שרביא מתחיל ומונה מיד ואינו מבטל את הקודמים היינו מתני' אלא שהביאה בהפך ואי בנזירות מועטת של ל' יום היכי קאמר דאינו סותר את הקודמים הא בעי גידול שער אחר שגילח לצרעתו וקתני מתחיל ומונה מיד ואינו מבטל את הקודמים אלא על הקודמים הוא מתחיל למנות להשלמים נזירותו:

דף נה:

בנזיר בת ג' יומי איירי מתני'. והיינו נזירות מועטת דרב חסדא והכי קאמר לא שנו אלא בנזיר מועטת כלומר כשהתחילו ימי צרעתו לא נשאר לו מימי נזירותו אלא נזיר מועטת דהיינו ל' יום דאין נזיר פחות מל' יום:

והדר יתיב ל' יום להשלים ניזרותו דהא אית ליה גידול שער ולכך דין הוא שלא יסתור הקודמים וגם אין עולה לו דבעי' גידול שער. אבל בנזיר מרובה כגון שנדר פ' יום ולסוף כ' יום נתנגע ונטהר וגילח לסוף ל' יום לנגעו מסלק סלקי ליה כיון שנשאר מנזירותו כדי גידול שער ולפעמים עולים מקצתן כגון אם שהה בנגעו מ' או נ' יום:

נזיר שהיה טמא בספק ספק אם נטמא במת וספק אם הוא מצורע מוחלט צ"ע במסכת נגעים היכי משכחת לה ספק מוחלט דתנן רפ"ק דנגעים כל ספק נגעים טהור חוץ מזה ועוד אחר וחהנך ב' הם טמאים ודאי. ותנן נמי בההוא פרקא כל ספק נגעים בתחילה טהור ומשנזקק לטומאה ספקו טמא:

אוכל בקדשים אחר ששים יום אבל קודם לכן לא דס' מצורע הוא ועד שיביא כפרתו אסור לאכול בקדשים אבל משום ספק נזיר טמא לא מיתסר בקדשים דלא מיקרי מחוסרי כפרה ליאסר בקדשים אלא מי שטומאה יוצאת עליו מגופו כדאי' פ"ד מחוסרי כפרה. כיצד נזיר ל' יום וביום הראשון אירע לו ס' טומאת מת וספק צרעת מזה ושונה וטובל טהור מטומאת מת בא לו לגלח כדין נזיר טמא או כדין מנצורע שנתרפא או' לו המתן עד ל' יום דשמא נזיר טהור הוא ולא מצורע ונזיר טהור אינו מגלח אלא על הדמים דכתיב תער לא יעבור על ראשו עד מלאת ימי נזרוף לסוף ל' יום מגלח ספק תגלחת מצורע ספק נזיר טמא ספק נזיר טהור ומביא ב' צפרין כדין תגלחת של ימי חלוטו. וחטאת העוף הבאה על הספק משום ספק נזיר טמא ועולת בהמה משום ספק נזיר טהור כדי לגלח על הדמים (ולמחרת יום תגלחתו) דאמרינן אם גילח על א' משלשתן יצא ומתנה עליה שאם לא הגיע זמנו לגלח שתהיה עולת נדבה בא לו לגלח שנית אחרי ז' ימי ספרו או' לו המתן שמא נזיר טמא היה ולא מצורע וצריך למנות ל' יום לנזירות טהרה. אחר ל' יום מגלח ספק תגלחת של ימי ספרו ספק נזירות טהור ומביא עולת בהמה משום ס' נזיר טהור כדי לגלח על הדמים ולמחרת יום תגלחתו מביא קרבן מצורע כדי להתירו בקדשים ומביא חטאת העוף דחטאת בהמה אינה באה על הספק או יפקיר נכסיו ויביא חטאת העוף כדין מצורע עני. ואשם לר"ש דאמר דמצי לאתנויי בשלמים ולרבנן דר"ש אשם אינו מעכבו מלאכול בקדשים. ועדיין הוא אסור לשתות וליטמא למתים דשמא מוחלט היה ותגלחת מצורע אינו עולה לו לתגלחת נזיר טהור ולא לתגלחת נזיר טמא כדאמר לקמן בפ' ב' נזירים טעון עוד ב' תגלחות א' לנזיר טמא וא' לנזיר טהור ובתוך ל' א"א לו לגלח דשמא מוחלט היה ולא נזיר טמא ולאחר ל' יום מגלח ס' נזיר טהור וס' נזיר טמא ומביא חטאת העוף לס' נזיר טמא ועולת בהמה לגלח על הדמים ומתנה ועדיין אסור לשתות יין ולטמא למתים דשמא מוחלט וטמא היה ולאחר ל' יום מגלח ומביא קרבן הנזיר טהור ושותה יין ומטמא למתים ותני עלה בד"א בנזיר מועטת אז די לו בק"כ ימים אבל בנזירות בת שנה אוכל בקדשים אחר ב' שנים דא"א לגלח ב' תגלחות של ימי חלוטו וימי ספרו אלא אחר ב' שנים כמו בנזיר מועטת אחר ששים יום ושותה יין ומטמא למתים אחר ד' שנים כדין נזיר מועטת אחר ק"כ ימים ואי ס"ד סלקי' ליה ימי חלוטו תסגי ליה בג' שנים ול' יום ואחר שגילח שנית לצרעתו לסוף ב' שנים יגלח תגלחת ג' לאחר ל' יום ממ"נ אם נזיר טמא הוא כך הוא דינו ואפט' אחר ז' ימים לתגלחת היה יכול לגלח ואם נזיר טהור הוא ומוחלט כך הוא דינו שהרי עלו לו ימי צרעתו לשנה של נזירות ואינו צריך להמתין רק ל' יום לגידול שער. ואחר תגלחת שלישית ימתין שנה

א' דשמא הי המוחלט וטמא וב' תגלחות הראשונות לצרעתו וג' לנזיר טמא ועד שיגלח ויביא קרבנותיו נזיר טמא א"א לו למנות נזירות טהרה. אלא ש"מ ימי צרעתו אין עולין לו כל עקר הלכך א"א לו לגלח תגלחת שלישית עד סוף שנה ג' כי שמא מוחלט ונזיר טהור היה וימי צרעתו לא עלו לו ועוד מתיב רב אשי אין לי אלא ימי טומאה. פי' טומאת מת שאין עולין לו מן המנין דכתיב והימים הראשונים יפלו וכיון דסותר את הקודמים כ"ש שאין עולין לו:

דף נו.

ימי טומאתו מגלח ומביא קרבן אשם נזיר:
ימי חלוטו מגלח לצרעתו ומביא קרבן מצורע:
תאמר בימי חלוטו שאינו מבטל הקודמים כדדרשינן לעיל פ' ג' מינים טמא נזרו למעט תגלחת ויין שאינן סותרים אמרת מה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזיר שאם קיבל עליו נזירות בבית הקברו' אינו ראוי לתגלחת טהרה שאינו מגלח ומביא קרבן טומאה בשביל טומאתו כדאיתא לעיל פ"ג אלא יוצא ומזה ושונה וטובל ומונה נזיר טהרה ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזיר טהרה שצריך לגלחו לצרעתו אינו דין שלא יעלו לו מן המנין ימי ספרו ז' ימים שבין תגלחת א' לב' מנין שאין עולין לו צ"ע אמאי לא אתי נמי בק"ו מנזיר דקבר שהרי אין שערו ראוי לתגלחת נזיר אילימא בנזיר מועטת שאין לו למנות ר' ל' יום מתחלת צרעתו עד סוף נזירותו הא בעי' גידול שער. ואמאי אצטריך ליה למילף בק"ו דאין עולי' לו אלא לאו בנזיר מרובה שיש לו יותר מל' יום משהתחילה צרעתו עד סוף ימי נזרו וקתני שאין עולין:
ור"א מר' יהושע סתם שהוא ר' יהושע בן חנניה גמיר לה:
מצאתי את רבי יהושע בן פתר הראש כך שם אביו אמר ליה הן אמר' לו כך אמר ר' יהושע בן ממל:
ש"מ כל מלתא דמתאמרא בבי תלתא קדמאי ובתראי אמרינן מציעאי לא אמרינן. שהרי רבי יהושע בן חנניה אמרה לר' יהושע בן ממל ור"י בן ממל לר"א ורבי כשסדר המשנה הזכיר לר"י בן חנניה שהוא ראשון ור"א שהיה אחרון ואילו ר"י בן ממל האמצעי לא חש להזכיר:
שקבל מן הזוגות וכו' בזורע שבת או חרדל בב' או ג' מקומות שהוא נותן פאה מכל א' וא'. כך כתוב הגרסא בספרים וליתא להך (גזרה) [גירסא] דמשנה זו שנויה בפ"ג דמס' פאה גבי מחלוקת דר"ע וחכמים המנמר שדהו ושייר קלחים לחים ר"ע או' נותן פאה

מכל א' ואחד וחכ"א מא' על הכל ומודים חכמים לר"ע בזורע שבת או חרדל וכו' אבל משנה זו היא שנויה פ"ב דפאה הזורע שדהו (ארבע) [שני] מיני חיטים אם עשאן גורן א' נותן פאה א' ב' גרנות נותן ב' פאות מעשה שזרע ר"ש איש המצפה ובא לפני ר"ג ועלו ללשכת הגזית ושאלו אמר נחום הלבלר כך מקובלני מר' יאשיה שקבל מאביו שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני הזורע שדהו וכו' ואילו יהושע וכלב לא קאמר אלמא אין קפידא אם מדגל מן האמצעים:

איבעיא להו עצם כשעורה הלכה. דנזיר מגלח עליו דמקרא לא אתי דכתיב על כל נפשות מת לא יבוא דמשמע דלא הוזהר אלא על דבר שמטמא באהל ורביעית הדם בעי לאגמורי מניה בק"ו וקא"ל ר"א אין כאן ק"ו משום דאין דנין ק"ו מדבר (שאינו) [שהוא] הלכה:

דף נז.

או דלמא רביעית דם הלכה מה שהוא מטמא באהל דכתיב על כל נפשות מת דמשמע שיעור ב' נפשות דהיינו ב' רביעים:

ועצם כשעורה ק"ו ואתה בא ללמוד רביעית דם מעצם כשעורה מתוך חומרא שיש ברביעית דם שמטמא באהל משא"כ בעצם כשעורה וקא"ל אין דנין ק"ו מהלכה. פי' מתוך חומר אהל שיש ברביעית דם שבא מהלכה:

סליק פירקא

פ"ח ב' נזירים שאמר להם אחד וכו' ומיירי שהם שותקים שאם היו מכחישים אותו לא היה נאמן כדאיתא בקדושין כל האומר דעד א' בהכחשה לא מהימן:

מגלחים ומביאים וכו' לאחר שיכלו ל' יום שלהם:

אם אני הוא הטמא קרבן טומאה שנעשה כבר הוא שלי וקרבן טהרה [שנעשה מכבר] הוא שלך:

וסופרים שלשים יום מיום שנדר הב':

וקרבן טומאה בספק היינו חטאת העוף הבאה על הספק ואינה נאכלת. מביא חטאת העוף לספק טומאה נזיר ואשם לא מייתי כרבנן דאמרי לעיל הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה. נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאי' אם נזיר טהור הוא דעולה ראשונה היתה חובה ועתה הוא מקריב חטאת ושלמים והודו חכמים לדברי בן זומא ולא חשו על מה שהקריב קרבנותיו לחצאין:

באומר ראיתי שנזרק טומאה ביניכם. שהיה מרוחק מהם ד' אמות דהשתא לא הוו אלא תרי דהו"ל ספק טומאה ברשות היחיד:

דף נז:

דיקא נמי דקתני ואיני יודע דמשמע שלא ידע מעולם מדלא קתני ושכחתי איזה מכם טמא אלמא שמרחוק היה (נטמא):
באשה שאינה באיסור הקפת ראש. כדאמר בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה וקטן שהוא מופלא סמוך לאיש:
המקיף את הקטן חייב דכתיב לא תקיפו פאת ואף פאת קטן בכלל:
ודידך מאן מגלח להו. שהיו רגילין שלא לשייר פאות כשהיו מגלחים ראש הקטנים:
א"ל חובה. כך שם אשת רב הונא וס"ל דוקא איש המקיף את הקטן חייב ולא אשה כדמפרש טעמא בסמוך:
חובה תקברינהו לבנה. וכי היא רוצה שתקבור את בניה שאינה יראת העונש על שהיא מקפת אותם:
הוי כשגגה שיוצאת מלפני השליט וקברה בניה אע"פ שלא קלל אותה:
מכדי תרוייהו סברי הקפת כל הראש שמה הקפה. רב הונא דאמר חובה מגלח להו אבל איש לא. וכן רב אדא דאמר תקברינהו לבנה:
במאי קמיפלגי דרב אדא סבר דאיש המקיף קטן פטור מדקאמר ודידך מאן מגלח להו מכלל דלדידיה אפי' איש יכול להקיף את הקטן באיזה סברא נחלקו:
הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה. פי' באיסור הקפה כלל ואף להקיף הקטן מותרות. וכן אם הקיפה את הגדול פטורה:
ורב אדא סבר. נהי דליתנהו בהקפת ראשן בהקפת ראש אחר איתנהו:
אחד המקיף ואחד הניקף במשמע דלא תקיפו:
והאי קטן וכו' והאי דקאמר רב אדא חובה תקברינהו לבנה לדבריו דרב הונא קאמר לדידך דלית לך דכי ניקף פטור מקיף נמי פטור דקאמ' המקיף את הקטן חייב. גם חובה יש לירא מעונש דאין חילוק בין איש מקיף קטן לאשה מקפת:
דתניא ראשו מה ת"ל. גבי מצורע כתיב וגילח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח. והשתא דריש לראשו דמיותר דבכלל כל שערו הוא ולקמן דריש זקנו. וגבות עיניו דריש פי' היה מביא לכלל ופרט וכלל לרבות כל כנוס שער ונראה:
יכול אף מצורע כן. לא יגלח כל ראשו והא דכתיב וגילח את כל שערו נוקי ליה בשאר שער הגוף:
ת"ל ראשו לומר דגילוח מצורע דחי לאו דהקפה:

וקשיא אידך ראשו מה ת"ל וכו' מאן דמוקי לה בנזי' סבר הקפת כל הראש לא שמה הקפה. הלכך למצורע גרידא לא איצטריך דאין כאן הקפה ומוקי לה בנזיר מצורע דאיכא לאו דלא יעבור ועשה דגדל פרע ואתי עשה דגילוח מצורע ודחי להו:

ואידך סבר הקפת כל הראש שמה הקפה. וכיון דאיצטריך קרא למדחי לאו גרידא לא מוקמי' ליה למדחי לאו ועשה:

וכי אתא קרא כגון שהקיף ולבסוף גילח. כגון שהקיף תחלה וגילח צדעיו ואח"כ גילח שער ראשו:

דכיון דאילו גלחיה בחד זמנא לא מחייב ואפי' אינו מצורע כי נמי הקיף ולבסוף גילח לא מיחייב דאתי קרא דמצורע למדחייה:

ומי כתב קרא הכי דכי נמי מצי לגלח בהתר דאתי קר אלמישרי לגלח באיסור:

והא אמר רשב"ל כל מקום וכו'. לאו גרידא מנ"ל. דאי לא הוה ידע ליה מדוכתא אחרינא לא הוה מוקי קרא לחדייה לאו ועשה:

הא גדילים תעשה לך מהם. ואתי עשה דגדילים תעשה לך ודחי לא תלבש שעטנז:

ומאן דנפקא ליה מראשו מאי טעמא לא נפקא ליה מגדילים. ונדרוש ראשו ללאו ועשה:

דרבא רמי כתיב על ציצית הכנף פתיל דמשמע ממין הכנף יהיה הפתיל וכתיב צמר ופשתים יחדו. גדילים תעשה לך דמשמע דוקא מהם עשה גדילים:

הא כיצד צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן. אהני הסמיכות ליפות כחן שפוטרים אף שלא במינן. כגון צמר בטלית שלא פשתן או של משי ופשתים בשל צמר ומשי. אבל שאר מינים אין פוטרים אלא במינן כדמשמע ממין הכנף יהיה הפתיל. והשתא אי לאו דשמעי' מראשו דעשה דמצורע דחי לאו דהקפה לא הוה מוקמי' ליה קרא דגדילים לכדרבא ממש אלא כי דוקיא דרבא צמר לצמר ולמשי אבל לפשתים לא. ופשתים לפשתים ומשי דלא מסתבר למימר דעשה דחי לא תעשה כיון דמצי' לאוקומי לכדוקיא דרבא ולא חזי' בשום דוכתא דעשה דוחה לא תעשה. אבל השתא דגלי קרא דעשה מצי' דחי לאו דהקפה אע"ג דמיניה לא ילפינן בעלמא דאיכא למפרך מה ללאו דהקפה שאינו שוה בכל שאינו נהוג בנשים מ"מ אהני דהשתא דדרשי' גדילים לידחייה דאתי עשה ודוחה לא תעשה:

ומנ"ל דמצורע נזיר מגלח ראשו:

זקנו מה ת"ל דבכלל כל שערו הוא:

לפי שנאמר בכהנים ופאת זקנם לא יגלחו. ת"ל זקנו ובכהנים איכא גם עשה דקדושים תהיו. וה"ה נמי דדחי לאו ועשה דנזיר (דמשמע) [וקשה] היכי בעי למילף נזיר מכהן הא

איכא לאקשויי מה ללאו ועשה דהשחתה שאינה שוה בכל שאינו נוהג בנשים תאמר בגילוח נזיר ששוה בכל והכי פריך בסמוך. וי"ל דלפי המסקנא ניחא. והשתא קסבר כיון דבכהן איכא חד קולא שאינו שוה בכל ובנזיר חד קולא שכן ישנו בשאלה א"כ שקולים הם ולמדים זה מזה. ובעלמא לא ילפינן מינייהו משום דקילי:

דף נח:

ומאן דמוקי ראשו בנזיר זקנו למה לי הוה מצי לשנויי דכהן מנזיר לא אתי שכן ישנו בשאלה כדקאמר בסמוך אלא דעדיפא מיניה קא משני דמיבעי ליה לכדתניא דאינו חייב על השחתת זקן אלא בתער ומדאיצט' זקנו למדחי לאו ועשה דכהן ש"מ דמצורע אינו מגלח אלא בתער דאי מצי לגלוחי בלא תער לא הוה דחי. ומנזיר לא שמעי' ליה דשמא ס"ל כמאן דאמר פ"ג מינים לא יעבור לרבות כל המעבירים:

ומאן דאוקי ראשו ללאו גרידא ל"ל למכתב ראשו ולמה לי למכתב זקנו. ליכתוב זקנו דמשמע בין בישראל דאיכא לאו גרידא בין בכהן דאיכא לאו ועשה ולשתוק מראשו:

ומשני דלאו שקולים הם דבכל חד מנייהו איכא פירכא ולא ילפי' מהדדי. ובעלמא נמי לא ילפי מינייהו כדאמר דמה לכהן שאינו שוה בכל הילכך לא ילפינן מיניה שידחה עשה ל"ת ועשה:

אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער אפי' בית השחי ובית הערוה ואין בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה. אבל בפאת זקן וראש לא איירי רב אלא בשאר הגוף קאמר:

ה"ז לוקה משום לא ילבש וכו'. כעין תער במספרים סמוך לבשר:

מיתיבי העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים וקשה לר"י דאמר לוקה. וה"ה דהוה מצי למפרך השתי ברייתות אהדדי ולשנויי כדמשני מאי לוקה כדקתני מכת מרדות:

דף נט.

ה"ז לוקה משום לא ילבש וכו' וכיון דקרא מייתי אלמא לוקה מדאורייתא:

הרי כבר נאמר בסיפיה דקרא כי תועבה היא הלכך ליכא לפרושי רישיה דקרא הכי דבכה"ג ליכא תועבה אלא ביושב בין הנשים דוגמת אשה כדי לזנות עמהן:

ה"ג במילתיה דר"א בן יעקב מנין שלא תצא וכו' ת"ל לא יהיה כלי גבר וכו' ולא ילבש גבר שמלת אשה לא יתקן גבר בתיקוני אתתא. פי' שלא יכחול ולא יפרכס ולא יעבור בית השחי ובית הערוה:

[בנזיר מותר]. דכיון דמגלח כל ראשו ביום כלות נזירותו ליכא תקון אשה בהעברת בית השחי ובית הערוה. ולית הלכתא כותיה:
חזינן ליה לר' יוחנן דלית ליה בית השחי ובית הערוה. וידע דבמספרים א"א לגלחן כ"כ סמוך לבשר:
ההוא דאתחייב ניגודא. מלקות:
איגלאי בית השחי. כשהפשיטוהו בגדיו להלקותו:
דמן חבריא הוא. וידע דאסור להעביר בית השחי:
בעא מניה רב מר' חייא מהו לגלח. אין לפ' דבמספרים בעא מניה דכיון דא"ל ר' חייא אסור היכי אמר רב לעיל דמותר להקל במספרים כעין תער ולא מסתברא למימר דפליג אר' חייא רביה. אלא מהו לגלח בתער:
א"ל ר' חייא אסור. והא קא גדיל. ותי' מאי פריך לגלחיה במספרים דר' חייא לא אסר אלא בתער. ופר"ת והא קא גדיל ומצערי ליה והואיל וסופו ליגדל ולצערו אף כשמגלחו אין זה תיקון לנוי אלא להצילו מן הצער. גבול יש לו ואינו גדל כ"כ שיגיע לידי צער:
מהו לחוך. להתחכך כדי להשיר שער בית הערוה. א"ל אסור:
בבגדו מאי א"ל מותר דבכה"ג שהוא מחכך בגדיו להשירו ליכא תיקון אשה:
איכא דאמרי בתפלה בבגדו מאי. כשהוא מתפלל מהו לחכך בבגדו בית השחי ובית הערוה:
א"ל אסור ולית הלכתא כותיה:

דף נט:

ה"ג ולייתי. לרבי יהושע פריך דאמר נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאין ומאי נפקא מיניה ויביאם לחצאין:
לחדד בה את התלמידים אה"נ מודה הוא לדברי בן זומא והא דאמר שיבקש א' לידו' כנגדו לא אמ' [אלא] לחדד את התלמידים אם יש בהם משיב כבן זומא הא דקאמר [נמצא זה] מביא קרבנותיו לחצאין ה"ק אם אין אחר נודר כנגדו יצטרך להביא קרבנותיו לחצאין:
מאי ליעבד ר' יהושע לדקיה דלא ליסרו. לדקיה היינו המעיים:
ולר' יהישע דאמר שידור אחר כנגדו צריך לאחר תנופת החלב עד שיגלחו שניהם ותמצא שיסריחו המעיים. ונהי שאם נטמא א' מהם ואין ידוע איזה הוא צריך לעשות כן התם א"א לעשות בענין אחר. אבל הכא מוטב שיעשה כבן זומא:

ולא נהירא גי' זו דהא אמרי' כבר דלא אמרה ר' (ישמעאל) [יהושע] אלא לחדד בה את התלמידים:
נזיר שהי הטמא בספק. כולה מפ' לעיל פ' כ"ג:

דף ס.

אמרת. כמו אמר מר:
ר"ש היא דאמר בפ' התערובת ובפ' בתרא דנדה דמייתי אשם ומתני ומתני בשלמים ולא חייש על מה שממעט זמן אכילתו ומביא קדשים לבית הפסול:
הויא חדא לספק ספרו וחדא לספק טומאתו. פי' חטאת העוף על תגלחת שניה הוי לספק סוף ימי ספרו ושל תגלחת שלישית הוי לספק ימי טומאתו. ספק טמא ומולט ודאי. אוכל בקדשים לאחר ח' ימים כי יום [ראשון] לנזירותו מגלח לחלוטו וישב מחוץ לאהלו ז' ימים וביום הז' מגלח [פעם] ב' ובח' מביא קרבנותיו בו ביום ואוכל בקדשים מיד. והאי דקאמר לאחר ח' ימים לאו דוקא. ומונה ל' יום ויום הח' מן המנין וביום ל"א יגלח דכיון שנטהר מצרעתו אינו מגלח אלא עד יום ל"א כשאר נזירים אע"פ שעדיין אינו שותה יין ומטמא למתים דשמא נזיר טמא היה ואותו יום ל"א שהוא יום ל"ח לנזירותו עולה לו לנזי' טהרה ומגלח יום ל"א שהוא ס"ח לנזירו' והיינו דקאמר ושותה יין ומטמא למתים לאחר ס"ז דהיינו יום ס"ח:
מוחלט ספק וטמא ודאי אוכל בקדשים אחר ל"ז ימים. דמאחר שאינו מוחלט ודאי א"א לו לגלח מיד אלא מזה ג' וז' ומגלח בח' ומביא קרבן נזי' טמא ומביא צפרים לספק חלוטו: וא"א לו לגלח עד סוף ל' דשמא לאו מוחלט הוא. וביום ל' דהיינו ל"ז לנזיר' מגלח דכיון דיש עליו ספק צרעת מגלח ביום ל' כדפי' לעיל וביום ל"ח יביא עולת בהמה לספק נזי' טהרה וחטאת העוף לספק ואוכל בקדשים בו ביום. ושמא מוחלט הוא והויין הנך ב' תגלחות לחלוטו ולספרו ולסוף ז' ימים יגלח ג' לטומאתו. ויום ל"ח עולה לו למנין השביעי. וביום הח' יתחיל למנות נזיר' טהרה ומגלח יום ל"א והיינו דקאמר ושותה יין ומטמא למתים אחר ע"ד ימים:
טמא ודאי ומוחלט ודאי. אוכל בקדשים לאחר ח' ימים דכיון שהוא מוחלט ודאי מגלח ביום הא' וביום הז' מביא נזי' טמא ומתחיל בו ביום למנות ל' יום ומגלח ביום ל"א. והיינו דקאמר שותה יין ומטמא למתים אחר מ"ד ימים:

מפני מה נזיר טהור אינו כמצורע ותעלה תגלחת צרעתו לנזירותו כגון אם נחלט ביום השלמת נזירותו ונתרפא וגילח לצרעתו תעלה לו גם לנזי' ובמתני' אמרי' דצריך ד' תגלחות משום דתגלחת צרעתו לא עלתה לו לנזירותו:

נזיר להעביר הוא מעביר שערו לגמרי ואינו צריך לגדלו עוד לשם מצוה:

ומצורע לגדל בתגלחת ראשונה של מצורע צריך לגדל שערו כדי לגלחו שנית לאחר ימי ספרו. והואיל וחלוקים זה מזה אין עולין של זה לזה:

ויעלו לו לימי ספרו שגם הוא להעביר:

זה לפני זריקת דמים. גלוח מצורע דכתיב וביום השביעי יגלח ורחץ בשרו במים. וביום השמיני יקח ב' כבשים. וזו תגלחת נזי' לאחר זריקת דמים דכתיב וגילח הנזיר פתח אהל מועד ולקח את שער ראשו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:

ותעלה לימי טומאתו. לתגלחת נזי' טמא:

טמא לאחר ביאת מים דכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו. ביום טהרתו משמע אחר טהרתו. והכי דריש לה בספרי:

ומצורע לפני ביאת מים דכתיב וביום השביעי יגלח את כל שערו ורוחץ בשור במים וטהר. יש בספרים לישנא אחרינא עד תנא ר' חייא זה לפני ביאת מים וכו' כדפ' לעיל:

דף ס:

הני ד' תגלחיות דאמרי' משום מצוה כלומר כולהו משום מצוה דאפילו טמא ודאי ומוחלט ודאי היו כולן צריכין תער אפילו תגלחת שלישית שהיה משום טומאה:

או משום אעבורי שער שיעביר ממנו שער שהי"ל בשעה שנטמא ובעבורי נשא סגי. וה"ה דמיבעיא ליה לכל תגלחת נזיר טמא וצ"ל דא"נ סגי ליה בעבורי נשאצריך לגלח מקצת ראשו בתער או במספרים שאם היה סך נשא כל ראשו תו לא הדר רבי כדמשמע פ' החובל ולא מצי למעכב תו תגלחת שניה של טהרה וק"ל דמסתברא דאפילו נזיר טהור מצי לעבורי שערו בנשא רק שישייר ב' שערות וצ"ל. דתרי גווני נשא נינהו יש נשא שהשער צומח אח"כ. ואע"ג דבס"פ ג' מינין [אמרינן] דבעי' תער דגמרי' ליה מנזיר טהור הכי נמי סלקא סוגיא דשמעתן הכי רמי בר חמא הוה מספקא ליה ת"ש מגלח ד' תגלחת ואי אמרינן משום עבורי נשא בג' סגי מעבר עביר שער שהי"ל בשעה שנטמא ואע"ג דבתגלחת שלישי' איכא לספוקי נמי בתגלחת [נזיר] טהור שהיא צריכה תער מכל מקום אם לא היתה תגלחת טומאה צריכה תער משום ספק נזיר טהור לא היתה צריכה

גילוח שהרי עדיין לא יהא מותר לשתות יין ולטמא למתים אלא ש"מ שאף תגלחת נזיר טמא משום מצוה וצרי' תער:

סליק פרקא

פ"ט העובדי כוכבים אין להם נזירות אע"פ שעובדי כוכבים נודרין נדרים ונדבות כישראל אם נדר בנזיר אין עליו תורת נזיר ואין מקבלין ממנו קרבנות נזיר להקריבם ואם בא למילך אם מותר לשתות ולטמא למתים מתירים לו:

שהוא כופה את עבדו כופהו לשתות יין ואינו כופה את אשתו לשתות אם לא שאמר בל' הפרה:

ב) שהוא מפיר את נדרי אשתו ובהפרה זו נתבטל הנדר ומותרת לשתות יין אף לאחר שתתאלמן או תתגרש ואינו מיפר את נדרי עבדו אע"פ שכופהו לשתות יין הנדר מיהו קיים ואם נשתחרר משלים את הנזירות ולא נהירא הך פירושא דהיינו סיפא הפר לאשתו חפר עולמית אם לא שנאמר דפרושי קא מפרש ונראה לפרש שהוא מפיר נדרי אשתו ואף אם נתרצה אחר ההפרשה שתקיים את נדרה אין עליה תורת נזיר שכבר נתבטל הנדר ובעבדים אף אם כפהו לשתות יין אם רוצה האדון אח"כ שיקים נזירותו צריך לקיימו. הפר לעבדו לאו דוקא אלא שכפהו לשתות יין:

עבר מכנגד פניו שברח בגמרא מפרש טעמא:

גמ' דבר אל בני ישראל בנזיר כתיב ולא עובדי כוכבים:

הא אמרת כל מצוה שהאשה חייבת וכו' דגמרי' לה לה מאשה:

שאני הכא דאמר קרא לאסור אסר על נפשו ואע"ג דהאי קרא בנדרים כתיב בפ"ק דנדרים מקשינן נזירות לנדרים מלנדור נדר נזיר להזיר:

ולא העובדי כוכבים מעריכין שאם אמר ערכי עלי או ערך פלוני עלי לא מחייב יכול לא יהו נערכים אם אמר ישראל ערך עובד כוכבים זה עלי ת"ל איש הכא נמי גבי נזיר אימא אהני מיעוט דאין העובדי כוכבים נודרים ומביאין קרבן כישראל ואהני ריבויא דאיש שיש עליהם תורת נזיר שלא לשתות וליטמא למתים:

יצא עובד כוכבים שאין לו אב הלכך אינו בתורת נזיר ליין ולטמא למתים הלכך ליכא למדרש הכא איש לרבוי. ותמיה לי לבני ישראל למה לי דליכא למימר דמהאי קרא לא שמעינן אלא יין וטומאת מתים ואתא בני ישראל למעוטי מקרבנות דלא הוה מסתבר שיביא קרבנות נזיר הואיל ואין עליו תורת נזיר כלל ועוד אי מצי' למדרש האי קרא לחצאין אכתי נימא מי שאין לו אב מטמא למתים ומאיש נרבה שאסור לשתות יין אלא

ודאי האי קרא ליכא למידרשיה לחצאין ונ"ל דמהאי קרא לא הוה שמעינן מידי אי לאו כתיב בני ישראל אלא בתר דכתיב בני ישראל אתיא הך דרשא לאפוקי מרבויא דאיש: שנאמר ירושה לעשו נתתי את הר שעיר נתן לו להורישו לבניו. מי כתיב כבוד אב לענין נזיר ולעיל לא פריך מי כתיב ירושה לענין נזיר דפשיטא דעיקר אב לענין ירושה הוא:

דף סא:

יצא עובד כוכבים שאין לו טומאה שאם נגע במת אינו מקבל טומאה:
מנ"ל שאין לו טומאה:
יצא זה שאין לו קהל דקהל עובדי כוכבים לא איקרי קהל:
ודלמא כרת הוא דלא מחייב וכי תימא אמאי צריך למעוטי מהאי כרת טפי מכל שאר כריתות שבתורה ושמא אין כאן יתורא דאורחיה דקרא למכתב ונכרתה הנפש ההיא מתוך עמה או מתוך הקהל:
וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים אין לו טהרה דכתיב והיתה לבני ישראל למשמרת למי נדה משמע לבני ישראל ולא לעובדי כוכבים. ודלמא טהרה הוא דלא הויא להו הא טומאה הויא להו וקרא דוהזה הטהור לא מייתר דבפ"ק דיומא דריש ליה ר"ע ורבנן לדרשא אחריתי:
איש אשר יטמא ולא יתחטא איתקש טומאה לטהרה וקרא יתירא הוא למידרש א"נ בהאי איתקש קבלת טומאה לחטוי ולהיקש לא בעי תורא:
שאני הכא דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם. רב אחא בר יעקב מדר אשנויא דלעיל מי שיש לו אב לענין ירושה ופריך ליה מהא דר' יוחנן דאמר עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה ואתא רב אחא לשנויי הך פירכא ולא קשה להאי שינוייא דמי שיש לו אב לכל דין ירושה האמורה בתורה אף לענין להנחיל עבדו לבנו יש לו טומאה וישנו בכלל לאביו ולאמו לא יטמא ועובד כוכבים אינו בכלל נחלה זו להנחיל עבדו לבנו שהרי אף לעצמו לא היה גוף העבד קנוי כדדרשינן בגיטין פ' השולח אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה מזה הלכך אינו בכלל לאביו ולאמו לא יטמא:
א"כ עבדים נמי למעטו מהאי קרא שגם עבד אם נתנו לו עבד ע"מ שאין לרבו רשות [בו] אינו מורישו לבנו כדפרישית ולא הם קונים זה מזה וק"ל דדוקא גבי עובדי כוכבים הוא דאמרינן ולא הם קונים זה מזה מובד יצא מכלל עובד כוכבים ולכל דיני קנינים דינו כישראל. ונ"ל לפרש דעבדים אינם בכלל שום ירושה ולא יורש אביו ולא מוריש ממונו

לבנו דעבד אין לו יורש ולעיל נמי ה"מ למפרך הך פירכא אלא דאיפריך האי שינויא והשתא דאוקמיה רב אחא פריך ליה:
אלא אמר רבא גבי ערכין איכא למדרש מיעוטא דבני ישראל (קרי בנייה) [ולקיומי רבויא] דאיש אבל גבי נזיר ליכא לקיומי תרווייהו כדמפרש ואזיל הלכך מיעוטא דרשינן ומאיש לא מציא לרבוי מידי ושמא אתא לדרשא אחרינא:
לעולה פרט לנזיר במנחות פרק ואלו מנחות דרשינן איש איש אשר יקריב קרבן לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל לכל נדריהם ולכל נדבותם לרבות עולה ושלמים ועופות יין ולבונה א"כ מה ת"ל לעולה דכתיב אשר יקריבו לה' לעולה פרט לנזיר שאין העובדי כוכבים מביאים קרבן נזיר דברי ר' יוסי הגלילי:
מידי נזיר עולם כתיב. דקרא בכל נזיר אירי:
בני ישראל מדירים בניהם כדתנן לעיל האיש מדיר את בנו בנזיר. הא אמר ר' יוחנן הלכה היא בנזיר ולא מסתבר לאוקמי מיעוטא דקרא בדבר שהוא הלכה למשה מסיני:
בני ישראל מגלחין על נזירות אביהם אם הפריש אביו מעות לנזירותו ומת הבן מגלח על אותן המעות:

דף סב.

אי הכי איש כי יפליא דכתב רחמנא גבי ערכין למה לי לעיל דדרשינן מיניה לרבות העובדי כוכבים שנערכין למה לי:
מכדי אתקש ערכין לנדרים וכיון דקי"ל דעובדי כוכבים נודרים נדרים ונדבות כישראל ממילא אפילו אי לא כתיב איש הוה מוקמי' מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים שאינן מעריכין ולא למעוטי שאינן נערכין דסברא הוא להשוות ערכין לנדרים בכל מה שנוכל ומיעוטא מוקמי' ליה למאי דמסתבר טפי דהיינו שאינן מעריכין:
לאתויי מופלא סמוך לאיש והא דקתני בברייתא יכול לא יהו נערכים ת"ל איש לאו דוקא דמנדרים ילפינן שהעובדי כוכבי' נערכים אלא תנא לפום ריהטיה נקט הך דרשא דאי לאו דשמעי' ליה ממקום אחר הוה דרשי' ליה מהאי קרא:
הניחא למ"ד מופלא סמיך לאיש דאורייתא פלוגתא היא בנדה פ' יוצא דופן. לאתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים ואם אינו ענין לערכין דמבני ישראל ממעטי' דאין העובדי כוכבים מעריכין תנהו ענין לנדרים (וא"ע) [ואף למ"ד] דבישראל לא הוה אלא דרבנן בעובד כוכבים הוי דאורייתא והיינו טעמא דכיון דישראל אתי לכלל בל יחל

כשיהיה גדול לא מרבינן שיהיה נדרו נדר עד דאתי לכלל בל יחל אבל עובד כוכבים דליתא בבל יחל דקרא ומרבינן ליה מאיש כי יפליא מרבי' אפילו מופלא סמוך לאיש:
הניחא למ"ד במסכת ערכין פ"ק בני ישראל נערכים ולא העובדי כוכבים נערכים יכול לא יהיו מעריכים ת"ל איש וטעמא מפרש התם דמסתבר ליה לאוקומי רבויא למעריך ולא לנערך מידי דהוי אטומטום ואנדרוגינוס דמעריכין ואינם נערכים שפיר דמרבינן עובד כוכבים מופלא סמוך לאיש דמעריכין אלא למאן דמוקי רבויא לנערך למה שייך לרבוייה מופלא סמוך (שיסמוכו אלא רמז בעלמא שדרשוט חכמים איש כי ידור וכו' הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו) לאיש שנערך אפי' בן (חמשה חדשים) [חודש] בר ערוכי הוא לאתויי עובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות שאינו מעריך ולפי שכבר דרש מבני ישראל למעט עובדי כוכבים נקט האי לישנא לאתויי עובד כוכבים ופי' כמו למעוטי כלומר לאתויי גם זה לאותו דין שמיעטנו כבר עובד כוכבים ותקשה תרי מיעוטי ל"ל תריץ דאי לא כתיב אלא חד מיעוטא הוי מוקמינן ליה בגדול שאינו יודע להפלות אע"פ שאם היה ישראל היה מעריך השתא דעובד כוכבים הוא אינו מעריך ובכה"ג לא הוה מצי למימר לאתויי מופלא סמוך לאיש וצריך תרי קראי דמחד קרא הוה ממעטי' דוקא מופלא סמוך לאיש משום דסוגיא זו למ"ד מופלא סמוך לאיש דרבנן (ומחד קרא ממעטי' אפילו עובד כוכבים גדול) והא דקתני יכול לא יהיו נערכים לאו דוקא אלא אסמכתא בעלמא הוא במסכת נדרים ילפינן דעובד כוכבים נערך ועיקר קרא אתא לעובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות וי"מ דאם אינו ענין לערכין דהא אין מעריכין תנהו ענין לנדרים מה שאין כן בישראל דלא בעי' יודע להפלות מכדי הא איתקש נזיר לנדרים ונדרים לערכין ובערכין כתיב כי יפליא וכל מאי דדרשת מניה ה"ה לנדרים דאיתקש לערכין איש כי יפליא לנדור נדר נזיר דכתב [רחמנא גבי נזירות] [למ"ל]. לאתויי ידים שאינן מוכיחות פי' למעוטי וכדדרשינן פ"ק דנדרים מאיש כי יפליא דידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים. ה"ג דאתמר ידים שאינן מוכיחות אבייי אמר הויין ידים רבא אמר לא הויין ידים לרבא ניחא אלא לאבייי מאי איכא למימר וכו' וי"מ לאתויי ידים שאינן מוכיחות דהויין ידים כהך דתנינן לעיל פ"ק האומר אהא הרי זה נזיר ואוקימנא בשנזיר עובר לפניו ולא אמרינן אהא בתענית קאמר ומייתי מדאיש כי יפליא מרבי' דהפלאה כי האי חשיבי הפלאה:
היתר נדרים וכו' אין להם מקרא אבל לא לערכין ולא לנדרים שמעריך ונודר בעל כרחו של אדון. אי הכי נדרים נמי דעיקר קרא בנדרים כתיב גבי נדרים דכי מתסר (בה אי) [בהאי] לא מתסר באחרים לאמצי כייף ליה דאין האדון מקפיד על זה ונפשו קנויה לו

לנדר זה אבל נזיר דכי מיתסר בהאי מיתסר בכולהו כדתנן לעיל פרק הריני נזיר מן הגרוגרות מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ה"ז נזיר מצי כייף ליה דאין נפשו קנויה לו לנדר זה דאין האדון רוצה שיחליש כחו ולא יוכל לעשות מלאכה:

דף סב:

ואי לא אכיל ליה חליש. ואפילו [הכי] אמר אינו כופהו:
כגון שהיה חרצן מונח לפניו וס"ד דבמנועה אכילת החרצן לא כחיש חיליה ואפ"ה ריך ליה זמנין דליכא אלא האי חרצן וכחיש חיליה אי לא אכיל ליה:
אלא אמר אביי הכי קתני למה רבו [צריך] (יכול) לכופו לנזיר ואין [צריך] (יכול) לכופו לנדרים דאמר קרא גבי שבועת ביטוי יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו שאם נשבע שיכה את פלוני אין השבועה חלה ונדרים איתקש לשבועה דכתיב או השבע שבועה לאסור אסר הלכך בנדרים אין צריך לכופו דלא חל הנדר כלל שהנדר רע לאדונו שמכחיש את כחו ואינו ראוי למלאכה וקרא דלאסור אסר על נפשו דדרשי' מניה מי שנפשו קנויה לו שאינו בבל יחל דברו ואע"פ שנדרו נדר יכול רבו לכופו לעבור על נדרו ואינו עובר בבל יחל אם אינו ענין לנדרים שהרי לא חל הנדר תנהו ענין לנזירות.
ותימה נזיר נמי איתקש לנדרים ונילף מניה דלא חלה עליו נזירות כלל וי"ל דשאני נזיר דגלי ביה קרא שחל על דבר שאין הרשות בידו כגון אם אמר שבועה שאשתה יין וחזר ואמר הריני נזיר כדדרשינן מיין [ושכר] לאסור (מת) [יין] מצוה כיין [הרשות] הלכך חלה נמי לנזירות עליו ואע"פ שאין הרשות בידו להרע לאדון אבל הרב כופהו משום דלאסור אסר על נפשו אינו ענין לנדרים דלא חל הנדר כלל ותנהו ענין לנזיר לומר אע"ג דחלה עליו נזירות הרב כופהו ואינו עובר משום בל יחל ולערכין אינו יכול לכופו דמה מפסיד האדון אם הוא אומר ערכי עלי אם ישתחרר או יתן לו אחר ע"מ שאין לרבו רשות בו ישלם. לימא בדשמואל קמיפלגי דס"ד דכיון שברח העבד נתייאש הימנו והיינו הפקר ר"מ אית ליה דשמואל דאמר אין צריך גט שחרור וכיון שיצא לחירות צריך להשלים נזירותו לא דכ"ע אית להו דשמואל והכא בשביל שעבר מפניו לא נתייאש ממנו עדיין ומ"ד ישתה משום דמצפה האדון שימצאנו וחיזירנו וניחא ליה שישתה יין כדי שלא ימצא כחוש בשובו ומאן דאמר לא ישתה משום דניחא ליה לאדון שיצטער במניעת היין כדי שימהר לשוב אליו ואז ישתה יין:

דף סג.

נזיר שגילח. הביא קרבנותיו וגילח:
אם טומאה ידועה. פי' טומאה שאפשר שהיתה ידועה כגון שלא היה קבר התהום סותר:
טומאת התהום כדמפרש בגמ' שאין אחר מכירה בסוף העולם. אע"פ שודאי טמאת' אינו סותר דהלכה היא בנזיר:
אם עד שלא גילח וכבר הביא קרבנותיו:
בין כך טומאה ידועה ובין כך טומאת התהום סותר. דהא דגמירי דטומאת התהום לא סתרה היינו דוקא היכא דנודע לו אחר גילוח לר"א או אחר קרבנותיו לרבנן:
כיצד דין טומאת התהום ירד לטבול במערה. מטומאת שרץ ונמצא כזית מן המת צף על פני המים ספק האהיל עליו ס' לא האהיל עליו טמא דספק טומאה ברה"י ספקו טמא ואם נודע לו ס' זה אם אחר שגלח סותר דהיינו טומאה ידועה ואע"ג דאמרי' בגמ' ספק טומאה צפה טהורה היינו ס' מגע אבל ס' אהל טמא:
משוקע בקרקע המערה. במקום שטבל ובודאי נטמא אם נודע לו אחר שגלח טהור ואינו סותר דהיינו טומאת התהום וברישא נקט לטבול לרבותא אע"ג דהטובל מטומא' נזהר מכל דבר המטמא אפ"ה טהור ליטהר מטומאת המת. כגון שהיה נזי' טמא וטבל במערה שהיה המת משוקע בה והשלים נזירותו. או טמא מת שטבל ואח"כ קבל עליו נזירות טמא וסותר שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר. האי רגלים לדבר לאו דוקא דהכי גמירי הלכתא אלא כלומר קצת טעם יש לדבר כיון דבחזקת טומאת מת לא נתנה הלכה לטהרו:
מנה"מ דטומאת התהום אינה סותרת עליו:
במחוורת לו לאפוקי טומאת התהום שאינה מחוורת:
ר"ל אמר כי דרך. גבי פסח כתי' איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה (טמא) טומאה כי דרך בפ' כ"צ יש סוגייא אחרת דקאמר התם אשכחן נזי' עושה פסח מנ"ל אמר קרא כי דרך. אבל סוגיא דהכא סברא דמר יליף נזי' מפסח ומר יליף פסח מנזיר:
כל שאין מכירה א' בסוף העולם פירוש שאפשר (שאדם) [שאין אדם] מכירה:
בשלמא למ"ד כי דרך שפיר דכיון דא' מכירה בסוף העולם הויא גלויה כי דרך. ובפסחים קאמר עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך. ונזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהום כדמפרש לקמן מ"ש כי היכי דילפת נזיר מפסח למר ופסח מנזי' למר הכי נמי לילף כל שאר דבר מנהון. והכי נמי ה"מ למפרך ממתני דמפלגא בין נודע אחר שגלח לנודע קודם שגלח דאי טעמא מקרא ליכא טעמא לפלוגי. וכן מסיפא ליטהר מטומאת מת טמא. ואי

מקרא כיון דודאי נטמא בקבר התהום מה לי היה טמא מה לי היה טהור כיון דמטומאת מת ידועה [כבר טבל] וטיהר:
טומאת התהום גמרא גמירי לה. וקראי דמייתי לעיל אסמכתא בעלמא נינהו ודוקא לנזי' ועושה פסח גמירי. מאן תנא אר"י ר"א היא דאמר תגלחת מעכבת מלשתות בין וליטמא למתים דלרבנן דאמרי אין תגלחת מעכבת משנזרק הדם אין עליו תורת נזי' עוד וכך הוי עד שלא גילח כמו משגלח:
בעי רמי בר חמא נטמא תוך מלאת (ז') טומא' ידועה או בקבר התהום ונודע לו אחר מלאת קודם גילוח לר"א. (חסר כאן בכ"י). אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר דאוקמי כר"א מיבעיא ליה אם סותרת ל' או ז':

דף סג:

אמר רבא ת"ש וכו'. היכי דמי אי דאיתידיע ליה תוך מלאת צריך למימר כיון שהטומאה והידיעה היתה תוך מלאת פשיטא דסותר:
אלא לאחר מלאת וש"מ דסותר. ואכתי לא גמר רבא פשיטותיה דרבא ומפרשי' נמי בעי' דרמי בר חמא:
ועדיין תבעי לך כולו סותר או ז' סותר דפי' דמתני' מיבעיא ליה:
ושקיל וטרי תלמודא לפ' בעיא דרמי בר חמא. אי לרבנן ונודע לו אחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו:
פשיטא דכולו סותר מדרבנן כדאמר לעיל פ"ג:
ואי לר"א הא אמר כל א' מלאת סותר ז':
ה"מ כי נטמא אחר מלאת והאי לפני מלאת הוה. והשתא מפרשה בעיא דרמי בר חמא וממתני' ליכא למפשט:
וה"ה דמצי למבעי אליבא דרבנן אי בתר טומאה אזלי' וסתר מן התורה ומביא קרבן טומאה כדין נזי' טמא או בתר ידיעה אזלי' ולא סתר אלא מדרבנן. אלא משום דאוקי' מתני' דאם עד שלא גילח כר"א ומבעיא ליה פירוש דמתני' ופשיטא ליה אליבא דר"ע וה"ה לרבנן:
ומינה מדקתני בין כך ובין כך סותר ולא מיפלגי בין טומאה שבתוך מלאת לטומאה שלאחר מלאת אלא קתני סותר בסתם אלמא דין א' להם דכמו שנודע לו אחר מלאת על טומא' שאחר מלאת אינו סותר אלא ז' ה"ה נודע לו על טומא' שלפני מלאת ש"מ דבתר ידיעה אזלי'. ותקש' הא אמרי' במתני' נזי' שגלח ואח"כ נודע לו שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר אלמא בתר טומאה אזלי' ונ"ל לתרץ דלא דמי דברישא סבר הביא

קרבנותיו בטומאה וע"כ צריך להביא קרבנות אחרי' וצריכי' אנו לילך אחר טומאה דאי אזלי' בתר ידיעה כבר עבר נזירותו אבל אם נטמא אחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו לרבנן או קודם גילוח לר"א דאכתי לא פסק נזירותיה הא ודאי אזלי' בתר ידיעה:
מוטל ברחבה של דרך. וממלא את כל הדרך וא"א לעבור אם לא שיאהל עליו:
אבל יש לו מקום לעבור. שאינו ממלא כל רוחב הדרך:
אף לתרומה טהור. דספק טומאה ברה"ר ספקו טהור. אבל מצאו משובר לחתיכות או מפורק לאיברים. אפי' אין לו מקום לעבור כגון החצי המת מוטל בצד ימין עד חצי הדרך או רובו וחצי האחר מופלג הימנו מצד שמאלו עד חצי הדרך או רובו וההולך דרך ישרה לפניו א"א שלא יאהיל על חצי האחר אפ"ה טהור שאנו תולי' שעיקם דרכו:
בד"א דתלינן שעבר בין הפרקים במהלך:

דף סד.

דתנן ספק טומאה צפה בין בכלים בין בקרקע. משנה היא פ"ד דמסכת טהרות וקתני לעיל מינה אלו ספיקות שטיהרו חכמים וכו' ס' טומאה צפה על פני המים. וקתני בתר הכי ס' טומאה צפה על פני המים פירוש שטהרו חכמים בין במים שבכלים בין במים שעל פני קרקע. כתיב כל השרץ השורץ וכו' דמשמע בכל מקום שהוא שורץ פי' ראוי לשרוץ ואפי' על המים (ש"מ) [מטמא]. וכתיב השרץ השורץ על הארץ דמשמע דוקא על הארץ מטמא:
הא כיצד. ודאי נגע בכל מקום טמא אבל ספק נגע על המים טהור:
כתיב אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור דמשמע הנוגע בשרץ שעל פני מי מעין ובור ומקוה טהור:
וכתיב בתריה והנוגע בהם יטמא דמשמע בכל מקום:
כל הניטלין והנגררין. אם נטל שרץ בידו או גררו בארץ אצל טהרות ס' נגע ס' לא נגע ספקן טמא דלא חשיבה טומאה צפה כיון שהוא ביד האדם:
והמרקין. אם זרקן באויר אצל טהרות אע"פ שבא מכח האדם חשוב טומאה צפה:
חוץ מכזית מן המת. שזרקו ס' האהיל על הטהרות טמאים דטהרות טומאה צפה מקראי דכתיב בשרץ גמרי' הלכך לא מטהרי' אלא בטומאת מגע דשייכא בשרץ:
והמאהיל ע"פ הטומאה כגון שזרק טהרות ס' האהילו על המת דבכה"ג בס' מגע טהור בין שהטומאה צפה דהכי איתא בתסו' דטהרות כשם שטהרו ס' טומא' צפה וכו' כך טהרו וכו' טהרה צפה וכו' כיצד עריבה שהיתה טמאה טומאת מת וככר של תרומה כרוך בסיב או בנייר נתנן בתוכו וירדו גשמים ונתמלאת הרי הוא צף ע"פ המים ס' נגע

בה ספק לא נגע ספקו טהור מפני שזה טהרה צפה על פני המים ופליגי בה ר"י ורבנן בפ"ד במס' טהרות דקתני הזורק טומאה ממקום למקום ככר לבין המפתחות מפתח לבין ככרות טהור ר"י אומר ככר לבין המפתחות טמא מפתח לבין ככרות טהור:
וכל שהוא מטמא מלמעלה לאתויי זב וזבה. כגון עליונו של זב ותחתונו של זב דמטמאי' בלא נגיעה ספקן טמא דלא טהרו אלא ספק טומאת מגע:
מת בכלי וכלי צף ע"פ המים. ויודע הוא שלא האהיל עליו ומספקא ליה אם נגע אם לא נגע וה"ה דה"מ למבעיא שרץ בכלי:
בתר כלי אזלי' והרי צף או בתר מת אזלי' והרי הוא מונח. ואת"ל לאו בתר כלי אזלי' והו"ל כמונח:
מת כל גבי שרץ. וס' נגע במת מי אמרי' כיון דשניהם טמאים חשיב כחד גופא והוי טומאה צפה. או דילמא כיון דאין טומאתם שוה שזה טומאת ערב וזה טומאת ז' הוי כמונח בכלי:
שרץ ע"ג נבילה מי אמרי' כיון דשניהם טומאת ערב כחד גופא דמי והוי טומאה צפה:
או דילמא כיון דהאי בכעדשה ה"ל כמונח בכלי:
שרץ ע"ג שרץ וס' נגע בעליון מהו. הא ודאי טומאתן ושיעורן שוה:
או דילמא כיון דמספקי מהדדי לא:
שרץ ע"ג נבילה שנימוח מהו כיון דנימוח הו"ל משקה ולא הויא הפסקה בין שרץ למים או דילמא האי אוכל' הוי'. כיון דמאוכל בא חשיבי הפסק:

דף סד:

ואת"ל הא אוכל' הוי' שרץ ע"ג שכבת זרע מהו ואת"ל כיון דמתעקרא שנעקרה מן הגוף הוי' כי אוכל':
שרץ על מי חטאת ומי חטאת צפין ע"פ המים. מי אמרי' הא ודאי משקה הוא וטומאה סמיכתא היא שגם מי חטאת מטמאים או דילמא כיון דאפר מעורב בהן והיא קצת עב הוי כי אוכלא:
אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בז' שלחן. כגון נזיר שנטמא והזה ושנה וטבל ובו ביום עבר על קבר התהום ולא נודע לו עד שהשלים נזירותו והביא קרבנותיו אינו סותר:
מתיב רבא ליטהר מטמא מת טמא. אלמא טומאת התהום סותרת כל ז'. א"ל אביי מודינא לך בנזי' שמחוסר תגלחת. הלכך אפי' טבל כיון דמחוסר תגלחת סותר ובהכי איירי

מתני'. אבל רב המנונא איירי אחר שטבל וגילח ופסקה הימנו טומאת נזי' וה"ה דה"מ לשנויי מתני' בשלא טבל אלא רבותא טפי אשמועי' דאפי' טבל כל זמן שלא גלח סותר:
א"ל רבא אף אנא מודינא לך בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום. רבא פריך לאביי דאמר דמודה רב המנונא במחוסר תגלחת סותר ואיהו איירי בשגילח. וקא"ל רבא אף אנא מודינא בעושה פסח דלא מחוסר מידי. וא"כ מאי קמ"ל דרב (כהנא) [המנונא] מלתא דפשיטא היא כיון שגלח וטבל הנזי' ועושה פסח דתו לא סתר. וה"ה דהמ"ל כיון שגילה מאי למימרא אלא נקט עושה פסח דלא מחסר מודי בתר טבילה:
א"ל אביי מחוסר הערב שמש. והיינו רבותיה דרב (כהנא) [המנונא] דאפ"ה קרו ביה חזקת טהור והשיב לו רבא דאין זו רבותא דשמשא ממילא ערבא. כן נ"ל לקיים גירסת הספרים כי ראיתי שמחקוה כל המפרשים:
ואף אביי הדר ביה. מהאי דקאמר מחוסר הערב שמש:
דתניא יום מלאת תביא. פי' יולדת נקבה שהפילה יום פ"א תביא ב' קרבנות:
תוך מלאת לא תביא אם הפילה תוך פ"א לא תביא כדדרשי' במס' נדה (דף מ) זאת תורת היולדת מלמד שמביאה קרבן א' על לידות הרבה:
יכול תביא קרבן א' על לידה שלאחר מלאת ת"ל זאת:
יכול לא תביא על לידה שלפני מלאת כדקאמר שאינה מביאה אלא קרבן א' על לידה של תוך מלאת:
אבל תביא על לידה שלאחר מלאת. כגון שילדה נקבה והפילה נקבה אחרת תוך פ' וחזר והפילה ולך שלישי תוך פ' לשניה שהוא אחר מלאת של הראשונה וה"פ יכול לא תביא על לידה שלפני מלאת לראשון אבל תביא על לידה שלאחר מלאת לראשון אע"פ שהוא תוך מלאת לשני:
ת"ל ובמלאת דמשמע דוקא יום מלאת תביא אבל על של תוך מלאת לא תביא והאי נמי תוך מלאת של השני הוא. ופ"ב דכריתות פליגי בה ר"י ורבנן דתניא התם ר"י אומר מביאה על הראשונה ואינה מביאה על השניה מביאה על השלישית ואינה מביאה על הרביעית והך ברייתא דרבנן כר' יהודה:
אמר רב כהנא שאני הכא דמחוסר קרבן. כלומר מה טעם אינה מביאה על השלישית הואיל והוי אחר מלאת של ראשון וקאמר רב כהנא משום שלא הגיע השעה שתוכל להביא קרבן על הראשון הלכך הוי בתוך מלאת לראשון:
התם נמי הא מיחסר הערב שמש פירוש המפלת יום פ"א דקי"ל דמביאה ב' קרבנות דאף אור לשמונים וא' מחייבי בה ב' קרבנות ואמאי הא מיחסר הערב שמש. תימה מאי הערב

שמש שייך הכא והלא היא טובלת אחר שבועיים ונקראת טבולת יום ארוך ואסורה בתרומה עד עיך לפ"א וזהו הערב שמש שלה. וי"ל מי לא עסקי' שאחרה טבילתה עד יום פ"א וצריך אז הערב שמש ואינה מביאה כפרתה עד למחר ואפ"ה קי"ל דבכל ענין אם הפילה יום פ"א מביאה ב' קרבנות ואע"ג דמחסר הערב שמש:

ומשני אביי דשמשא ממילא ערבא ולא מקרי חסרון וכיון שמה שמחוסר הערב שמש לא מקרי חסרון גם מה שאינה יכולה להביא קרבנות בלילה עד למחר לא הוי חסרון דלילה לא הוי מחוסר זמן מידי דהוה אמפלת אור לפ"א לב"ה ואי תיקשי לך ע"כ פלוג ביום פ"א שאם הפילה קודם שטבלה מחוסר מעשה היא ומביאה קרבן א' והה"נ אחר שטבלה נמי מחוסרת הערב שמש דלא פלוג דמתוך דמחוסר טבילה לא מקרי מחוסר מעשה כיון דבידה ליבטול מידי דהוי אילדה אחר מלאת קודם שהביאה קרבנותיה. דכיון דבידה להביאם הוי כאילו הביאתם:

וי"מ והא מחוסר הערב שמש דכי נמי טבלה קודם צריך לטבול שנית יום פ"א כדתנן במס' חגיגה פ' חומר בקודש אונן ומחוסר כפורים צריך טבילה להקדש וצריכה הערב שמש. וליתא להך פירושא דכל טבילה דרבנן לא בעיא הערב שמש ואחר הבאת קרבנותי' אוכלת בתרומ':

דף סה.

המוצא מת בתחי' שלא היה יודע שהיה שם קבר:

מושכב כדרכו. בגמ' מפ' למעוטי מאי:

נוטלו ואת תפיסתו. מותר לפנותו משם ולקוברו במקום אחר ונוטל מן העפר של הקבר עמו כשיעור המפורש בגמ' והוא נקרא תפוסה. וכן אם מצא ב':

מצא ג' אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד ח' פי' מקבר ראשון עד ג' אין פחות מד"א ולא יותר מח':

ה"ז שכונת קברות. וניכר שלשם קבורה נתנום שמה ואסור לפנותם משם ואפי' א' אם היה יודע שלשם קבורה נתנו שם היה אסור לפנותו אלא שבא' או ב' אנו תולין שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתם לפנותם או נקברו בשדה בלא רשות הבעלים ולא קנו מקומם אבל כשהם ג' מוכח שזה המקום מיוחד לקבר כי אורך המערה הוא ח' ורחב המערה ד' אמות:

כמלא מטה וקובריה לא גרסי' הכא דבפ' המוכר תנן גבי חצר ז' על ז' כמלא מטה וקובריה אבל לענין שיעור מערה לא שייך למתני שיעור זה:

ובודק ממנו ולהלן כ' אמות דהיינו שיעור אורך ב' מערות והחצר ובפ' המוכר פריך אי לימא כר"ש דאמרי אורך המערה ו' והחצר ו' י"ח הויין ומוקי לה כרבנן וכגון דבדק באלכסון וא"נ כר"ש ובנפלים. ותימה אמאי לא פריך [מיניה] וביה מדקתני עד ח' אלמא אורך המערה ח' א"כ כ"ב הויין. וי"ל דשמא ס"ל שהחצר אינה רחבה כ"א ד' על ד':

ובודק הימנו ולהלן כ' אמה. מן הדרום לצפון וכן מהמזרח למערב דמספקא לן איזהו רוחב המערה ומרוחב המערה ואילך צריך לבדוק כ' אמה. וכן צריך לבדוק מצד א' כ' אמה מן הצפון לדרום ומן המערב למזרח דמספקא לן לאיזה צד היו החצר והמערה הב'. וי"מ שאין צריך לבדוק אלא מצד א' שהיו רגילים להכניס ראש המת תחילה לכוך ורגליו לצד חלל המערה הלכך אין צריך לבדוק אלא לצד רגלי המתים:

מצא א' בסוף כ' בודק ממנו ולהלן כ' אמה שרגלים לדבר שזו השדה עשויה לקברים והיו בה ג' מערות אחרות ומשום רגלים לדבר תנא כל הני משניות הכא וכולן שנויות במקומן ואגב גררא תננהו הכא:

אמר רב יהודה המוצא פרט למצוי. פרשב"ם פרט לידוע שאם א' מהם ידוע וב' תחלה אין להם שכונה:

מת פרט להרוג שאין לו תפוסה ולא שכונה משום דכחסר דמי והכי גמירי:

מושכב פרט ליושב [כדרכו] פרט לשראשו מונח בין יריכותיו. דדלמא עובדי כוכבים נינהו כיון שלא נקברו כדין:

ראשו של זה בצד מרגלותיו של זה. אין דרך ישראל לקבור כך מתיהם. א' ידוע וב' תחילה פי' שהיה ידוע הקבר אבל אין ידוע אם נקבר שם לשם קבר או לפי שעה והיה דעתם לפנותו:

ושנים תחילה שלא ידעו שהיו קבורים שם אלא עתה מתחלה מצאום או א' תחילה וב' ידועים יש להם תפיסה. אם בא ליטלם משם:

ואין להם שכונה. ויכול לפנותם משם כיון שלא היו שלשתן מענין א' אין תולין שנקברו שם לשם קבר שהרי נמצאו ב' שאינם ידועים וכן ב' ידועים וא' תחלה אבל כששלשתן ידועים או תחילה אז אנו תולין שלשם קבורה הונחו שם:

היכי דמי תפוסה. פי' היכי חזי שצריך ליטול עמו:

ממצרים טול עמי מעפר הארץ מיתורא דמצרים קדריש:

וחופר בבתולה ג' אצבעות. מפ' בירושלמי שמוהל המת נכנס בקרקע ג' אצבעות:

א"ר אלעזר נוטל עפר תיחוח ה"ג ול"ג ר"א בר צדוק אלא ר' אלעזר אמורא הוא דפריש ליה [וקא מקשה ליה] מר"א בר צדוק וקאמר הוא דאמר כי האי תנא:

הקיסמין. קוצץ עצים של הארון. ואת הקסוסות כמו קוזזות אדמה:
וי"מ שהיו נותנים בארון מיני קיוסוסות כמו מקבל עליו עשר קוסוסות למאה דפ' המוכר פירות. אלו נוטלן וגונזן. של איטמאו הנוגעים בהם קסמים משום גולל ודופק וקוסוסות שנבלע בהם מוהל המת וזורק את הודאי' דבר ידוע שאינו מן המת וגם אינו מטמא והשאר מצטרפין לרוב בניינו ומניינו:

דף סה:

ולרובע הקב עצמות ולמלא תרוד רקב. כגון שנקבר המת ערום בארון של שיש ונפתח הארון מתחתיו ויצא מרקבותו דרך הפחת העפר שתחת הארון מתחתיו הוא ספק אם מעפר הארץ הוא או מרקביבות המת והנמצא בתוך הארון הוא או מרקביבות המת והנמצא בתוך הארון הוא ודאי ומצטרף כולו יחד כמלא תרווד:
אמר רבא בדק ופנה ובדק ופנה בדק ואשכח. כדין נמצא קבר א' ופנהו משם ולא הוה יודע שהיה שם קבר א' ושוב בדק ומצא אחר ופנהו משם ושוב מצא קבר ג':
לא האי מפני גבי הנך אין יכול לפנות הג' מכאן כי הוברר הדבר (שאינן) [שהן] שכונת קברות:
ולא הנך תרי לגבי האי חד. גם לא חייבוהו חכמים לחזור הב' למקומם כיון שבשעה שפינם משם לא היה ידוע שהיה שכונת קברות. איכא דאמרי כיון שנתנה רשות לפנות מפני להון פי' שברשות פינם כל זמן שלא מצא הג' מפנה גם הג' משם:
ולישוינהו שכונת קברות. השתא מיהא איגליא מלתא דהויא שכונת קברות ולמה יפנה הג':
אמר ר"ל עילא מצאו. א"י בעלילה מועטת ובסברא קטנה טהרו ארץ ישראל משום כהנים ועושי טהרות והכא נמי כיון שברשות פינם הב' התירו לפנות גם הג' ולא דמי לקבר הידוע דאסור לפנותו דאין כאן ידיעה ודאית:
בדק כ' אמה ולא מצא. בתוך כ' שום מת מי אמרי' לא בדק שפיר וצריך עוד לבדוק עד קרקע בתולה:
אמר רב ששת ה"ז שכונת קברות. אין לטמא אלא ג' הראשונים שמצא ואין צריך לבדוק עוד. וק"ל דבפ' ט"ז דאהלות בתר הך משנה תנן הבודק בודק אמה ומניח אמה עד שהוא מגיע לסלע או לקרקע בתולה. אלמא מתחלה צריך לבדוק עד קרקע בתולה. ועוד דלשון ה"ז שכו' קברות לא משמע כהאי פי' עוד מפ' בדק כ' אמה ולא מצא מהו שהצריכו לבדוק עוד כ' אמה מרוח אחרת מי אמרי' כיון דלא אשכח מהאי גיסא. אידך גיסא נמי

ליכא או דלמא צריך מיהא לבדוק ה"ז שכונת קברות וא"צ עוד לבדוק. וגם על פי הק"מ דלדברי המפרשים שא"צ לבדוק דק מרגלי המת ואילך ליכא למיבעיא מידי ולדברי המפרשים שאין הכר ברגלי המת פשיטא דצריך לבדוק מב' צדדים דהי מנייהו מפקת. ואמאי פשט ליה דא"צ ועוד שהרי זו שכונת קברות לא משמע גם כפי' זה. ונ"ל לפרש בדק ולא מצא מאי ומיבעיא ליה אם מותר לפנות ג' מכאן דקודם בדיקה חיישי' שמא מערות היו כאן מתוקנים לקברים וכיון דבדק ולא מצא הוברר הדבר שאין כאן שכונת קברות דאין דרך לקבור מתים אלא במקום המיוחד לקברים הרבה:

ה" שכונת קברות ופשיטא ליה כיון דג' הם מחזקי' ליה שכונת קברות אע"פ שלא מצא יותר. ול"ג הכא מאי טעמא אמר ר"ל עילא מצאו וכו':

כל ספק נגעים בתחילה טהור וכו' בפ"ה דמסכת נגעים מפ' לה:

דף סו.

עד שלא נזקק לטומאה כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע ואין ידוע באיזה מהם פשתה בין באיש א' בין בב' אנשים טהור. ואע"ג בודאי א' מהם טמא וכ"ש באיש א' בודאי אותו האיש שיש בו נגע טמא אפ"ה טהור:

ובת"כ דריש ליה מקרא וטמא אותו את הודאי הוא מטמא פי' נגע. שהוא ודאי מטמא ולא קאי אגברא ואינו מטמא את הספק:

משנזקק לטומא' ספקו טמא. כיצד ב' שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ועוד ובזה כסלע ועוד שניהם טמאים עד שיחזרו להיות כגריס. ובת"כ דריש ליה מקרא וטהר אותו את הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק:

מה"מ דספק נגעים להקל:

הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחילה. מזה יש ללמוד דכל ספק מקלינין ביה לטהרו:

אי הכי דמהאי קרא ילפת ליה. אפי' נזקק לטומאה נמי דגזרת הכתוב הוא:

אלא כי אתמר דרב יהודה אהא אתמר והך קרא אתא לדרשא אחרינא והא דמיפלגי במתני' בין נזקק לטומאה ובין לא נזקק מקראי דת"כ דריש ליה כדפרי' במתני':

אם בהרת קודמת לשער לבן טמא. דכתיב והיא הפכה שער לבן דבעי' שהבהרת מהפכתו ללבן:

ספק טמא ור' יהושע אומר כיהה. פי' טהור כמו וחנה כהה הנגע:

ודילמא כיהה וטמא כלומר מ"ט דר' יהושע דמטהר דילמא ראוי להיות טמא והוי כמו מה"מ אלא שלשון נזיר משונה:

בשבעה דרכים בודקים את הזב. שאם ראה מחמת אונס טהור דדרשי' מבשרו ולא מחמת אונסו. עד שלא נזקק לטומאה דהיינו כשרואה ראיה שניה שבה יגמור לטמא משכב ומושב אבל ראיה ראשונה מטמאה באונס טומאת ערב כדין בעל קרי כדדרשי פ' בנות כותים זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו ש"ז. ראיה ראשונה של זב איתקש לבעל קרי ומצטרפי' עם השניה אפי' היתה באונס:

במאכל אם אכל דברים המביאים לידי זיבה כדמפרש פ"ק דיומא ר"ג בש' בי"י בריבוי שתיה במשא כבד שנשא במראה ראה אשה אפי' לא הרהר ובהרהור אפי' לא ראה ואם אירע לו א' מאלו הז' קודם שראה ראיה שניה שלא באונס:

אין בודקין אותו ואף אם ראה שלישית באונס נעשה זב לקרבן וכן הרביעית סותרת אפי' באונס:

ספקו ושכבת זרעו. מפרש בגמ' שרגלים לדבר שלא באתה הראיה מחמת האונס כיון שכבר נעשה זב:

מה"מ דבשלישית אין בודקין אותו:

דאמר קרא והזב את זובו לזכר ולנקבה הזב חדא זובו תרי לזכר עד כאן יש לו דין זכר שאינו מטמא באונס מכאן ואילך ולנקבה יש לו דין נקבה ומטמא באונס כדאיתא [בפ'] בנות כותים כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור ומה אני מקיים דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד:

והא דתניא ר"א אומר בשלישית בודקי' אותו. ובראיית אונס אינו נעשה זב לקרבן. ברביעית אין בודקין אותו וסותרת אפי' באונס במאי קמיפלגי. ר"א דורש את וג' ראיות יש דין זכר:

אמר רבא לא תימא ספק חזא ספק לא חזא דהא ודאי לא מטמאי'. אלא ודאי ס' מחמת ש"ז ס' מחמת ראיה כגון שבדק בעד ומצא עליו זיבה וקרי ואינו יודע אם ראה כל אחד בפני עצמו וסותר ז' או אם ראה שתיהם בבת אחת ואינו סותר אלא יומו כדאיתא פ' המפלת זיבה דפתיכא ביה שכבת זרע לא סתרה אלא יומא. וי"מ ספק מחמת ש"ז פירוש ספק אם ראה ש"ז תחילה וטיפת זיבה הבאה אח"כ אינה מטמאה כדתנן פ"ב דמס' זבים הרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת ספק אם טיפת זיבה יצאת תחילה ועד שלא נזקק הקרי מטהר הזיבה משום דהוי אונס שניזדעזעו איבריו ונתרוקן גופו ונחלש והוי כחולי:

משנזקק לטומאה אפי' אונס נטמא. וק' לפי זה מאי קאמר מחמת [ספק] ש"ז אפי' ודאי מחמת ש"ז טמא. ועוד לרב אדא בר אהבה דמפרש שכבת זרעו לענין שאין תולין היינו ספקו:

מי גרע מש"ז דטהור דמטמא במגע ואפי' ר' יהושע לא קאמר אלא משום צחצוחי זיבה אבל בעינא לא ומתני' קתני דש"ז מטמא במשא מטעם ש"ז ולא משום זיבה ואפי' איכא בלא צחצוחי זיבה:

אמר רב אדא בר אהבה לומר שאין תולין בה. פי' אם ראה זיבה אחר קרי אין תולין שמחמת הקרי בא הזיבה והא דתנן דקרי מטהר הזיבה מעת לעת משום דמחמת חולשא דקרי חזי. ולכך משנזקק לטומאה דמטמ' באונס טמא:

א"ל רבא והתנן גר שראה קרי ונתגייר מטמא בזיבה מעת לעת ר' יוסי אומר יומו:

ובתוס' מוקי לה בנתגייר מהול דאי לאו הכי כל זמן שמצטער מחמת [המיל'] אינו מטמא בזיבה:

ה"ג ואין לך חולי גדול מזה. פירוש ואי אמרת דטעם דקרי מטהר בזיבה משום חולשא מה לי ישראל מה לי גר אדרבה טפי חולשא איכא בגר שהכניס עצמו לדאגת המצות אלא תנאי היה כלומר טעמא דקרי מטהר זיבה לאו משום חולשא אלא גזירת הכתוב היא ודוקא בישראל ולא בגר כמו שאפרש לקמן ושינוייא דרב אדא בר אהבה ליתא דאפי' משנזקק לטומאת קרי מטהר הזיבה וש"ז דמתני' (דאמר) [מפרש] לה רבא שמטמא במשא ולא כר' יהושע אלא כהני תנאי:

דף סו:

כתיב איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה דמשמע אשר לא יהיה טהור בסתם כלומר שהוא טמא טומאה אחרת היוצא מגופו דומיא דקרי ומאי ניהו זיבה ומקרה משמע ש"ז שראה הקרי אחר הזיבה וכתיב לילה מיותר אלא ש"מ דלילה שאחר הזיבה יש לטיפת קרי דין זיבה ומטמא במשא. ות"ק דייק מלפנות ערב דעד שיפנה היום דהיינו מעת לעת יש לה דין זיבה. ובספרי קתני והיה לפנות ערב מלמד שהקרי מטהר הזיבה מעת לעת. ודריש קרא גם למפרע דזיבה הבאה מעת לעת של קרי אין לה דין זיבה ולא דריש יומו ודוקא בישראל שקריו [טמא] אבל עובד כוכבים [שקריו] טהור אינו מטהר הזיבה.

א"ל אורחיה דקרי דמייתי בלילה ולא מייתר לדרשא. ומאן דאמר יומו סבר דלפנות ערב בשביל הערב שמש נקט דאפי' טבל מבע"י לא נטהר לגמרי עד לפנות ערב ורו"ש פירש במס' זבים דטעמא דקרי מטהר בזיבה משום חולשא וגר שראה קרי ונתגייר אפי' ראה

זיבה קודם שנתגייר מטמא בזיבה מיד משום דזיבות עובד כוכבים לא שמיה זיבה ומה שראה עתה היא ראיה ראשונה שלו ומטמא באונס ואם יראה ראיה שניה אחר מעת לעת נעשה זב. וא"א לקיים פירושו לפי סוגיא דשמעתא אלא משמע לומר לתלמודא דלישניה דמטמא בזיבה מיד משום דנעשה זב גמור מיד אם ראה ב' ראיות בתוך מעת לעת הלכך ליכא לפרושי משום חולשא אלא מגזירת הכתוב:

מה מורה האמורה בשמשון נזיר דכתיב כי נזיר אלהים יהיה הנער:

אין מורה אלא של בשר ודם שלא תהא מורת ואימת בשר ודם עליו:

חטוף כוס של ברכה וכן כל ברכות אל יקדמך אחר גוליירון וכו' וכן גמר הברכה היא עניית אמן:

הדרן עלך מס' נזיר והדרן עלן מס' נזיר וסליקא וכו'